

Рис. II 1037/1.1/Р.3

ПРИКЛЮЧЕНЯ

Т Р А Д И М А К А

СЫНА УЛИСЕВА

ОДЪ

ФЕНЕЛОНА

ПРЕВЕО СЪ ФРАНЦУСКОГА

СТЕФАНЪ ЖИВКОВИТЬ,

А ПРЕПЧАТО :

ЕРЕМІЯ ОБРАД. КАРАЦИТЬ.

ЧЕТВРТА СВЕСКА.

У БЕОГРАДУ.

У Штампарији Николе Стефановића.

1865.

ИЗДАНИЕ

УЧЕБНИК

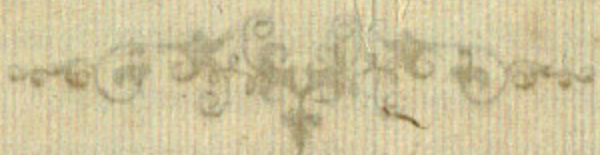
ОСНОВЫ

ФЕЛОС

СТЕФА

СЕРИИ

ВЕРСТА

И БРОПА

У ШКОЛНИ

1922

ТЕЛЕМАКЪ.

КНИГА ДВАДЕСЕТЪ ПРВА.

Како Адрасть умре, Доніяни неоплакиваюћи свое паденѣ и изгубленѣ свога начальника, сви се обрадоваше о своемъ избавленю: и дадоше руке саюзницима за знакъ мира и любви. Метродоръ, синъ Адратовъ, кога е отаць воспитавоа быо у правилама претворности, неправде и безчовечія, худо побеже. Неки робъ, участникъ нѣгови бесчестности и свирепости, кога онъ ослободио и преизобилно обдаріо быаше, у коме единственно онъ откри свое бежанѣ, мисляше како ће га издати за свою собствену користь. Онъ га уби у бежаню састрагъ, отсече му главу, и однесе ю у станъ саюзника надаюћи се великой награди за преступленѣ, коє окончаваше войну. Али люди имадоше одвратности одъ тога злодея, и дадоше и нѣга убити. Телемакъ видећи главу Метродорову, кой быаше младићъ одъ чудне красоте, изредни природни дарова, коє су удовольства и зли примери развратили, немогаше уздржати се одъ свои суза. Ахъ! говораше онъ, ето шта чини отровъ благоденствія за двога младога княза, што е у већемъ узвишеню и живости, то више заблуђава, и удалява се одъ свою чувствования добродетельи. И я бы сада може быти такавъ быо, да ме злосреће, у коима самъ рођенъ, хвала боговима, и наставленя Менторова нису научила умеравати се.

Доніяни сабрани молише, као едино условѣ мира, да бы нѣима дозвољно было изабрати цара одъ свога народа, кой бы своимъ добродетельима могао изгладити сву срамоту, коіомъ е незакони Адрасть покріо и оскврніо царство. Они благодарше боговима, што су поразили тирана: приходише множиномъ полюбити Телемаку руку, коя се окрвавила крвлю тога страшилишта; нѣово паденѣ чиняше се нѣима као неко торжество. Тако у часу паде безъ сваке помоћи една областъ, коя угро-

жаваше свима осталимъ Хесперскимъ областима, и одъ кое трепетау толики народи. Подобно брду, кое се показуе крепко и недвижимо, али се мало по мало подкопава; ми се задуго смеємо слабомъ ономъ послованю, кое удара у нѣговъ temelъ; невиди се ништа ослаблѣно; све в равно, ништа се неколеба, али се међу тимъ подпори мало по мало кваре до онога магновеня, докъ се брдо провали, и отвори пропасть. Тако неправедна и лажљива власть, и ако какве сретне успехе учини своимъ насиљама, сама подъ собомъ подкопава пропасть подъ воимъ ногама. Превара и безчовечность подкопаваю мало по мало сва тврда основаня законе власти: люди се нѣой диве, предъ нѣомъ се страше, стрепе до онога магновеня, у кое му она већъ нѣе ништа! она пада подъ собственомъ теготомъ, и ништа ю неможе подигнути, ербо в она покварила своимъ рукама подпоре честности и правде, кое привлечелюбавъ и поверенѣ.

Поглавари войске сабраше се сутра данъ да даду Донианима цара. С' удовольствиемъ могаше се видети два стана измешана с' пріятельствомъ тако неожидаемимъ, и два воинства сада у едно сливена. Мудри Несторъ неприсутвоваше у томъ сабору: ербо жалость присаєдинѣна къ старости быяше удвелила нѣгово срце, као што киша у вече обара и преламля цветъ, кой в у ютру, када се зора рађа, быо слава и дика зелени ливада. Очи нѣгове постадоше два источника суза, кои пресушити немогау. Далеко бежаше одъ нѣга сладки санъ, кой све говорѣе муке очарава. Надежда, коя в животъ срцу човека, быяше се у нѣму угасила; свака храна быяше горка овомъ несрећномъ старцу, и сама светлостъ быяше му мрзка; душа желяше оставити тело нѣгово, и преселити се у вечну ноћ царства Плутонова. Нѣгови пріятельи залуду бы му говорили: нѣговомъ опечалѣномъ срцу быяше омрзло све пріятельство, као што сва ела омрзну болестнику. На све што бы му се могло рећи найосетнѣе, с' уздисанѣмъ и ецанѣмъ одговараше; а кадъ што бы повикао: о Пизистрате! Пизистрате! Пизистрате сине мой! ты ме зовешъ, ето ме за тобомъ Пизистрате! ты бешъ мени сладку задати смръть, о предраги сине! Я за све добро нежелимъ ништа више, него тебе еднога видети на бреговима Стикса. Онъ целе часе провођаше неговорећи ни слова, али уздишући и подижући руке и очи пуне суза.

Међу тимъ велможе сабрание очекивау Телемака, кой бы

яше кодъ тела Пизистратова; онъ просипаше на тело нѣгово цвеће с' пунимъ рукама, придаваючи мирисе избране, и горьке проливаше сузе. О прелюбезни мой друже, рече онъ, никада небу я забравити, како самъ те у Пилосу видю, съ тобомъ путовао у Спарту, и опеть те нашао у пределима велике Хесперіе. Я самъ познао твою храбрость: она е превазишла храбрость многи чувени Грка. Ахъ! Она ти е дала умрети са славомъ, али е лишила светъ добродетельи новорађаюће се, коя бы се сравнила с' добродетелю твога родителя. Да, твоя мудрость и твоє сладкоречіе у зрелимъ годинама уподобило бы се онима твога родителя, и была бы за удивленѣ целой Грчкой. Ты си већъ имао любки задахъ, коме се немогаше противстати; када бы почивяо говорити. Онаи прости начинъ повествованя, оно мудро умеренѣ, кое е чаръ, и кое утишава разярене душе, она важность, коя изъ благоразумя и силе добри савета производи. Кады си ты говорио, сваки те е слушао, сви быяу предварени, и сваки тебѣ желяше дати право. Твоє просто и непоносно слово уливаше се тю у срца, као роса у младу траву. Ахъ! толика блага, коя пре неколико часова имадосмо, одузеше намъ се на свагда. Пизистрата, кога самъ я загрлю, нема више. Неостає намъ ништа друго, кромъ една жалостна успомена. Баремъ да си ты затворио очи Несторове пре, него што смо мы твоє затворили. Онъ небы гледао то, што сада види, и небы быо найнесрећнии едъ свию родителя.

После ови речи Телемакъ даде омити кржаву рану, коя быяше у бедру Пизистратовомъ! онъ га намести пружена на црвени свилени креветъ, на коме главомъ пригнутомъ съ бледономъ смрти лежаше подобанъ дрвету, кое покривши землю своіомъ сенкомъ, и пруживши к' небу свое цветаюће гране, быяше посечено оштрицомъ секире дрвосечца. Оно се више недржи на своимъ жилама за землю, майку плодну, коя у нѣзиномъ недру пита нѣгове жиле: увене, зеленость нѣгова ишчезне, неможе више да се држи, но падне; нѣгове широке гране вуку се по прау увенуле и суве, и сада е само оборени панъ, лишенъ све свое красоте. Тако Пизистратъ отргнутъ смрћу, већъ быяше однесенъ одъ онихъ, кои га морау поставити на печални костеръ (гомилу дрва:). Една чета Пилиана съ очима оборенимъ и пунимъ суза, нѣово оружіе изврнуто држећи, праћаше га полагаю. Тело се у скоро сажеже. Пепео се положи у златанъ сасудъ и Телемакъ, кои се о свему ста-

раше, препоручи тай сасудъ, као велико сокровиште Калимаку бывшемъ учителю Пизистратову. Храните, говораше онъ, тай пепео, као жалостне но драгоцене останке онога, кога сте вы любили. Храните ий за нѣговогъ родителя; али чекайте, да му предате, када узима више крепости, да ий заиште. Оно, што узбуђуе болю у неко време, у друго ю ублажава.

По томъ улѣзе Телемакъ у саборъ царева саюзни, гди сваки уђута, да нѣга чуе, како га усмотрише: онъ се одъ тога застиди, и немогаше говорити. Похвале, коє бы му се давале, чрезъ явна плѣсканя, а сврхъ свега за оно, што быяше учинію, умножише нѣговъ стидъ. Сада се први путъ онъ смете, и постаде недоумљивъ. Найпосле замоли онъ као неку милость, да му небы више никакви похвала давали. Не зато, рече онъ, што ий я немилуемъ, особито када ий даю тако добре судіе добродетели, него зато, што се боимъ одвећъ ий милувати, и што оне развраћаваю люде, испуњаваю ий нѣима самима, и чине ий суєтнима и предполажућима; нѣи валя заслужи-ти, али одъ нѣи бегати: najlepше су похвале подобне лажнима. Найзліи одъ свію люди єсу тирани, кои се даю найвише похвалѣвати одъ ласкателя. Какво є то удовольствие быти хвалѣнъ као они? наиболѣ су похвале оне, коє ћете ми дати у моме отеутству, ако самъ толико срећанъ, да ий заслужимъ. Ако вы мислите да самъ я истинно добаръ, вы сте дужни тако-ђеръ веровати, да самъ я радъ быти благообразанъ и страши-ти се одъ суєте. Поштедите ме дакле, ако ме уважавате, и непохвалюйте ме као човека у похвале залюблѣна.

Изговоривши овако Телемакъ ништа више неодговараше бнима, кои га све єднако подизау до небеса, и подъ видомъ равно-душя и хладнокрвности онъ скоро уздржа све похвале, коє бы му се давале. Почеше се бояти узнемиравати га, даваюћи му похвале. Тако престадоше похвале, али се удивленѣ умножи. Свету быяше позната нежность, кою є онъ за Пизистрата учинію, и стараня, коя є имао дужность учинити му. Цело воинство быяше тронуто више знацима доброте нѣгова срца, него свима чудесама мудрости и храбрости, коє се у нѣму показивау. Онъ є мударъ, онъ є храбаръ, говорау єдни к' другима потайно у самима себи. Онъ є пріятель богова, и прави херой нашега века: онъ превосходи човечество; али є све то чудновато, све то насъ приводит у удивленѣ: онъ є човеколюбивъ, добаръ є, пріятель є веранъ и нежанъ. Састрадателанъ є, штедаръ є,

благодетелянъ в, и цели е пріятель онима, коє в дужанъ любити. Онъ в сладость онима, кои съ нѣме живе, слободанъ одъ гордости, одъ свога равнодушя и поношеня, и ето то в за употребленъ, ето шта у ерца дира, ето шта насъ разнежава за нѣга, и шта насъ чини осетльиве к' нѣговимъ добродетельима, а ето и шта бы насъ натерало, да се сви за нѣга живогомъ жертвуємо.

Када се ови разговори докончаше, веѣъ похиташе да се саветую о потреби определења цара Довіянима. Веѣа часть владетеля, кои быяу у савету, быяу тога мнѣнія, да разделе меѣу собомъ ту землю као завлазану область. Понудише Телемака на нѣгову страну да прими плодоносни пределъ Арпи, кой двапутъ у години доноси богате дарове Црерине, сладке подарке Бакусове, и плодове свагда зелене, маслине Минерви посвећене. Та земля, говорау, мора учинити, да забораците на бедву Итаку са нѣзинимъ колибама, на ужасне стене одъ Дудихіе и на дивлѣ лугове Зацнта. Петражите далѣ ни вашегародителя, кой ће бити пропао у волнама при предгорю Кафарејскомъ, осветомъ Навплиуса и гнѣвомъ Нептуна, ни вашу майку, кою нѣзини любавници држе јоштъ одъ вашега доласка, нити ваше отечество, за коє се небо нѣ тако постарало, као за ово, коє мы вама подносимо.

Онъ трпелливо слушаше те разговоре, али Тракиске стене и Тесалиске нису веѣма оглувиле, нити неосетнѣе постале кѣ тужбама очаяни любавника, као што быяше Телемакъ при овимъ подношеняма. Што се тиче мене, одговори онъ, я нема римъ ни за богатства, ни за сладострашѣа. Коя в користь имати много земаля, и заповедати надъ множиномъ народа? са тимъ се више имаде метежа и манѣ слободе: животъ в доста испунѣнъ злосреѣама за люде найпремудрѣе и найумеренѣе непридодаваюѣи јоштъ труда управляти осталимъ людма нелюбоучльивимъ, немирнимъ, неправеднимъ, преварльивимъ и неблагодарнимъ. Кадъ оѣемо, да будемо началници надъ людима за любавъ сами насъ непросматраюѣи ништа друго кромъ свою собствену власть, своя удовольства и свою славу, онда смо безаконици, онда смо тирани и бичъ човечіегъ рода. Када смо напротивъ ради управляти людма по правимъ правилама за нѣово собствено благо, онда смо манѣ надъ нѣма власти, него покровительи, изъ тога имамо само еданъ трудъ, кой в безконечанъ, и онда смо далеко одъ хотеня далѣ раз-

ширити свою власть. Пастиръ, кой нееде свое стадо, кой га одъ куряка одбранюв опасаваюћи се своимъ животомъ, кой бди данъ и ноћь водећи га на добре паше, не жели умножити число свои оваца и отимати одъ свога суседа; то бы было умножити свою муку. И ако я никада нисамъ царовао, придодаде Телемакъ, познао самъ опетъ чрезъ законе и мудре люле, кои су ий сачинили, колико е многотрудно рукодржати градове и царства. Я самъ дакле задоволянъ съ моіомъ бедномъ Итакомъ, премда е она мала и бедна, я ћу се доста славити, ако и онде с' правдомъ узцаруемъ, с' богобоязливошћу и мужествомъ; я ћу сасма скоро онде царовати, ако бы само боговима угодно было, да мой родитель избавивши се одъ ярости морске, онде може царовати до крайнѣ старости, и да се я задуго учити могу, како треба побеђавати страсти, да бы научіо умеравати страсти еднога целога народа!

По тому рече Телемакъ: чуйте о сабрани цареви, што мислимъ я вами за вашу користь казати. Ако Доніянима дате цара праведна, онъ ће нѣи руководити съ правдомъ, нѣи ће научити колико е полезно одржавати праводушіе, и неотимати никада добра свои суседа, што никада нису могли научити подъ безбожнимъ Адрастомъ. Докле они буду управляни царемъ мудримъ и умеренимъ, вы се нећете ништа одъ нѣи бояти. Они ће вамъ бити дужни благодарити за тога доброга цара, кога имъ дате; они ће вамъ дужни бити за спокойство и благоденство, коимъ ћеду се наслађавати. Ти народи, не, што неће на васъ нападати, него ће васъ непрестано благосиляти. И царъ и народъ быће дело ваши руку. Ако напротивъ вы разделите нѣову землю међу вами, ево злосреће, кою вамъ предсказуемъ: Овій народъ доведенъ до очаяня, започеће изъ нова войну, и бориће се праведно за свою слободу. Богови неприятельи тиранства помоћиће нѣму. Ако се богови у то помешаю, пре или после вы ћете се забунити, и ваша ће срећа исчезнути као димъ. Поглавице ваше лишићеду се савета и премудрости, ваше войске мужества, а земля изобиля, вы ћете себи ласкати, и постаћете безрасудни у предузећама. Учинићете да люди добродетельни ћуте, кои ће хотети говорити истину. Вы ћете на еданъ ма пасти: и светъ ће о вами рећи: есу ли то они цветущи народи, кои су дужни были дати законе целоме свету? а сада беже предъ нѣовима неприятельима; они су игра народа, кой ий подъ ноге газы: Ето шта су богови учини-

ли; ето шта заслужую народи неправедни, гордельиви и безчовечни. Јоштѣ расудите и то, ако почнете делити међу собомъ то завлађенѣ, вы ѣте противу себе саєднити све суседие народе. Вашѣ саюзѣ саставлѣнѣ за одбрану противу Адраста пѣхитителя обште слободе Хеспериѣ, постаѣе мрзакѣ, и саме васѣ сви ѣе народи обтужити съ правицомѣ, да сте хотели завести всеобште тиранство.

Но я предполажемѣ, да сте вы победителѣи и надѣ До-
нијанима и надѣ свима другимѣ народима; та ѣе победа васѣ уништити: ево како, пазите, то предузеѣе васѣ ѣе раздвоити; будуѣи да оно нѣе основано на правди, вы неѣете имати правила, коима бы ограничили међу вама зактеваня свакога: сваки ѣе хотети да нѣгова часть победе буде умерена нѣговой сили: и ни едагѣ између васѣ неѣе имати довольно власти надѣ другимѣ, да учини то разделенѣ мирно. Ето извора єдне войне, коіой ни унуци ваши неѣе видети конца; нѣе ли дакле болѣ да будете праведни и умерени, него да слѣдуете вашему честолубію с' толикимѣ опасностима и неизбежнимѣ несреѣама? Найсавршеніи мирѣ, удовольства сладка и невина, коя с' нѣиме иду, среѣно изобилѣ, пріятельство свои суседа, слава неразлучна одѣ правде, власть, кою добивамо чинеѣи се чрезѣ свою честность судіомѣ надѣ странимѣ народима. Нису ли та добра пожелателнія, него луда суєта неправеднога завоеваня? О владѣтели! о цареви! видите, да я вами говоримѣ безѣ користолюбія. Слушайте дакле онога, кой васѣ доста любви, кадѣ вамѣ противослови, и кадѣ вамѣ нечини по вољи представляюѣи вамѣ истину.

Докѣ Телемакѣ овако с' некомѣ важношѣу говораше, коя се ни у коме пре никада нѣе видила, и докѣ сви цареви зачуѣени, и као нерешими удивлявау се премудрости нѣгови савета, зачу се нека смешана вика, коя се простираше по целомѣ стану, и коя допираше и до места, на коме се држаше саборѣ. Неки странацѣ, говорау, пристаде у ове пределе с' воинствомѣ наоружани люди. Овай є незнани висока погледа, и све є на нѣму херойско. Ласно се види, да є онѣ за много страдао, али и нѣгово велико мужество преодолѣло є сва нѣгова страдања. Съ почетка народи тога края, кои чувау тай предель, хотели су га одбити као неприятелья, кой дооди да учини нападай. Но извукавши свой мачѣ, даде онѣ на знанѣ, да ѣе се онѣ умети бранити противу онога, кой на нѣга удари, и да онѣ

ништа друго незактева осимъ спокойства и гостопримства. Еднакъ е онъ показао маслине грану за знакъ прозбе. Саслушаше га. Онъ закте, да га одведу къ оныма, кои тимъ пределомъ Хесперије управляю и овамо га доведоше, да се разговори са сабранимъ царевима. Едва быяше овай разговоръ докончанъ, кадъ овай незнани улѣзе съ некимъ величествомъ, кое целу скупштину у удивленѣ приведе. Ласно бы помислили, да е то богъ Марсъ, кадъ на Тракискимъ горама сазива свое крваве войске; онъ поче овако говорити:

О пастири народа, кои сте се безъ сумнѣ овди сакупили, или да браните отечество одъ вѣгови неприятеля, или да учините, да цвѣтаю найправедниіи закони. Послушайте еднога човека, кога е среѣна гонила. Богови да вамъ никада не даду некусити подобне несреѣне! Я самъ Диомедъ царъ Етоліе, кой самъ Венеру раніо у войни Троянской. Освета ове богинѣ гони ме по свомъ свету. Неутунъ немогуѣи ништа одреѣи божественной кѣри мора, предао ме е ярости ветрова и волна, кои су много пути разбіяли о каменѣ мою лађу. Неумолима Венера одузела ми е сву надежду вратити се опетъ у мое царство и видети мою породницу и ону сладку светлостъ землѣ, гди самъ я при роѣненю светъ угледао. Не, я неѣу никада оно видети, што самъ наймиліе на свету имао. Дошао самъ овде после толики кораблѣкрушеня на ове непознате брегове да тражимъ безопаснога прибежишта. Ако имате стра к' боговима а найвише к' Юпитеру, кой се стара за стране; ако чувствуєте састраданѣ, неодреците ми онда у овимъ пространимъ земляма еданъ край плодне землѣ, неколико пусти места, и неколико пескова или неколико стена стрменити, да ту с' моіомъ дружиномъ оснуемъ градъ, кой ѣе намъ быти баръ жалостни образъ нашего изгублѣнога отечества. Мы просимо само мало места, кое е вама бесполезно. Мы ѣемо мирно с' вама живити у тесномъ саюзу. Ваши неприятельи быѣду и паши. Мы ѣемо све оно чинити, што е одъ ваше користи. Мы само молимо за слободу, да живимо по нашимъ законима.

Докъ Диомедъ овако говораше, Телемакъ гледеѣи у нѣга безпрестано, показиваше на своме лицу различне страсти. Када Диомедъ започе говорити о своимъ дугимъ несреѣнама, онъ се надаше, да бы тай тако величествени мужъ быо нѣговъ отаць. А како изрече, да е онъ Диомедъ, лице Телемаково уве- ну, као прекраснц цвѣтъ, кога црни Аквилонъ (Борей) зада-

влюе своимъ свирепимъ дуванѣмъ. Потомъ речи Діомедове, кой се тужаше на дуги гнѣвъ еднога божества, ублажише га упоменомъ на исте несреће, кое е претрпіо нѣговъ родитель и самъ онъ. Одъ суза са жалошћу и радошћу смешани заруменише се нѣгови образи, и на еданъ ма поче онъ грлити Діомеда.

Я самъ, рече онъ, синъ Улиса, кога сте познавали, и кой вамъ е помагао, када сте конѣ славнога Резуса ухватили. Богови су е' нѣмиме безъ милосрѣа поступали, као и е' вами. Ако адска прорицалишта невараяу, онъ е іоштъ у животу. Али ахъ нѣ за мене. Я самъ отишао изъ Итаке, да нѣга тражимъ, но немогу више ни нѣга ни Итаку да видимъ. Судите по моимъ несрећама о састраданю, кое я имамъ према вашимъ. Ето каква е користь бити несрећнимъ, што знамо састрадавати о мукама другога. Я овде премда самъ туђъ, но могу велики Діомеде (ербо противу беде, кое су обтерећавале мое отечество у моме младенству, я нисамъ быо рѣаво воспитанъ, да непознаемъ вашу славу у биткама), я могу о најнепобедимѣи одъ свію Грка после Ахила вами наћи помоћъ! Ови владѣтели, кое видите, есу човеколюбиви. Они знаду, да нема ни добродетельи, ни правога мужества, ни постојане славе безъ човечества. Злосрећа дае нову саяность слави велики люди. Нешто имъ свагда недостае, кадъ нису никада злосрећни бывали. У нѣиовомъ животу недостаю имъ примери трпеня и тврдости. Страдаюћа добродетель изнежава сва срца, коя имаю какавъ вкусъ к' добродетельи. Оставьте дакле нама старанъ, како ћемо васъ утешити, кадъ су васъ богови к' нама довели, то е даръ, кой су намъ учинили; и мы се морамо за срећне држати, ако можемо облакшати ваше труде.

Докле онъ бесећаше, Діомедъ зачуфенъ, сматраше га неподвижно, и осећаше свое срце у движеню. Загрлише се, као да су дуго време были свезани теснимъ пріятельствомъ. О достойни сине мудра Улиса, веляше Діомедъ, у вами я познаемъ любкость лица нѣгова, лепоту нѣгови разговора, силу нѣгова красноречія, благородство нѣгови осећаня, и премудрость нѣгови мисли.

Међутимъ Филоктетъ загрли великога сина Тедеева, и почеше еданъ другомъ казивати нѣиова жалостна приключеня, пакъ му рече Филоктетъ: вы ћете безъ сумнѣ ради бити да видите мудрога Нестора; онъ е изгубіо Пизистрата последнѣгъ

одъ нѣгови синова. Нѣму іоштѣ само путь суза остае, кой га води к' гробу. Ходите утешите га. Злосреѣанъ пріятель може више, него други подкрепити нѣгово срце. Тада упуть одоше у шаторъ к' Нестору, кой едва познаде Діомеда, толико обараше жалость нѣговъ духъ и нѣгова чувства. С' почетка Діомедъ плакаше с' нѣиме, и нѣіовъ састанакъ постаде за старца Нестора усугублѣна жалость. Но мало помало присуство овога пріятели ублажи нѣгово срце. Ласно се могаше познати, да му се туга за неко време утѣша, чрезъ удовольствие преповедая свега, што быаше претрпію, и чувеня свега што се Діомеду случило.

Докле се они разговарау, цареви сабрани размишлявау с' Телемакомъ о свему, што имъ іоштѣ предстояше да чине. Телемакъ имъ саветоваше, да уступе Діомеду землю Арпи, и да изберу за цара Доніянима Полидамаса, кой е одъ нѣовога народа. Овай Полидамасъ быо е нѣіовъ прославлѣни поглавица, кога Адрасть одъ зависти никада ніе хотео употребити у службу, боѣи се, да се небы приписали овоме човеку успеси, одъ кой се онъ самъ надаше получиги славу. Полидамасъ е често са стране давао Адрасту на знанѣ, да онъ сасма у беди превоѣаше свой животъ и спасенѣ свога царства, у той войны противъ толики сажжени и заклети народа; онъ га желяше приклонити, да буде поведеня справдлѣвія и умереня к' своимъ суседима. Но люди, кои мрзе на истину, мрзе такоѣеръ и на люде, кои имаю дрзости говорити е; они немаре ни за нѣіову чистосрдачность, нити за нѣіово некористолюбіе. Лажно благоденство отврѣаваше срце Адрасово противу своіо спасителни савета. И неслѣдуюћи по овима онъ непрекидно получаваше победы надъ своимъ непріятељима. Гордость, неправдушіе и насилность, давау му свагда победу на нѣгову страну. Сви зли случаи, коима му Полидамасъ одъ толико дугога времена угрожаваше, неслучише се. Адрасть држаше за подсмехъ мудрость боязливу, коя свагда злосреѣе предвиѣаше: и Полидамасъ тако быаше му неносимъ. Онъ га удали одъ свакога народнѣгъ дела, остави га у самоћи и да скапава у беди.

С' почетка тешко быаше Полидамасу свосити ту немилость, али му она оно даде, што му недостајаше; отворавши му очи сврхъ суѣте велики среѣа, онъ постаде мударъ о своемъ трошку; радоваше се овой несреѣи; онъ се мало помало научи ѣутати, с' малимъ живити, спокойно наслаѣавати се истиномъ,

обработавати у самомъ себи потайне добродетельи, ков су многоценіе, него оне сѣине, найпосле проѣи се люди: онъ живляше и пребываше у подножю брда Горгана у одной пустиньи, где нека полакъ шупля стена нѣму сужаше као кровь. Поточиѣъ, кой падаше с' планине, угашаваше му жеѣъ. Околна дрва давау му плодове. При нѣму живеше два нѣгова роба, кои одну малу нѣвуву обделавау. Онъ е самъ с' нѣима раѣаше своимъ рукама, земля му даваше за нѣгове труде изобилно, и неоставляше га ни у каквомъ недостатку. Онъ е имао не само плодова; него іоштъ свакояке родове благомиришуѣа цвеѣа. Ту онъ несреѣу народа оплакиваше, кою несмыслено честолюбіе нѣіови царева вуче к' нѣіовой погибели. Ту онъ сваки данъ очекиваше, да богови праведни и ако трпельиви, учине падъ Адраста. Што нѣгова среѣа више расташе, то више онъ мисляше видети близу нѣгово непоправимо паденѣъ: ербо среѣно неразуміе у нѣговимъ погрешкама и сила помета на последнѣ иступленѣ неограничене власти есу предтече пада царева и царства. Кадъ сазнаде онъ о паду и о смрти Адрастовой, не показиваше никакве радости, нити што е предвидіо, ни што се избавіо одъ тога тирана. Онъ само уздисаше, боѣи се видети Доніане у робованю.

Ево мужа, кога Телемакъ за цара представи; имаѣаше веѣъ неколико времена, одъ како онъ нѣгово мужество познаваше, и нѣгову добродетель, ербо Телемакъ слѣдуюѣи савету Ментора непрестаяше извештавати се свуда о свойствама добримъ и злимъ свію они лица, коя су се наодила у каквой важной дужности, не само кодъ саюзни народа, кои служау у овой войны, него и кодъ непріятеля. Нѣгово главо старанѣ быаше открыти и испытати свуда люде, кои бы неко особено дарованѣ или добродетель имали.

Владѣтельи саюзни с' почетка едва су се сагласили, да поставе Полидамаса на престолъ. Мы смо познали, говорау они, колико е царъ Доніана кадъ омилуе войну и уме ю водити свимъ суседима страшанѣ. Полидамасъ е велики войвода, и може насъ довести у велике беде. Телемакъ имъ на то одговори: Истина, Полидамасъ разуме войну, али онъ милуе миръ и ево две ствари, коѣ валя желити. Човекъ, кой познае несреѣе, опасности и препоне войне, кадаръ е пре избеѣи е, него други, кои нема у нѣой никаква искусства, но се научіо наслаѣавати се блаженствомъ живота спокойна. Онъ е окривльвао

предузеѣа Адрастова, и предвидіо е та слѣдства жалосна. Владѣтель слабъ, невѣжа и безъ искусства страшнѣи е за васъ, него онай мужъ, кой ће познавати и решавати све самъ собомъ. Владѣтель слабъ и невѣжа, гледаѣе очима еднога любимца пристрастна, или министра ласкателя, немирна и честолюбива: и тако такавъ владѣтель почеѣе войну нежелѣѣи ю водити. Вы никада одъ нѣга неможете бити мирни. Онъ неѣе свою речъ к' вами држати, онъ ће васъ скоро у ту крайность привести, гди ће бити нужно, или да га вы убіете, или да онъ васъ претисне. Ніе ли много полезніе, и у исто време праведніе и благородніе верно одговорити повереню Доніяна, и дати имъ цара достойна царовања?

Цели саборъ убеѣенъ овимъ беседама даде представити Полидамаса Доніянима за цара, кои с' нестрпенѣмъ очекивау, одговора. Кадъ они име Полидамаса чуше, онда одговорише: мы сада добро видимо, да саюзни цареви с' нама поступаю с' праводушіемъ, и оѣе, да учине вечни миръ, кадъ намъ даю за цара мужа тако добродетельна и способна нами управляти. Да су намъ представили каквогъ худогъ човека, женоподобна и злоучена, мы бы помислили, да намераваю насъ угнетавати, и покварити наше правительство. Мы бы потайно задржали живу пакость тако немилостивога и лукавога поведѣня: али избранѣ Полидамаса показуе намъ праву искреность. Саюзници одъ насъ неочекиваю ништа друго, кромъ безъ сумнѣ справедлива и благородна дела, кадъ намъ даю цара, кой ніе кадаръ ништа учинити ни противъ наше слободе ни противъ славе нашего народа. Тако се можемо зареѣи предъ лицемъ праведни богова, да ће се реке повратити к' нѣовимъ изворима пре, него што ћемо мы престати любити цареви тако благодетельне. Да бы се могли наши потомци опоменути благодѣяня, кое данасъ примамо, и да бы обновлявали одъ рода на родъ спокойство златнога века по свомъ пределу Хесперіе!

Телемакъ имъ потомъ предложи, да даду Діомеду поля одъ Арпи, да на нѣима оснуе населенѣ. Тай нови народъ, рече онъ, дужанъ ће вамъ бити благодарити за свое установленѣ у одной земљи, кою вы незавладану оставяте. Спомените се, да су се сви люди измеѣу себе дужни любити: и да е земля много пространа за нѣи. Лепше е имати суседе, кои ће вамъ благодарити за свое населенѣ. Имайте сажаленя о едномъ несреѣномъ цару, кой неможе да се поврати у свою зе-

млю. Полидамась и Діомедъ савдинѣни будуѣи свезама правде и добродетельи, кое єдинствено могу траяти, одржаваѣе васъ у дубокой тишини, и учиниѣе васъ страшне свимъ суседнимъ народима, кои бы зажелили разширити свою власть. Видите Доніяни, мы смо дали вашой земли и вашемъ народу цара, кой ѣе быти кадаръ узвисити вашу славу до небеса: подайте, мы одъ васъ захтевамо, землю, за васъ бесполезну єдномъ цару, кой в достоянъ свакога рода помоѣи.

Доніяни одговорише, да они ништа немогу одказати Телемаку: єрбо є онъ нѣима изабрао за цара Полидамаса. Упутъ се они спремише на путъ, да га наѣу у пустыни нѣговой, и да га учине царемъ надъ нѣима. Пре нѣовога похода дадоше они плодоносне равнине одъ Арпи Діомеду, да онъ ту оснує ново царство. Саюзници се о томъ обрадоваше, єрбо то грчко населѣ могаше силу помоѣи дати страни саюзника, ако бы икада Доніяни захотели обновити нападай, одъ когъ є Адрасть зао примеръ показао.

Сада веѣъ сви цареви поѣоше натрагъ сваки у свою землю, да се поврате Телемакъ са сузама у очима поѣе са своіомъ четомъ, загрливши нежно храброгъ Діомеда, мудрогъ и неутешимогъ Нестора, презименомъ Филоктета достойна наслѣдника стрела Херхулеви.

Конацъ кнѣиге двадесетъ прве.

Т Е Л Е М А К Ъ.

КНЪИГА ДВАДЕСЕТЪ ДРУГА.

Млади синъ Улисевъ гораше одъ нестрпеливости да ће наћи Ментора у Саленту, и поћи на лађи да съ нѣмѣ види Итаку, гди се надаше повратку свога родителя. Приближивши се къ Саленту сасма се зачуди видећи цело полѣ у околини, коѣ онъ сасвимъ необделано и пусто оставио быаше сада урађено као вртоградъ и пуно прилежнѣи раденика. Онъ познаде дело мудрости Менторове. Тако у градъ уходећи примети онъ, да много манѣ имаѣаше художника за сладости живота, и много манѣ великолепѣя, коѣ Телемаку небыаше драго; ѣрбо онъ наравно любляше све ствари сѣйне и углађене; но опетъ друге мисли обузеше нѣговъ духъ. Издалека иђау къ нѣму Идоменей и Менторъ. У путь срце нѣгово дође у движенѣ одъ ножности и радости. При свимъ успесима, коѣ е имао у войни противу Адраста, онъ се бояше, да небы Менторъ быо с' нѣмѣ незадоволянъ. Што се више приближавау еданъ къ другоме, то више онъ желяше видети у очима Менторовима, нема ли онъ штогодъ да га накара.

Тада Идоменей загрли Телемака, као свога рођенога сина. Телемакъ паде около врата Ментору, и обливаше га своимъ сузама. Менторъ рече къ нѣму: я самъ съ вама задоволянъ: вы сте учинили велике погрешке, али су оне вама послужиле, да сами себе познате, и да самомъ себи неверуете. Често се добия више плода изъ свои погрешака, него изъ лепи дела. Велика дела надимаю срце, и уливаю опасну предпримчивость, а погрешке уводе човека у самога себе, и даю му мудрость, кою е изгубио у добримъ успесима. Остае вамъ јоштъ, све да хвалите богове, и да нежелите, да васъ хвале люди. Вы сте учинили велика дела, али признайте истину, да она нису чрезъ васъ произведена. Нѣ ли истина, да су вамъ она дошла, као

нека страна стварь, коя е у васъ уложена? вы сте ий могли покварити и вашомъ скорошћу и вашимъ неразуміемъ? неосећате ли, да васъ е Минерва, као у другога човека преобратила и више васъ узвисила; да бы учинила чрезъ васъ све то, што сте вы учинили, она е све ваше погрешке уздржала, као Нептунъ, кадъ усмирава непогоде, и задржава раздражене волне. Докле Идомей любопитно испытываше Кретьяне повративше се изъ войне, Телемакъ слушаше мудре савете Менторове. Потомъ сматраюћи на све стране съ удивленіемъ рече Ментору: ово е промена, коіой я немогу да нађемъ узрока; едали се случила каква беда у Саленту за време мога отсутствия? одъ чега бива, да се више невиди оно великолѣпие, кое се свуда блисташе предъ моимъ походомъ; я невидимъ више ни злата, ни сребра, ни драгогъ камня; одеда су проста, зданія тешна и неукрашена, художества изнемогла, а градъ се учиніо пустиньомъ.

Менторъ смеюћи се одговараше: есте ли приметили станъ поля около града? Есамъ, одговори Телемакъ, видіо самъ свуда землѣделіе у чести и поля узорана. Кое е полезнѣе, придодаде Менторъ, или горди градъ одъ мрамора, одъ злата, и одъ сребра с' полѣмъ пренебреженнымъ и неплоднымъ, или урађено и плодоносно полѣ са средњимъ градомъ благообразнимъ у свимъ нравима? велики градъ преиспунѣнъ художниками, кои умекшаваю нраве са сладостима живота, кадъ е окруженъ царствомъ беднимъ и злообделанимъ, подобанъ е страшилишту, кога е глава страшно велика, па цело тело истанчено и лишено препитаня нема никакве сразмере с' главомъ. Множина народа и изобилность препитаня чине право богатство. Идомей имаде сада безбройни народъ и неутрудими у послованю, кой испуњава сву обширность нѣгове землѣ. Сада сва нѣгова земля нѣ ништа друго, него сами градъ; а Салентъ е свему средоточіе. Мы смо изъ града у полѣ преселили люде, кое полѣ нѣ имало, а у граду ий е сувише было. Гошть више, мы смо привукли у ову землю многе стране люде. Што се више умножаваю ти народи, то више умножаваю они и плодове землѣ са послованіемъ. То тихо и любко умноженъ, умножава више нѣгово царство него завоеванъ. Мы смо у граду укинули вештине излишне, кое бедне одвраћаю одъ землѣделія за праве потребе, и развраћаю богате, бацаюћи ий у раскошь и умекость. Али мы нисмо никаква вреда учинили лепимъ вешти-

нама, нити людма, кои имаю прави даръ обделавати ѿ; тако в Идомеи силни, него што е было онда, кадъ сте се вы дивили нѣговомъ великолесію. Она заслепляваюѿа светлостъ покривала е слабостъ и неку бедностъ, кое бы у скоро разориле нѣгово царство: а сада имаде онъ веѿи брой люди, и ласнѿе ѿ прешитава. Ти люди научени трудолюбію, муки и у презираню живота, любавлю добри закона, сви су готови сразити се за одбрану землѣ обраѿене нѣовимъ собственимъ руками. У скоро то царство, кое вы за пропало држите, быѿе чудо у Хеспериѿ.

Знайте Телемаче, да у правленю народа две пагубне ствари има, коима се никада неприносе лекарства: прва е, власть неправедна и одвеѿъ насилна у царева; друга е раскошъ, коя нраве квари. Кадъ се цареви привикну непознавати други закона кромѣ нѣови неограничени хотеня, и кадъ необуздаваю више нѣове страсти, они могу све; но што више могуѿства имаю, то више подкопаваю темель нѣовога могуѿства. Нема више известна правила, нити начина правителства: сваки се усилява ласкати имъ, они немаю више народа, и остаю имъ само робови, сдѣ кой се брой сваки данъ умалява. Ко ѿе нѣма казати истину? ко ли ѿе томъ буйномъ устремленю пределе положить? све уступа, мудри одбегаваю, сакриваю се и уздишу. Само іоштъ єдина напрасна и насилна буна могла бы привести у свой природни токъ то неограничено могуѿство. Често башъ ударъ неки, кой бы га могао умерити, обара га безъ помоѿи. Ништа тако печалнимъ падомъ неугрожава, као власть безъ мере претерана. Ова е подобна луку пренатегнуту, кой се напоследку прекида на єданъ ма, ако се непусти; али ко е тай, кой бы га смео попустити? Идомеи е было покваренъ до дна срца томъ влашѿу тако ласкавомъ; онъ е было оборенъ са свога престола, али се іоштъ небыше одъ чара избавіо. Потребно е было, да насъ богови пошлю овде, да га одвратимо одъ злоупотребленя те слепе и усилене власти, коя нимало неприличи людма. Іоштъ су потребна была чудеса, да бы се нѣму отвориле очи.

Друго зло готово неизлечимо єсте раскошъ. Као што преевелика власть труе царева, тако раскошъ труе цели народъ. Говоре, да раскошъ служи к' препитаню бедни о трошку богати, као да сиромаси немогу свое уживленѣ полезнѿе заслужити умножаваюѿи плодове землѣ, и не разнежаваюѿи богате са измишленяма сладострастнимъ. Цели се народъ привикава

сматрати ствари излишне као потребе живота. Сваки се данъ нове потребе измишљавао, и већ се неможе живити безъ ствари, које се пре тридесетъ година ни познавале нису. Та раскошъ назива се благокусность, савршенство вештине и углаженость народа. То зло, које множини други зала привлачи, похваљује се као добродетель. Оно простире своју прилепчивость одъ цара до последнѣга међу народомъ. Ближњи сродни цареви оће да подражавају нѣгову велелепию, а великаши чине оно што и сродни цареви. Люди се средњи желе сравнити с' великими, ербо нема човека, кой себи нѣ радъ дати право. Мали су ради быти средњи. Цели светъ чини више, него што може. Ёдни одъ високоумія, и да бы се показали да су богати; други одъ злога стида, и да бы сакрили нѣову бедность, па и сами они, кои су доволно мудри, за осуђавати тай велики безпоредакъ, нису доволно мудри, да први подигну главу и да даду примере противне. Цели народъ себе обара; сва се станя мешаю. Страсть добити богатство за подржанъ суѣтни трошкова, развраћава душе најчистіе. За друго се непыта, него за богатство. Сиромаштво е безчестность. Будите вы мударъ, способанъ, добродетелянъ, поучайте вы люде, добивайте победы, избавляйте отечество, пожертвуйте све ваше користи, вы сте у презреню, ако се ваши ума дарови не узвишаваю раскошю, па башъ и они, кои немаю богатства, хоће да се чине да имаю, троше, као да имаю, позаймаю, вараю, и употребляваю хиляду недостойни хитрости за варанъ. Али ко ће тимъ залама помоћи? треба променити вкусъ и обичае целога еднога народа, валя дати нове законе, а ко може то предузети, ако не премудри царъ, кой примеромъ свога собственога умереня уме постидити све оне, кои любе великолепни трошакъ, и охрабрити мудре люде, коима ће мило быти получити важность у честной умерености.

Телемакъ слушаюћи овај разговоръ бѣяше као человекъ, кой се изъ дубока сна буди. Онъ осећаше истину ти речи, и оне се углублявау у нѣгово срце, као што искусни резачъ дуби урезце на мрамору какве оће, тако да имъ дае нежность животъ и движенъ. Телемакъ ништа неодговараше, али повторяюћи у глави све, што бѣяше чуо, онъ прехођаше очима све ствари, које су се променуле по граду, пакъ рече Ментору:

Вы сте учинили Идоменеа наймудримъ надъ свимъ царевима. Я га већ не познаемъ, ни нѣга ни нѣговъ народъ. Я и то признаемъ, да е то безконечно веће, што сте вы овди учи-

нили, него све наше победе, кое смо мы добили. Слепи случай и снага много участвуу у войны. Мы морамо да делимо славу с нашимъ савойницима, али ваше дело све происходитъ изъ едне главе; вама е потребно было радити противу самого цара, и противъ целогъ нѣговогъ народа за исправити га. Успеси войне свагда су печални и мрски. Овди е све дело небесне мудрости, све е кротко, чисто, любко, и све показуе силу, коя надвисуе човека. Кадъ люди желе славу, зашто ю не траже у прилежаню чиненя добра? О! како слабо познаю славу, кадъ се одъ нѣ надаю постоянству опустошаваюћи землѣ и проливаюћи кровь човечію.

Менторъ на своме лицу показиваше радость видећи Телемака тако већъ немарљива за победе, и за завоеваня у узрасту, у коме бы природно было опяти се задобивеномъ славомъ.

Менторъ іоштъ придаде: Истина, да е све, што овде видите, добро и похвално; али знайте, да бы се могле іоштъ славне ствари учинити. Идоменей умерава свое страсти, и труди се управляти своимъ народомъ с' правдомъ; али іоштъ не пропушта чинити погрешке, кое су несрећна слѣдства нѣгови стары преступленя: кадъ хоће люди да оставе зло, зло се чини да ій іоштъ дуго време гони; заостаю имъ іоштъ худе привике, ослаблѣна природа престарелимъ заблуѣеняма и неизлечимимъ предрасудама. Блажени они, кои нису никада заблуѣавали! они могу савршеніе добро творити. Богови ће Телемаче одъ васъ више захтевати, него одъ Идоменей: ербо сте вы познали истину іоштъ одъ ваше младости, и што нисте никада предавани искушеняма превелике среће.

Идоменей е, продужаваше Менторъ, мударъ и просвећенъ; али се одвећъ много у подробности и мале ствари упушта, и немисли довольно о свой величини дела, да начини планъ. Вештина еднога цара, кой е надъ людма, несастои се башъ у томъ, да онъ све самъ собомъ учини. Проста е суета надати се у томъ к' концу приспети или хотети уверити светъ, да е онъ све то кадаръ чинити. Царъ мора владати, избираюћи и руководећи оне, кой подъ нѣнимъ владаю. Нетреба, да онъ све до подробности чини; ербо бы то значило испуњавати дело они, кои имаю пословати подъ нѣнимъ; онъ мора одъ свачега да изискуе рачунъ, и да зна како ће га примити с' разлогомъ; чудесно се зове владати, умети избирати и поставляти люде кои управляю по нѣовимъ даровима ума. Врховно и савршено

управлявѣ састои се у управляю с' онима, кои управляю. Потребно е на нѣи мотрити, искушавати ѿ, умеравати и поправляти ѿ, одушевлявати и променявати ѿ с' места на место, и свагда ѿ држати у руци. Хотети испытвати све самъ собомъ, то е неуповѣренѣ, то е маленкостъ, то е предати се ревнованю у малимъ стварма, коѣ троше и време и слободу духа, што е потребно за велика дела. Да бы предузимали велика намереня, валя имати духъ слободанъ и одморанъ, валя савршено промислити о целомъ развѣяню свѣю предузеѣа многотрудни дела. Духъ исцрплѣнъ подробношѣу, подобанъ е киселици у вину, коя нема више ни силе ни сладости. Кои управляю с' подробношѣу, стоѣ свагда забавлѣни са саданѣимъ, непростируѣи свой погледъ к' удалѣной будуѣности; ербо то единое дело забавля, удара, и одъ веѣъ забунява духъ; и ербо се онда само здраво о делима разсуѣава, кадъ ѿ све у едно сравнимо, и кадъ ѿ све поставимо у неки поредакъ, да бы имала следства и сразмере. Неследуюѣи ово правило у управляю, то е быти подобанъ едномъ свирачу, кой бы радъ имати сладке звуке, а небы се потрудю найпре уединити и сагласити ѿ, да бы изъ тога саставио музику слатку и прѣятну; то е уподобити се такоѣеръ архитекту, кой мисли да е све начиню, ако е само сакупю велике стубове и много каменя лепо сасечена, немислѣни о поредку и сразмери украса нѣгова зданія; кои кадъ прави едну салу, непредвиди, да валя метнути приличну лѣсницу; а кадъ ради о телу зданія, не мисли ни о авлѣи ни о вратма. Нѣгово е дело само една помешана гомила великолепни ствари, коѣ нису начинѣне една за другу. То дело наместо што бы честь чинило паметнику, вечну ѣе му учинити срамоту; ербо показуѣ, да художникъ нѣе умео мислити с' довольномъ обширношѣу, да бы поняо на еданъ ма главно намеренѣ целога нѣговогого дела. То е характеръ духа кратакъ и подчинѣнъ. Кадъ смо роѣени с' духомъ ограниченимъ подробношѣу, онда неможемо сами собомъ но са другимъ изслеѣавати. Несумняйте о томъ драги Телемаче! Правленѣ царства изискуѣ неко сагласиѣ као музика, и точне саразмере као годъ архитектура.

Ако хоѣете да јоштъ употребимъ сравненя ти вештина, я ѣу вамъ доказати, да су они люди, кои до подробности владаю, среднѣи. Ко у едномъ концерту пева само неке ствари, премда ѿ пева савршено, зове се само певацъ, а кой управля концертомъ, и све части на еданъ путъ уреѣуѣ, зове се майсторъ

надъ музикомъ! Тако исто и онай, кой дель стубове, или кой подиже одну страну зданія, зове се зидаръ, али кой в сво зда- нїе смислю, и кой све сразмере имаде у глави одъ тога зда- нїя, зове се едно архитектъ. Тако они, кои послую, отпра- вляю и чине найвише дела, а ни найманъ неуправляю, они су само делатели подчинѣни. Прави духъ, кой царствомъ упра- вля, есть онай, кой нерадеѣ ништа, дае све чинити, кой ми- сли, изобретава, и проницава у будуће, враћа се к' прошлости, располаже, разређуе, приуготовлява изъ далека, кой се беспрестано гризе, бореѣи се противу среће, као плаваць про- тиву тока воде, и кой даноноћно мотри, да ништа неостави случаю.

Мислите ли вы Телемаче, да велики живописаць послуе прилежно одъ ютра до мрака, да бы скоріе свршио нѣгова де- ла? Не: то усиленѣ и тай посао робски угасіо бы савъ огань нѣговога уображеня, нити бы онъ више пословао умомъ: по- требно е, да се све твори неправилно и нечаянимъ мыслима држеѣи се тога, нека га нѣговъ вкусъ проводи, и нѣговъ духъ узбуђава. Мислите ли вы да онъ проводи време таруѣи фарбе, и приуготовляюѣи четкице? Не, то е посао нѣгови ученика. Онъ за себе задржава старанѣ мишленя. Онъ само мысли, ка- ко ће учинити нацрте дрзновене, кое даю благородство, жи- вотъ и страсти нѣговимъ образима. Онъ држи у своіой глави мысли и чувствованя хероя, кое хоће да представля, преноси се у нѣюве векове и у сва обстоятелства, у коима су се они наодили. К' той части ревности, мора онъ да присаедни му- дрость, коя добра стов, да све буде истино, исправно и сараз- мерено едно к' другоме. Мислите ли Телемаче, да е потребно манѣ узвишеня духа и усиленя мысли за учинити великога цара, него еднога великога живописца? Заключите дакле, да упражненѣ еднога цара мора бити: мислити, чинити велике провкте, и избирати люде, кои су способни изслеђавати подъ нѣнимъ.

Телемакъ му одговори: чини ми се, да я разумемъ све то, што вы говорите: но ако бы ствари тако текле, царъ бы често быо преваранъ неуходеѣи самъ собомъ у подробности. Вы сами себе варате, одговори Менторъ: Оно, што намъ не- дае варати се, зове се главна вештина владаня. Люди, кои не- маю правога распознаня о духовима, тумараю по помрчини. Случайно бива, ако се не преваре, нити знаду шта управъ

траже, нити к' чему имъ се валя клонити. Знаду само неповеравати се. Пре се повераваю лажливимъ людма, кои имъ ласкаю, него честнимъ, кои имъ противослове; напротивъ тога они, кои имаю темельно познанство о управляню, и кои познаю шта су люди, знаду и то, шта е одъ потребе у нѣима тражити, и средства како ће се к' томе доћи: они довольно познаю, по крайной мери у великомъ, есу ли они люди, кою употребляваю, способна оруѣа к' нѣовимъ намерама, и дѣйствую ли сагласно онима, да бы приспели к' цели, кою себи предлагаю. Иначе, као што се они непуштаю у пригнѣтаваюће подробности, имаю духъ много слободни за разсмотрити вднимъ погледомъ величину дела и за приметити приближаваю ли се к' најглавнѣмъ нишану. Ако се преваре, нису у ономъ преварени, што е стварно. Стоз изванъ мали злоревнѣвости, кою показую духа ограничена и душу подлу; познаю, да немогу быти непреварени у великимъ делма, будући да се у то употребляваю люди, кои су тако често варалице; више се губи у нерешимости, у кою насъ забациуе неповереность, него што бы изгубили, да се дамо понешто и преварити. Среѣни смо кадъ бывамо у среднѣмъ стварима преварени. Велика Господа недаю се упућивати, а о томъ су велики люди дужни найвише трудити се. Строго валя наказивати превару, кадъ се открие: али валя се надати малой превари, ако нисмо ради управъ быти преварени. Вештакъ у свомъ дуѣану све види своимъ роѣнимъ очима, и чини све своимъ собственимъ рукама, али царъ у великомъ царству неможе све ни чинити ни видити. Онъ е дужанъ чинити оно само, што нѣму подчинѣни неможе чинити, онъ мора само оно видети, кою уходи у расуѣенѣ важни ствари.

Найпосле рече Менторъ Телемаку: богови васъ любе, и приуготовляваю вамъ царованѣ пуно мудрости; све, што овде учинѣно видите, више е учинѣно за ваше наставленѣ него за славу Идоменееву. Сва ова мудра уреѣеня, коима се Вы дивите у Саленту, сенка су прамъ онога, што ѣете вы некада чинити у Итаки, ако будете радили по вашимъ добродетельма и вашимъ високомъ определеню. Време е, да се старамо, да одавде поѣмо. Идоменей е приуготовио лаѣу за нашъ повратакъ.

Тай часъ Телемакъ откри свое сердце нѣговомъ пріятелю, али с' некимъ трудомъ сврхъ неке привржености, за кою му

жао быяше оставити Салентъ. Вы ѣете може быти укорити ме, рече му, што я ласно добивамъ склонности у местима, крозь коя пролазимо; али бы ми мое сердце непрестане прекоре чинило, кадъ бы я предъ вами сакрію, да я любимъ Антиопу кѣерь Идоменееву, Ніе то драги Менторе само слепа страсть, као она, одъ ков сте ме излечили на острову Калипсеномъ. Я самъ добро познао дубльину ране, кою ми е учинію Аморъ при Евхариси. Іоштъ се немогу опоменути нѣзина и лена безъ смущености: ни време, ни отсуство нису га могли изгладити. То жалосно искусство научило ме е самомъ себи неверавати се. Али то, што я за Антиопу осеѣамъ, безподбно е. Ніе то само страстна любавъ, него е то вкусъ, то е почитанѣ, то е убеженѣ, да ѣу я быти среѣанѣ, ако узпроводимъ мой животъ е' ньоме. Ако ми икада богови поврате мога родителя, и мени дозволе, да изберемъ жену, Антиопа ѣе быти моя супруга. У ньой самъ заволео нѣзино ѣутанѣ, нѣзино благообразіе, учтивость, нѣзино неуморно послованѣ, нѣзино трудолюбіе у обделаваню вуне и веза, прилежанѣ у управляню целимъ домомъ нѣзина родителя одъ како е ньой майка умрла, нѣзину немарность за суѣтно киѣенѣ, и само незнанѣ у ньой сирамъ нѣзине красоте. Кадъ іой Идомеией заповеди, да поведе коло млади Кретьянкиня узъ свирку свирала, онда бы ю држали за веселу Венеру провоѣену Граціяма; а кадъ ю води са собомъ у ловъ, она е величествена и вешта у затезаню лука, као Діяна, меѣу нѣзинимъ Нимфама; само што то она незна, а савъ ю светъ обожава. Када она уходи у храмове богова, и доноси на глави свештене ствари у котарицама, мислили бы, да е она само оно божество, коє обитава у тимъ храмовима. С' каковимъ страомъ и с' каковомъ побожношѣу видимо ню где приноси жертвованя, и одвраѣа гнѣвъ богова, када е потребно очистити какавъ грехъ или одвратити какво зло предсказанѣ! Найпоследе, кадъ ю видимо е' множиномъ жена држеѣи у руди златну иглу, мислили бы, да е то сама Минерва, коя е примила на земљи видъ човечіи, и коя учи люде у прекраснимъ вештицама; она одушевлява друге, да послую, ньима облакшава посао и растерує невеселость сладошѣу нѣзинога гласа, кадъ попева чудесне повести богова; она превосходи найизбранія живописаня любкошѣу нѣзинога веза; блаженъ онай човекъ, кога ѣе сладки хименъ с' ньоме е' єдинити. Онъ се неѣе имати чега бояти, кромъ тога, да ню неизгуби и ню ненадживи.

Я овде примамаъ драги Менторе богове за сведоке, да самъ са свимъ готовъ полазити; али я ъу любити Антиопу, докле годъ живъ будемъ, и ако она неће закоснити мой повратакъ у Итаку ни за еданъ часъ. Ако бы ню ко други узео, я бы остаткъ мога живота провео у жалости и у тузи. Али найпосле я ъу ню оставити, премда знамаъ, да ю чрезъ одсуство могу изгубити. Я неѡу, ни ньой ни нѣзиномъ оцу говорити о моіой любви, ербо я о томъ неваля да говоримъ никомъ другомъ кромъ вами, донде, докле Улисъ неседне на престолъ, и недаде ми свое на то саизволенѣ. Вы изъ тога драги Менторе можете распознати колико е та любовь различна одъ оне страсти, коіомъ сте ме видели заслепѣна за Евхарисомъ.

Менторъ одговори: Телемаче! я самъ уверенъ о той разлики; Антиопа е блага, проста и мудра; нѣзине руке непрезиру посла, она изъ далека предвиди, а за све се стара, уме ѡутати, и ради слѣдетвено безъ наглости, сваки е часъ у послу, никада не бива сметена, зашто чини све у свое време, добаръ поредакъ у дому нѣзинога оца нѣзина е слава, и са тимъ се она више дичи, него са нѣзиномъ красотомъ. Премда она у свему бригу носи, и тереть на себи води о поправляню, отказиваю, штеденю (ствари, за кое све жене готово на себе навлаче ненависть), она се учинила у целомъ дому любка зато, што у ньойзи нема ни страсти, ни упорства, ни лакомислености, ни ти невеселости духа, као у другимъ женама. Еднимъ нѣзинимъ погледомъ чини се разумителна и сви се боѣ, да іой што невольно неучине; она издаѣ заповести кратке, и незаповеда што друго, кромъ оно, што се може испунити; она кара млађе с' добротомъ, и караюћи ій она ій охрабрава. Срце нѣзиногъ родителя ослава се на ню, као утруѣени путникъ припекомъ сунца што одпсчыва у ладу на зеленой трави. Имате право Телемаче; Антиопа е достойно сокровиште, да се тражи у земляма найдальнимъ. Нѣзино уображенѣ премда е живо, уздржава се опетъ благоразуміемъ. Она само говори, кадъ е нужда; и ако отвори уста, сладко убеѣенѣ и невинне пріятности теку с' нѣзини усана. Кадъ она проговори, сви ѡуте; а она се одъ тога заруменява: мало фали, да она непреѡути оно, што е хотела изреѣи, кадъ опази, да ю люди с' вниманѣмъ слушаю. И мы едва смо ю кадъ чули говорити.

Споминѣте ли се Телемаче, кадъ ю дозва нѣзинъ отацъ, она изиѣе с' оборенимъ очима покривена великимъ превезомъ,

и говораше само да бы ублажила гнѣвъ Идоменеевъ, кой строго хотяше наказати єднога одъ свои робова. Найпре она улѣзе у нѣговой муци, после га утиша, напоследакъ му она даде разумети оно, што могаше извинити тога несреѣнога, и недаваюћи осетитити цару, да в се быо одвеѣь расрдію Она му улиосеѣанѣ правде и састраданя. Тетисъ, кадъ ласка староме Нерюю, неублажава с' веѣномъ благошѣу волне раздражене. Тако Антіона неузимаюћи никакве силе, и неуздаюћи се у свое чару умекша ѣе негда срце свога супруга, као што она сада удара у нѣзину лиру кадъ оѣе да извади найнежніе сагласности. Юштъ єданъ путъ Телемаче, ваша любавъ к' нѣойзи праведна є; Богови ню вама определяваю: вы ню любите с' любавлю основаномъ. Вы валя да чекате, да вамъ ю Улисъ даде. Я васъ похваляюемъ, што іой нисте хотели открыти ваша осеѣаня, али знайте, да сте употреблявали макаръ какве образе саобштити іой ваша намереня, она бы ій одбадила, и престала бы васъ уважавати. Она се неѣе никомъ никада обеѣати. Она ѣе се одати преко свога родителя; она ѣе само онаквога за свога супруга узети, кой има стра справъ богова, и кой све благоприсгойности испунява. Єсте ли и вы приметили, као и я, да се она іюштъ реѣа показує и више обара очи доле, одъ како сте се вы вратили натрагъ? Нѣой є све познато, што се вама среѣногъ случило у войни. Нѣой нїє непознато ни ваше роѣенѣ, ни ваша приключеня, ни све оно, што су богови у васъ поставили; све то ню чини смиреномъ и благообразномъ. Да идемо Телемаче, да идемо у Итаку. Остає ми іюштъ, да васъ саставимъ с' вашимъ родителѣмъ, и да васъ поставимъ у станѣ, да добїете жену достойну златнога века. Кадъ бы она была пастирка на хладномъ Алгиду, место што є кѣеръ цара Салента, вы бы онда с' нѣоме пресреѣни были.

Конацъ кнѣиге двадесетъ друге.

Т Е Л Е М А К Ъ.

КНЪИГА ДВАДЕСЕТЪ ТРЕЋА.

Идоменей боѣни се одласка Телемакова и Менторова стараше се закаснити га. Онъ представи Ментору, да неможе безъ нѣга уредити неку распру, коя се подигла быяше меѣу Діофаномъ свештеникомъ Юпитера садржителя, и свештеникомъ Хеліодоромъ Аполоновимъ сврхъ предсказаня, коя се добиваю изъ летеня птица и изъ утробе животиня.

Зашто бы се вы, рече му Менторъ, мешали у свете ствари? Оставьте о томе пресуди Етрураца, кои имаю преданѣ найдревниі пророчишта, и кои су надахнути за толкованя богова. Употребите само вашу власть к' угашеню распре такимъ се онъ роди. Непоказуйте у томъ ни пристрашѣ, ни предрасуде. Задовольте се подкрепити расуѣенѣ, кадъ буде савршено. Знайте, да 6 сваки царъ дужавъ быти покоранъ вероисповеданю, и онъ никада да непредузима нѣга да уреѣуе. Вера происходитъ одъ Богова. Она 6 веѣа него цареви. Ако се цареви помешаю у веру, место да ю заштиѣваваю, они ће ю привести у ништавость. Цареви су одвеѣъ силни, а остали люди врло су слаби: и тако бы све у опасности было да се непромене по вољи царева, ако бы они умешали у она питаня, коя се ствари свештени тичу. Оставьте дакле у пуной слободи пресуѣенѣ пріятельима богова, и ограничите се са тимъ, да оне узаптите, кои се небы хотели повиновати пресуѣеню, кадъ оно веѣъ пзречено буде.

После овога жаляше се Идоменей о сметнѣи, у којой се наоѣаше поради многи распра меѣу разлвчимъ часнимъ людама, кое му валяше пресудити.

Решите, одговори Менторъ, сва нова питаня, коя ћеду уредити главна правила у правознанству и толкованю закова. Но никада неузимайте на себе терета пресуѣивати распре пос-

дини люди. Они ће множиномъ на васъ навалити. Вы бы едины судія были у целомъ вашемъ народу, а све друге судіе, кои су подъ вама, были бы бесполезне; вы бы се обтеретили малымъ делима кадъ би васъ одвлачила одъ велики, а неби сте ни имали када све мале ствари свршити. Чувайте се дакле, да се неупуштате у тай метежъ. Одправляйте дела поедини люди к' обичнимъ судіямъ. Чините само оно, што нико други неможе учинити, да бы васъ подкрепію. Онда ћете вы испунити праве дужности еднога цара.

Юштъ ме принуђаваю, рече Идоменей, да учинимъ неке бракове. Люди одъ великога рода, кои су самномъ у све войне ходили, и изгубили у моіой служби велика добра, ради су наћи неки родъ награде оженивши се са некимъ богатимъ девицама. Я треба само да речемъ едно слово, за прибавити имъ то удомленъ.

Истина е, рече Менторъ, да бы то васъ одну речъ коштвало, али бы васъ та речъ скупо стала. Были вы хотели отети оцевима и матерама слободу избирати себи зетове, слѣдователно и свое наследнике? То бы вы поставили све породице у најгоре робство. Вы бы морали одговарати за све домашнѣ несреће ваши саграђана. Супружества имаю довольно муке, да имъ и непридодасте юштъ то огорченъ. Ако имате верни слугу за награђенъ, подайте имъ необделани земаля, присаедините к' томе достоинства и приличне почести, придодайте к' тому ако е нужно нешто наваца добивени вашимъ штеденіемъ изъ касе определѣне за ваше трошкове, и неплаћайте никада ваше дугове жертвуюћи богате девице противъ волѣ ньюови родителя.

С' овогъ питаня скоро пређе Идоменей к' другоме. Сибарити се туже, веляше онъ, што смо отели землѣ, кое су ньюове, и што смо їй дали као землѣ за обрађиванъ странима, кое смо недавно свде довели. Хоћу ли уступити тимъ народима? Ако то учинимъ, сваки ће почети чинити неко цотраживанъ нами.

Ніе право, одговори Менторъ, веровати Сибаритима у ньюовой собственой тужби, али ніе право и вама веровати у вашой: коме ћемо дакле веровати? неваля веровати, одговори Менторъ, ни одной ни другой страни, но валя призвати за судію какавъ суседни народъ, кой неће бити ни кодъ едне, ни

лѣдства? Заблуженъ єднога цара, кой себи ласка сврхъ свои маю никакве користи, коя бы была противна вашей.

Но єсамъ ли я дужанъ, одговори Идомеией веровати комъ судиѣ? нисамъ ли я царъ? є ли дужанъ владѣтель подложити се странцима у обширности свое владѣ?

Менторъ поче овако разговоръ: будући да вы оставте постоянно при томъ, доказуюћи да имате право, а съ друге стране Сибарити нецопуштаю ништа, и доказую, да є нѣово право такоѣеръ известно: то у овомъ противоположеню осеѣаня нужно є, да васъ єданъ судиѣ одъ обе стране избранъ помири, или да оружїє разреши. Нема другога средства, кадъ бы вы дошли у ков нароодообштество, гди небы имало ни судова, ни судиѣ, и гди бы свака породица мислила да имаде право, да самой себи силомъ давъ правицу у свима потраживаняма противу нѣзи-на суседа, вы бы сажалили се о несреѣи єдногъ таковогъ народа, и вы бы се ужаснули одъ таковога скареднога беспоредка, где бы се све породице єдне противу други наоружале. Мислите ли вы, да богови съ маньимъ ужасомъ цели светъ, кой є всеобште нароодообштество, сматраю? Кадъ бы сваки народъ, кой се на овоме свету као велика породица наоди, мислю, да имаде пуно право себи давати удовлетворенъ у своимъ потраживаняма, противъ остали суседни народа? Повдини човекъ кой имаде свое полѣ, као наслеѣе одъ свои стари, неможе се у нѣму иначе одржати, ако не силомъ закона и пресуѣнѣмъ власти. Онъ бы найстрожїє наказанъ быо као бунтовникъ, кадъ бы хотео оно силомъ држати, што му є правица дала. Заръ вы мислите, да цареви могу свагда употребити насилѣ да одрже своя потраживаня, неискусивши найпре све путове благости и човечества? Нїє ли правда іоштъ светїя и неповредимїя за цареви у одношеню к' целимъ земляма, него ли породице у одношеню неколико обделани поля? Єда ли ћемо быти неправедни и грабљиви, ако мало землѣ узмемо, или ћемо быти херои или праведни, ако отмемо читаве пределе? Ако себе предваримо, себи ласкамо, ако се заслеплямо у малимъ користима поєдини люди, нисмо ли дужни іоштъ више бояти се, да себи неласкамо и себе незаслеплямо сврхъ велики користи читави царства? Єда ли ћемо самимъ себи веровати у матерїи, гди толико узрока имамо, да себи самимъ неверуємо? Нећемо ли се бояти, да се непреваримо у случайма, у коима заблуженъ єднога човека привлачи найужаснїя

слѣдства? заблуженъ одногъ цара кой себи ласка сврхъ свои потраживаня, причинява често грабежи, гладъ, кровопролића, погибели и развраћеня нрави, кои печална слѣдства простиру се до найудалѣннн векова. Царъ, кой свагда прибира около себе толике ласкателъ, неће ли се бояти ласкательства у таквимъ приликама? Ако се и сагласи, да узме посредственика к' до-кончаню распре, онъ показуе правдолюбіе, свою умереность. Онъ обнарођава истине причине, на којима е нѣгово потраживанѣ основано. Избрани судія естъ пріятельски посредственикъ, а нѣ судія строгости. Нѣговимъ се пресуђеняма неподлеже слепо; и много се на нѣга осланямо. Онъ неизговара никаква пресуђеня, као врховни судія; но онъ саветуе предложеняма; и чрезъ нѣгове савете гдишто жертвуемо за одржанѣ мира. Ако се война роди противъ свію стараня однога цара употреблявани за одржанѣ мира, онъ баремъ имаде за себе свидѣтельство свое савести, уваженѣ кодъ свои суседа и праведно покровительствованѣ богова. Идоменей тронуть овомъ беседомъ сагласи се, да Сицилици буду посредственици између нѣга и Сибарита.

Онда царъ видећи, да сва средства за уздржанѣ ова два странца, быяу бесполезна, науми ій задржати свезомъ крепчіомъ. Приметивши, да Телемакъ любви Антиопу, онъ се надаше приволети га томъ страшћу. У томъ намереню онъ е тераше певати много пута на пировима, коя то чиняше изъ повинования к' нѣзиномъ родителю с' толикимъ благообразіемъ и невеселощћу, да се здраво виђаше, да она трпляше повинуюћи се. Идоменей принуђаваше ю чакъ и да попева добивену победу надъ Доніянцима и надъ Адрастомъ; но се она немогаше решити попевати похвале Телемакове, у томъ се браняше она с' почитанѣмъ, и отаць ю несмеђаше далъ натеривати. Нѣзинъ сладки и убедителни гласъ проницаваше у срце младога сина Улисева. Онъ быяше савъ у движеню: Идоменей држећи свое очи, као привезане за нѣга, наслађаваше се удовольствиемъ видећи нѣгову сметню. Али се Телемакъ чиняше, да неопажанамере цареве. У тимъ приликама срце нѣгово много осећаше; али разумъ у нѣму преодолѣваше осећаю, и то небыяше већ онай исти Телемакъ, кога е страсть мучителна некада плѣнила была на острову Калипсиномъ. Докъ бы Антиопа певала, онъ бы као каменъ ћутао; а како бы окончала, онъ хиташе обрнути разговоръ о каквой другой ствари.

Царъ немогавши тимъ путемъ успети у свомъ намереню, најпосле науми учинити велики ловъ, кога веселъ радъ быаше дати своіой кѣри. Антиопа плакаше нехотећи участвовати у лову, али требаше извршити коначну заповестъ нѣзина родителя; она уседе на єднога беснога коня, запенута и подобна коню, кога в Касторъ за борбе укроћавао; она нѣмъ управляше ласно; а множина млади девояка иѣаше за нѣомъ са жаромъ. Она међу нѣима быаше као Діана у луговима. Царъ ю види, и немогаше се да нагледа. Видећи ю, онъ заборави на све свое прошле несреће. Телемакъ ю види, и постаде іоштъ осетљивіи више благообразіемъ Антиопе, него нѣзиномъ хитрошћу и свима нѣзинимъ граціама.

Пси гоняу єдногъ дивлѣгъ вепра страшне величине и разярена, као што в бую вепаръ одъ Калидона; нѣгове дуге чекинѣ быау тврде и усправлѣне као копля, а нѣгове ватрене очи быау пуне крви и огня. Нѣгово діанѣ чуяше се издалека, као заглушаюћи шумъ бурни ветрова, када ій Еоль позива у свою пећину, да умири бурѣ. Нѣгови дуги и искривлѣни као коса зуби, обарау дебеле растове. Сви они, кои бы се усудили к' нѣму приближити се, быау разтрзати: најдрзновеніи ловци гонѣћи га бояу се претигнути га.

Антиопа лака у трчаню као ветаръ, не плашаше се ударити на нѣга изъ близа: баци се за нѣмъ коплѣмъ, кое га прободе подъ плѣку: крвь животна дивля потече, и учини га разяренія, те се обрну къ нѣой, коя га в ранила. Тай часъ конь Антиопинъ при своіой неукротимости задркта, и уступи натрагъ. Страшни вепаръ залети се на нѣга подобанъ онимъ страшнимъ справама, кое потресую стене найукреплѣніи градова. Брзотекъ поколеба се, и паде. Антиопа виде се на земљи и немогаше избећи смртномъ удару разяренога вепра противу нѣ. Али Телемакъ пазећи на опасности Антиопе већъ быаше сяшіо съ коня. Бржи одъ мунѣ онъ стаде међу конѣмъ и вепромъ, кой се враћаше да освети свою крвь; онъ држаше у своимъ рукама оштро коплѣ, коимъ прободе у трбу ужасно животно, и оно пуно ярости паде.

У тай ма Телемакъ му одрубил главу, коя іоштъ задаваше страа изъ близа гледећи га, и коя устрашава све ловце. Онъ ю предсави Антиопи, одъ чега се она застиди, и баци очи на нѣзинога родителя, кой с' почетка ужаснутъ будући, врло се сада обрадова, кадъ ю види избавлѣну одъ напасти, и нѣой

даде знакъ, да прими тай дар. Узимаюћи га она рече къ Телемаку: я одъ васъ съ благодарношћу примамъ други већи даръ; ербо самъ вамъ дужна за животъ. Едва е ово изговорила, а већ се бояше, да е много рекла, и обори очи. А Телемакъ видећи нѣзину сметню усуди се къ нѣойзи изговорити ове речи: срећанъ е синъ Улисевъ, што е одржао животъ тако драгоценъ! Али бы іоштъ срећни быо, кадъ бы могао и свой провести при вами. Антиопа неодговараюћи му ништа врати се неочаяно къ друштву млади девојка, и седе на коня.

Идоменей бы одъ тога часа обећао свою кѣерь Телемаку; али се надаше, да ће већма успалити нѣгову страсть оставляюћи га у неизвестности, и мисляше га іоштъ задржати у Саленту с' желенѣмъ, да утврди нѣговъ бракъ. Тако самъ у себи умствоваше Идоменей; али се богови играю с' мудрошћу човечіомъ. Што бы морало уздржати Телемака, тога и принуди, да брже пође; и што онъ започе осећати, то га и приведе у справедливо неповеренѣ къ самомъ себи.

Менторъ удвои своя стараня, да бы уліо Телемаку нестрпиму желю повратити се у Итаку; и у исто време принуђаваше Идоменеа, да га пусти, да пође. Лађа већ готова стаяше; ербо Менторъ, кой уређиваше сваки тренуть живота Телемакова за узвисити га на найвишу славу, незадржаваше га у свакомъ месту низашто друго, развѣ за толико, колико е потребно было упражнявати нѣгову добродетель, и чинити, да обогаћава искуства. Менторъ се старао приуготовити ту лађу одъ самога поласка Телемакова.

Но Идоменей, кой се много боріо, видећи га да то приуготовлява, паде у смртну печаль, и постаде неутешимъ, кадъ видя, да нѣгова два госта, одъ кои е онъ толико помоћи получилю, хотяу оставити га. Онъ се затвараше у найсакривенія места нѣговога двора: опъ утешаваше свое срце уздишући и проливаюћи сузе. Онъ и всти забораляше. Санъ више неублажаваше нѣгове мучне бриге, онъ се сушаше и гризаше своимъ безпокойствомъ, подобно великоме дрвету, кое землю сенкомъ свои густы грана покрива, али црвъ му гризе жиле и скважинне, крозъ кое питателна влага протиче. То дрво, кое ветрови никада поколебали нису, кое е плодоносна земля драговльно питала у нѣзиномъ недру, и кое е секира дрводельца свагда почитовала, мало се по мало губи, и неможе да се нађе узрокъ нѣгова зла: суши се, лишће му опада, кое му е нѣгова

слава была, показуе веѣ пань покривенъ коромъ раствореномъ, и гране суве; ето такавъ быяше Идомеией у своіой жалости.

Телемакъ разнѣженъ несмеѣаше му говорити: онъ се одъ дана на данъ бояше одласка. Онъ искаше изговоре, да бы закасно и задуго бы пребывао у той неизвестности, да му Менторъ не рече: Я се радуемъ, што сте се вы тако променили. Вы сте се родили суровъ, гордъ, ваше в сердце марило само за ваше удобства, и за ваше користи. Но найпосле вы сте постали човекомъ, и веѣ починѣте са искусствомъ ваши зала састрадати съ другима. Безъ тога састрадаия, нема ни доброты ни добродетели, ни способности къ управляю с' людима, али ю неваля далеко терати, нити падати у слабо пріятельство. Я бы с' драге волю говорю Идомеией, и молю га, да се о нашемъ одласку сагласи, и я бы вамъ заштедіо сметню обхоѣия тако мрска; али я нисамъ радъ, да зао стыдъ и боязливость господствую надъ вашимъ сердцемъ. Нужно е, да се вы привикнете мешати мужества и постоянство с' пріятельствомъ нежнымъ и осетнимъ. Потреба е бояти се, да немучите люде безъ нужде. Треба улѣзти у нѣова затрудненія, кадъ се неможе избегнути, да имъ се она нечине, и колико више ублажити онаи ударъ, кой се неможе са свимъ одъ нѣи одвратити. Да бы нашли то облакшанъ, я бы волю, да Идомеией нашъ одлазакъ одъ васъ дозна, него одъ мене, рече Телемакъ.

Тада му Менторъ одговори: вы се варате драги Телемаче, вы сте се родили као синови царски у порфири, кои зактеваю, да се све чини по нѣовой моди, и да в цело встество покорно нѣовой воли, али немаю крепости, да противостану икоме у лицу. То нѣ зато, што се они изъ доброты бов утеснявати люде, но зато, што за свою собствену удобность нису около себе ради гледати лица жалостна и незадовольна. Муке и труде людске неосеѣаю они, само да нису предъ нѣовимъ очима, а ако о томе чую говорити, разговоръ іѣ веѣ о безпокоява, и чини жалостне. Да бы се нѣима угодило, треба имъ свагда казивати, да в све добро, и докле се они наоде у своимъ удовольствама, неѣе ништа ни да виде, нити да знаду, што бы іѣ могло смести у нѣовимъ радостима. Ако в потребно накарати кога, поправити, или одъ преваре одвратити, а исканяма и етрастима неправеднимъ кога мрскаго човека успротивити се. То ѣе они другомъ коме препоручити, а сами неѣе съ постоянствомъ тихимъ да говоре у таковымъ прилика-

ма. Они бы пустили да се истргну милости найнеправіе, покварили бы найважнія дела, што незнаю разсудити противу осеѣаня они, съ коима сваки данъ имаю посла. Та слабость, коя е у нѣма, чини да іѣ сваки може придобити. Принуѣаваю іѣ, досаѣую имъ, утепняваю іѣ па найпосле притесняваѣи и успеваю. Съ почетка ласкаю, и каде іѣ, да бы се кодъ нѣи препоручили, али ако су веѣъ кодъ нѣи у повереню и близу нѣи при дужностима каквога началства, далеко іѣ воде, и ярамъ имъ намеѣу: они подъ нѣимъ стеноу, и ради су га често бацити, али га носе целогъ живота нѣіовога. Труде се ревностно покрити то, да имъ нико незаповеда, а непрестано се наоде подвластни, и немогу безъ тога да буду; ербо су подобни онимъ слабимъ лозама виновимъ, ков саме у себи неимаюѣи никаква подпора, по земљи леже, пузе и ватаю се за дебло каквогъ великога дрвета.

Я неѣу допустити Телемаче, да вы паднете у ту погрешку, коя васъ овде чини неспособна къ владаню. Вы, кои сте толико нѣжанъ, да несмете да говорите Идоменею, веѣъ више неѣете осеѣати нѣгови затрудненя, како изиѣете изъ Салента. Вы немарите толико за нѣгову болю, него вами нѣгово присуство смста. Поѣите, говорите сами Идоменею, научите ее у той прилики быти уедно нѣжанъ и постобнъ; покажите му, да вамъ е жао оставити га, но покажите гласомъ решителнимъ потребность нашега одласка.

Телемакъ се несмеѣаше ни противити Ментору, ни поѣи посетити Идоменеа: онъ се срамляше одъ свога страха, и неимаѣаше дрзости надвладати га; онъ запиняше, чиняше два корака, и повраѣаше се показати Ментору какавъ нови узрокъ, да то одложи; али сами погледъ Ментора одузимаше му речъ, и уништаваше све говоре. Ели то, говораше Менторъ смеюѣи се, онай победитель велике Хесперіе. Сиянъ мудра Улиса, кои е дужанъ быти кодъ нѣга прорицалиште у Грчкой, неможе више закоснявати свога повратка у свое отечество, да бы опетъ видіо свога родителя. О народе одъ Итаке, колико ѣешъ некада ты быти несреѣанъ, ако узимашъ цара, надъ коимъ зао стидъ влада, и кой найвеѣе користи жертвуе нѣговимъ слабостима сврху найманъи ствари! видите Телемаче, колика е разлика меѣу храбрости у биткама и дрзости у делима. Вы се нисте нимало плашили оружя Адрасова; а боите се жалости Идоменеа! Ето што безчести цареве, кои су починили найвеѣа дела.

Показавши себе юначки у войны, показуе се последньимъ человекомъ у обичнимъ приликама, у коима се други мужественно држе.

Телемакъ осећаюћи истину овога прекора, пође на еданъ ма неслушаюћи самогъ себе, али како се приближи к' ономе месту, гди Идоменей сеѣаше с' оборенимъ очима изнемогао и убиенъ жалашѣу, већъ другъ друга разумевау ништа неговерећи, и сваки се бояше, да други небы прекинуо ѣутанъ. Стадоше обоица плакати. Напоследакъ Идоменей принуѣенъ силномъ больомъ повикне! къ чему служи тражити добродетель, кадъ она тако зло награѣва оне, кои ню любе! показавши ми мое слабости оѣете да ме оставите. Добро, я идемъ опетъ да паднемъ у све мое несреѣе. Нико више нека ми неговори о правовладаню. Не, я то немогу чинити, додѣяли су ми люди! кудъ одлазите Телемаче, вашего родителя нема више, узалудъ га вы тражите. И така е разграблѣна одъ ваши неприятели: они ће васъ убити, како се онамо повратите, а неки одъ нѣи быѣе узео вашу майку за жену; останите овде: вы ѣете быти мой зетъ и мой последникъ. Вы ѣете после мене царовати. Докъ годъ самъ я живъ, вы ѣете имати власть неограничену, а моя повереность к' вама неѣе имати предела. Ако вы немарите за све ове користи, оставите ми баремъ Ментора, кой ми е сва моя помоѣ. Говорите, одговарайте: не будите камена срца, имайте састрадања с' найнесреѣннимъ человекомъ меѣу свима людима. Шта! вы ништа неодговарате! ахъ! я видимъ колико су богови къ мени немилосрдни, я то сада юштъ жешѣе осеѣамъ, него у Крети, када самъ пробоо мога роѣного сина.

На последакъ му Телемакъ одговори гласомъ смешнимъ и боязльвивимъ: я нисамъ самномъ властанъ. Судбине ме зову у мое отечество. Менторъ, кой има мудрость богова, заповеда ми у име нѣово, да одлазимъ. Шта оѣете да чинимъ? да се одречемъ мога родителя, мое майке, и мога отечества, кое ми мора быти дражѣе, него и отацъ и майка; роѣенъ, да будемъ царъ, нисамъ определѣнъ за животъ сладакъ и спокойнъ, нити да слѣдуемъ склоностима. Ваше царство богатѣе е и силнѣе, него мога родителя; али самъ я дужанъ предпочитати оно, што ми богови определяваю, свему, што вы мени подносите с' добротомъ. Я бы се за среѣна држао имати Антиопу за жену ненадаюћи се на ваше царство; но да бы се тога достоянъ учиню, нужно е, да поѣемъ онамо, куда ме мое дужности по-

живаю, и да мой родитель ню одъ васъ за мене испроси. Нисте ли обекали отправити ме у Итаку, нисамъ ли за то обежанъ ишао я место васъ воєвати противу Адраста са саюзницима? време е, да се я постарама поправити мое домашнѣ несреће. Богови, кои су ме предали Ментору, дали су Ментора сину Улисеву, да бы учинили, да онъ испуни нѣова опредѣленя. Еда ли сте вы ради, да я изгубимъ Ментора изгубивши све остало? Я немамъ више ни добара, ни прибежишта, ни отца ни майке, нити утврѣна отечества. Остао ми е само јоштъ вданъ мударъ човекъ и добродетелянъ, кой ми е найдрагоцени даръ Юпитера. Судите вы сами, могу ли га я отпустити, и на то се сагласити, да онъ мене остави, не, я волимъ умрети. Отргните ми животъ: животъ нѣе ништа; али Ментора ми неотимайте.

Што Телемакъ више говораше, нѣговъ гласъ све силни постаяше, и нѣгова боязливостъ изчезаваше. Идоменей незнаѣаше, шта ће одговорити, и немогаше на то пристати, што му синъ Улиса бесеѣаше. Кадъ већъ више немогаше говорити, онъ быаше радъ узбудити своимъ погледима и движеняма са-страданъ. У тай часъ доѣ Менторъ, кой му ове важне речи изговори:

Нимало неужите; ако васъ мы оставлямо, мудростъ, коя у саветима богова предстои, пребиваѣе кодъ васъ: веруйте само, да сте вы пресреѣанъ, што е Юпитеръ насъ овамо послао, да спасемо ваше царство, и васъ да изведемо изъ заблуде. Филоклесъ, кога смо мы вама повратили, служиѣе вамъ верно, стра Богова, вкусъ добродетельи, любавъ к' народима, соболь-знованъ съ беднима, обитаваюѣеду свагда у нѣговомъ срцу: слушайте га, употреблявайте га с' повереношћу и безъ саревнованя. Найвеѣа услуга, кою одъ нѣга имати можете, састои се у томъ, да га обвежете, да вамъ свагда показуе ваше погрешке безъ ублаженя. Ето у чему се састои найвеѣе мужество еднога доброга цара, то естъ, да тражи праве пріятелъ, кои ће му верно показивати нѣгове пороке. Ако вы само узимате то срце, наше отсуство неѣе вамъ шкодити, и вы ѣете сретно живити. Осимъ ако ласкателство, коє се као змѣя под-влачи, наѣе путъ к' вашему срцу да васъ приведе у сумню о чистосрдечнимъ и безкористнимъ саветима, онда ѣете вы бити изгублѣни. Непредайте се тако ласно туги, него се усиливайте слѣдовати добродетельи. Я самъ све Филоклесу казао, шта ће

чинити, да бы васъ подкреплявао, и никада да на зло небы употреблявао вашу повереность: я вамъ могу за нѣга добаръ стати. Нѣга су богови вама дали, као што су мене Телемаку. Сваки е дужанъ мужественно слѣдовати своме определеню: бесполезно е печалити се, а ако икада употребуете мою помоћ, кадъ предамъ Телемака нѣгову родителю и нѣговой земљи, я ћу се вратити к' вама, да васъ видимъ. Шта бы могло за мене радостнѣ и осетнѣ быти? нетражимъ я ни добара, ни господства на земљи, я само онима помагати желимъ, кои траже правду и добродетель. Могу ль я икада забыть на оно поверенѣ и оно прѣтельство, кое сте вы к' мени осведочавали?

При овимъ речма Идомей се на еданъ путь промену, онъ на своме срцу осећаше ублаженѣ, као што Нептунъ своимъ трезубомъ умирава найцрнѣ непогоде; само му остаяше юштъ нека сладка и тиха жалость, и то быяше више неке невеселости нежно осећанѣ, него жива жалость. Дрзкость, узданѣ, добродетель, надежда, и помаганя богова почеше се у нѣговой души раћати.

Хе добро! рече онъ, драги Менторе, све дакле валя остало изгубити, а мужество никада. Баремъ спомените се Идомей, кадъ доѣдете у Итаку, где ће ваша мудрость испунити васъ благоденствомъ. Незаборавайте, да е Салентъ ваши руку дело, и да сте вы онде оставили цара несрећна, кой сву свою надежду на васъ полагае. Поѣдите достойни сине Улиса, я васъ више незадржавамъ, и боимъ се противити се боговима, кои су ми позаимили такво велико сокровиште. Поѣдите такоѣръ и вы Менторе найвећи и наймудри надъ свима людма (ако свагда може човечество све то чинити, што самъ я у вами видю и ако вы нисте какво божество подъ видомъ приузетимъ, да поучавате люде слабе и невеже); поѣдите и проводите сина Улисева, кой е много срећни, што васъ имаде, него што е победитель надъ Адрастомъ: поѣдите и обойца, я далѣ несмемъ говорити: извините мое уздисанѣ; поѣдите, живите и будите срећни скупа, а мени на овоме свету ништа друго неостав осимъ еднога спомена, да самъ васъ овди имао! О прекрасни дани, преблажено време! време ахъ когъ я цену нисамъ познавао. Дани, кои сте брзо протекли! вы се нигда нећете вратити! мое очв нигда неће видети то, што сада введе!

Менторъ употреби ово магновенѣ ока к' одласку: онъ загри Филоклеса, кой га обливаше сузама немогући говорити.

ТЕЛЕМАКЪ.

КНЪИГА ДВАДЕСЕТЪ ЧЕТВРТА.

Веѣъ се платна разширише, котве подигоше, и земля се чиняше као да бежи. Искусни корманошъ изъ далека усмотри брда Лефката, кои врхъ сакриваше се у снегу, и брда Акроцерауниска, коя юштъ свое гордо чело небу показую, ков често мунѣ и громови разбіяю.

У томъ пловленю Телемакъ рече Ментору: мени се чини да веѣъ познаемъ правила царованя, коя ете ми толковали: изъ почетка су ми се чинила као санъ, но се мало помало развіяю у моіой души, и нвой се ясно представляю: као што се сви предмети показую мрачни и непонятни у ютру при првимъ зрацима зоре, али потомъ као да исходе изъ хаоса, када светлость неприметно растући нѣи разликуе и нѣима дае тако да речемъ праве образе и цветове наравне. Я самъ уверенъ, да се права точка владаня састои у распознаваню различни характера люди, да бы изабрали и наместили їй по нѣювимъ даровима. Юштъ ми дакле остае, да научимъ, како се могу познавати люди.

Онда му Менторъ одговори: треба учинити да люде познаемо: а да бы їй познали, валя їй видети, съ нѣима дела имати; цареви су дужни обходити се са своимъ поданима, съ нѣима беседити, саветовати се, нѣи искушавати са малимъ службама, одъ кои е потребно узимати рачунъ, и видети, нису ли они способни за веѣе дужности. Како сте драги Телемаче научили у Итаки познавати конѣ? Не ли више реди сматраюћи їй, примечаваюћи нѣюве недостатке и нѣюва савршенства съ искуснимъ людма. Тако исто разговарайте се често о людма добри и зли свойства съ людма другимъ мудримъ и добродетельнимъ, кои су одавно испытивали нѣюва душевна свойства. Вы ћете се мало по мало научити, какви су они, и шта

се одъ нѣи очекивати маже. Ко васъ в науціо познавати добре и але стихотворце? нѣ ли често читанѣ и расуђенѣ с' людима, кои су имали вкуса у стихотворству? А ко вамъ е прибавіо распознаванѣ у музики? То исто прилѣжанѣ у сматранію различни музика. Како се можемо надати, да ћемо добро управљати людма, ако іѣ неуспознаемо? а како ћемо іѣ познати, ако никада съ нѣима неужживимо? Незове се то съ нѣима живити, што виђати іѣ по сокацима, гди се ни съ єдне ни съ друге стране неговори о другомъ чемъ развѣ о равнодушнимъ и изхудожествованимъ стварима: потребно е виђати люде понаособъ, вадити изъ нѣіова срца најпотайніе мисли, кое су у нѣима, пипати іѣ са своіо страна, и мерити іѣ, да бы открили нѣіове ничине мишленя. Но да бы добро расуђавали о людма, треба почети познавати оно, какви требаю они да буду, треба знати, шта се зове право и темельно достоинство, да бы распознати могли оне, кои га имаю, одъ они, кои га се лишаваю.

Непрестано се о добродетельи и о достоинству говори незнаюћи, шта е то управо достоинство и добродетель. То су само лепа имена, речи празне, кодъ веће части люди, кои себи за честь сматраю, о нѣима сваки часъ разговарати се. Потребно е имати нека начална положеня правде, разума и добродетельи за познати оне, кои су разумни и добродетельни. Валя знати правила доброгъ и мудрогъ управљаня, да бы познали люде, кои имаю та правила, и оне, кои се одъ нѣи удаљаваю лажливомъ субтилношћу. Єдномъ речи, за измерити многа телеса, треба имати єдну постоянну меру: у расуђаванію треба имати правила постоянна, къ коима сва наша расуђеня да се односе, валя управъ познати, какво е намеренѣ да незактевамо никада власти и величества за себе: єрбо бы то честолюбиво изискиванѣ ишло на то, да удовольствуємо тиранской гордости. Дужни смо се жертвовати у безконечнимъ затрудненяма правителства, да бы смо учинили люде добре и срећне, иначе се ходи по мраку, насумце и на срећу крозъ цели животъ. Ходимо као лађа по широкомъ мору, коя нема корманоша, коя несматра на звезде, коіой су сви оближњи брегови непознати, и коя се мора разбити и утопити.

Владетельи често непознаюћи у чему се састои права добродетель, са свимъ незнаду шта мораю у людма тражити. Права добродетель имаде за нѣи у себи нешто опорогъ, она се нѣима показуе одвећъ строга и независима, она нѣи ужасава

и огорчава; они се обрѣху къ ласкательству: одъ тада немогу већъ да нађу ни искренности, ни добродетели; одъ тада већъ трче за суетнимъ привиђенѣмъ лажливе славе, коя їй чини недостойнима и правимъ. Скоро се они привикаваю веровати да већъ нема праве добродетели на земљи: ербо добри зле познаю добро, али зли непознаю нимало добре, и немогу да верую да їй имаде. Такови владатели знаду само подозревати о целомъ свету. Равномерно сакриваю се, затвораю се, немогу ни найманѣ ствари да трпе, боє се одъ люди, и чине се людма страшни. Беже одъ истине, несмеду да се покажу у своіой природи. Премда нису ради, да їй люди познаю, али немогу то да издрже: ербо немирно любопитство нѣови подани прокопава и проницава у све, а они непознаю никога одъ люди користолюбиви, кой їй обколяваю и кои се радую видећи їй неприступне. Царъ, кой не да да къ нѣму люди дооде, не да ни истини. Безчестнимъ доношеняма оцрнява се, и удалява све оно, што бы му могло отворити очи. Тай родъ царева проводи свой животъ у величеству дивлѣмъ и зверскомъ, у коме безпрестано боєћи се преваре, сваки се данъ даю неизбежно варасти, и заслужую, да буду преварени. Како се само съ малимъ брѣемъ люди обходимо и разговарамо, морамо примити нѣове страсти и све нѣове предрасуде, а и сами добри имаю свое нестатке и своя предубеђеня. Сувише є, што се предаемо милости и немилости доносителя, люди подли и злоковарни, кои се питаю вдомъ, кой трує све невинне ствари и увеличиваетъ мале, кои пре воледу злоумишлявати него престати шкодити, кои се играю за свою користъ съ неповеренѣмъ и худимъ любопитствомъ владетеля слаба и сумнителна.

Познайте дакле драги Телемаче, познайте люде. Испытывайте и пуштайте, нека єдни за другимъ говоре, преслушывайте їй мало по мало, а непреданте се никоме, ползуйте се вашимъ искусствомъ, кадъ се преварите у вашимъ рассуђеняма; ербо ћете подикой путъ бивати преварени. Зли люди одвећъ су лукави, и могу ласно преварити добре нѣовомъ претворношћу. Са тимъ се научите несудити брзо ни о коме ни зло ни добро: и єдно и друго є опасно. Тако ваши пређашњи пороци научићеду васъ съ ползомъ. Кадъ наћете човека съ дарованяма и добродетелю, употребите га съ поверенѣмъ; ербо то честни люди зохтеваю, да мы осећамо нѣову правичность. Они више воледу поштенѣ и поверенѣ него богатства. Али немойте

да їй покварите, даваюћи имъ власть неограничену, еръ неки бы быо свагда добродетелянъ, кой већъ ніе, а то зато, што му е нѣговъ господаръ дао много богатства. Кога богови довольно любе, да може наћи у целомъ своемъ царству два или три права пріятеля одъ мудрости и доброте постоянно, тай наоди у скоро посредствомъ нѣовимъ и друга лица за испуненѣ нижи места. Са добрима, коима се поверавамо, учимо се оное, што сами собомъ расазнати неможемо о другимъ поданицима.

А е ли потребно, рече Телемакъ, употреблявати и оне зле, када су способни, као што самъ често слушао гди говоре? Кадшто е нужно и нѣи употреблявати, одговори Менторъ; кодъ народа узбунѣна и у безпорядку наоде се често люди хитри, кои су већъ у власти. Они држе важне службе, коє имъ се немогу изъ руку одузети. Они су придобили поверенѣ неки велможни лица, коє е нужно штедити: валя штедити и саме те злодеє; ербо їй се боимо зато, што све могу узбунити. Нужно їй е употреблявати, али валя и то имати у виду, како їй мало по мало можемо учинити бесполезнима. Особито се чувайте, да имъ никада недате право и ердечно поверенѣ: ербо га они могу на зло употребити, и потомъ противу ваше волѣ држати васъ за вашу тайну, кой е оковъ мучнѣ преклнуги, него икакавъ гвоздени ланаць. Употреблявайте їй у кратковременимъ делима, лено їй држите и обвезуйте їй с' нѣовимъ собственимъ страстима, да вамъ буду верни; ербо другачѣ неможете їй никако придржавати. Али їй нимало неуводите у ваше савете найпотайнѣ. Имайте свагда средства уклонити їй по вашей волѣ, али недайте имъ никада ключа одъ вашего ерца нити одъ ваши дела. Кадъ ваше царство постане мирно, правилно, управляно людима мудримъ и правимъ, о коима сте вы уверени, онда мало помало они зликовци, коє сте морали употреблявати, постаю непотребни и бесполезни, и онда неваля престати лено їй држати; ербо никада ніе дозвољно бити неблагодаранъ и к' самимъ злимъ людма: но добро с' нѣима обходећи треба се старати да їй учинимо добрима. Нужно е трпити у нѣима неке пороке, кои се човечеству опраштаю. Ништа манѣ потребно е подигнути власть мало по мало и прекратити зла, коя бы они починили, да имъ се пусти чинити їй. После свега оно е већъ зло, кадъ се добро чрезъ зле люде чини, и премда е то зло често неизбежно, то валя мало по мало старати се, да оно престане: мударъ владатель, кой само жели поредакъ и

правду, доћиће с' временомъ до тога, да се може проћи люди покварени и варалица; онъ ће довольно добри наћи, кои ћеду довольно имати способности.

Али то ніе довольно наћи само добре подане у едномъ народу; нужно є іошъ и нове образовати. То мора бити, одговори Телемакъ, велики трудъ. Ніе ни найманъ, одговори Менторъ: прилѣжаніе, съ коимъ ће те вы тражити добродетельне и способне люде да узвисите, побуђаваће и одушевляваће све оне, кои имаю дрзновеня и дарова. Сваки се усилява. Колико имаде люди, кои труну у мрачной беспослености, кои бы постали велики люди, кадъ бы іи саревнованъ и надежда напредка нѣвога одушевлявала! колико ли имаде люди, кое беда и немогућство подѣли се са добродетелю приводи у искушенъ подигнути се са преступленѣмъ. Ако дакле вы присаєдините награде и почести превосходству духа и добродетельи, колико ли ће се поданика образовати сами собомъ! А колико ѣете и вы сами образовати, ако іи узподижете са степеня на степенъ, одъ найманъи дужности до први! вы ѣете упражнявати нѣове дарове, вы ѣете искусити пространство нѣвога духа и искренности нѣове добродетельи. Люди, кои ћеду доћи до найвиши достоинства, быћеду одранѣни предъ вашимъ очима у нижнѣима, и вы ѣете іи пратити целогъ нѣвогъ живота одъ степеня до степеня. Вы ѣете о нѣима судити, не по нѣовимъ речма, но по целому средству нѣови дела.

Докле є Менторъ с' Телемакомъ овако бесєдіо, упазилше они єдну феакіянску лађу, коя се одмараше на некомъ маломъ острову пустомъ и дивлѣмъ а окруженомъ страшнимъ стенама. У то време престадоше ветрови дувати. Найпріятнѣи зєфери чиняу се прєстаяти одъ свога дїяня. Цєло море стаде тихо и равно као лєдъ. Оборєна платна немогау више одушевлявати лађу. Усиленѣ веѣ уморєни возара быяше суєтно. Требаше пристати на тай островъ, кой быяше подобнѣи єдной стєни, него землѣи населѣной людма. У друго време при бурномъ мору, не бы се могло на нѣга пристати безъ велике опасности.

Фєакіянци, кои очекивау ветаръ, быяу нестрпєльиви, онако исто, као и Салєнтини да продуже нѣово пловєнѣ. Телемакъ приближи се к' нѣима, на тимъ дивлѣмъ бреговима. Упутъ упыта онъ првога човєка, кога суєрєте, ніє ли видіо Улиса цара одъ Итакє у дому цара Алциноя.

Онай, кога в првогъ упытао, небыяше по случаю Феакіа-нацъ, него в быо неки незнани странацъ, у кога быяше лице величествено, но жалостно и оборено. Онъ се чиняше дубоко замишлѣнъ, и неслушаше с' почетка о чему га Телемакъ разпытиваше, найпосле му одговори: Улисъ, вы се неварате, быо в примлѣнъ кодъ цара Алциноя, као на едномъ месту, на коме се люди бов Юпитера, и гди се наблюдава гостопримство. Али га тамо нема више, и вы бы га онде залуду тражили; онъ в отишао у Итаку, ако већ едномъ богови раздражени узтрпе, да онъ може поздравити свое домашнѣ богове.

Едва овай странацъ ове речи изговори, и тай часъ улѣзе у едну малу густу шуму, на висини едне стене, е' коб внимателно сматраше море бежећи одъ люди, коб виѣаше, и показиваюћи се жалостанъ, што немогаше поћи.

Телемакъ здраво га сматраше, и што га више сматраше, то више быяше у движеню и зачуѣнъ. Овай незнани, говораше онъ к' Ментору, одговоріо ми в, као човекъ, кой неслуша, шта му се говори, и кой в пунъ огорченя. Я сажалубмъ несрећнике, одъ како самъ и самъ несрећанъ и я осеѣамъ, да мое срце тужи за овимъ човекомъ незнаюћи зашто. Онъ ме в доста зло приміо, едва в удостоіо послушати ме и одговорити ми; али я немогу да престанемъ желити конацъ нѣговимъ бедама.

Менторъ смеюћи се одговори: Ето к' чему служе несреће живота, оне чине владѣтелѣ умеренима и осетними к' страданяма други. Кадъ непрестано уживаю само сладки отровъ благоденства, они мисле, да су богови. Оѣеду да имъ се брда уравниаю, да бы нѣма удовольили. Люде низа што небров, и оѣе, да се играю с' целомъ природомъ. Кадъ чую говорити о страданяма, они незнаду, шта в то, то в санъ за нѣи, они нису никада видели разстоянѣ међу злимъ и добромъ. Само една несрећа може имъ дати човечества и променити нѣово срце изъ камена у срце човечіе. Онда они осеѣаю, да су люди, и да су дужни чувати остале люде себи подобне. Кадъ еданъ странацъ у вами узрокуе толико милосрѣа, за то, што онъ тако, као и вы странствуе по овимъ краевима, колико ли сте вы дужни имати некада састраданя за народъ одъ Итаке, кадъ га видите негда да страда. Тай народъ, кога ѣе вамъ богови поверити, као што се поверава стадо оваца пастиру, и кой бы быо несрећанъ збогъ вашегъ честолюбія, или збогъ ваше сус-

те, или збогъ вашегъ неразумя; ербо народи трпе, збогъ погрешака царева, кои су дужни старати се да ѿ сачуваю, да нетрпе.

Докле Менторъ овако говораше, Телемакъ быяше упао у жалость и у бригу: онъ му наипосле гласовито одговори: ако су све те ствари истине, земля е онога владетеля несрећна. Онъ е робъ свію они, коима управля, онъ е за нѣи створенъ, онъ е себе свега нѣима дужанъ, онъ е свима нѣовимъ потребама обтерећенъ, онъ е слуга целога народа и свакога по наособъ, онъ мора, да се влада по нѣовимъ потребама, да ѿ исправля, као отаць, да ѿ чини мудре и срећне. Власть, кою онъ имаде, нѣе нѣгова, онъ неможе чинити ништа, нити за свою славу, нити за свое удовольствие. Нѣгова е власть ограничена закономъ, коима онъ мора бити покоранъ, да даде примеръ своимъ поданимъ. Да управо говоримо, онъ е само заштититель закона, а да бы учинію, да они царую, онъ мора бити бдителанъ, за одржати ѿ, онъ е майневольнѣи и найнеспокойнѣи човекъ у своме царству. Онъ е робъ, кой жертвуе свое спокойство и свою слободу, за слободу и срећу народну!

Истина, одговори Менторъ, да е царъ зато царъ, да води бригу о своме народу, као еданъ пастиръ о своме стаду или као отаць о своіој породици. Но наодите ли вы, да е онъ несрећанъ, што може толикимъ людма добра творити? онъ поправля зле каштигама, ободрава добре наградама, он представля богове водећи к' добродетельи цели родъ човечіи: нѣе ли му довольно у томъ славе, што може да чини, да се сахраняваю закони? Славити се са тимъ, што ће се узвисити надъ законима, зове се слава лажљива, коя заслужуе одвратности и презреня. Ако е зао, онъ е несрећанъ; ербо неможе наћи никакава спокойства у своимъ страстима и у своіој суети: ако е добаръ, онъ ће уживати најчастіе и најпостоянѣе радости, трудиће се у добродетельи, и ожидавајуће одъ богова вечно награђенѣ.

Телемакъ неспокоянъ у души своіој збогъ неке тайне муке, чиняше се, да никадъ нѣе могао примити та правила, прамда е нѣима испунѣнъ быо, и у нѣима е друге самъ поучаво. Неко црно расположенѣе даваше му противу нѣгови прави осећаня духъ противословія и субтилности за одбацити истине, кое му Менторъ изясняваше. Онъ напротивъ тимъ умствованяма ставляше неблгодарности люди. Шта! рече онъ, примати толико

труда за придобити любовъ одъ люди, кои васъ никада може быти неће лѣбити, и чинити добро злима, кои ће ваша благоденя употребити на вашу шкоду!

Менторъ му с' трпенѣмъ одговори: валя се надати неблгодарности човеческой, а непрестаяти чинити имъ добро. Нѣма валя служити не толико за любовъ нѣову, колико за любовъ богова, кои то заповедаю: добро, кое чинимо, небыва никада изгублѣно: ако люди заборава, богови се о томе споминю и награђаваю га. Што више, ако множина буде неблагодарна, имаће свагда люди добродельни, кои осећаю и познаю вашу добродетель. И сама множина, премда в непостояна и упорна, пре или после, опетъ непребрегава одати неки родъ праведливости к' правой добродельи.

Еда ли сте вы ради предпоставляти неблагодарность човеческу? Нерадите само и едино о томъ, да иѣ учините силнима и богатима, оружїемъ грознима, а удовольствама срећнимъ: та слава, то изобилѣ и те сласти поквариѣду иѣ, одъ тога ће они постати пакосни, слѣдователно и неблагодарни: ерѣ дати имъ отровъ сладости зове се учинити имъ даръ жалостанъ. Но старайте се поправляти нѣове праве, улити у нѣова срца правду, чистосердечность, стра к' боговима, човечество, верность, умереность и безкорышћа. Чинећи иѣ добрима вы ћете иѣ сачувати да небуду неблагодарни, вы ћете имъ дати право добро, кое в добродетель, а добродетель, ако в основана, држаће иѣ свагда привезане к' ономе, кои иѣ в нѣомъ надахнуо. Тако даваюћи имъ права добра, вы ћете сами себи добра чинити, и нећете имати бояти се одъ нѣове неблагодарности. Валя ли се чудити, ако су люди често неблагодарни к' владетельима, кои иѣ никада у другомъ чему нису упражнявали, развѣ у неправди, у честолюбію безъ предела, у ирзости и зависти к' нѣовимъ суседима, у безчовечію, у гордости и у превари? Царѣ неможе ништа друго одъ нѣи очекивати, кромъ оно, чему иѣ в научію. А кадъ бы се онъ напротивъ потрудію своимъ примерима и своіомъ влашћу учинити иѣ добрима, онъ бы нашао плодъ свога труда у нѣовимъ добродетельима; или, ако ништа више, они бы наодили у нѣговомъ и у прїятельстве богова нешто, чимъ бы се утешавали за све противности.

Кадъ се овай разговоръ доврши, Телемакъ се приближи съ устремленѣмъ къ Фенеціанима одъ лађе кои се у краю

задржавау. Онъ приступи къ єдному старцу између они, да га упыта, одъ куда су и куда иду, и нису ли видели Улиса, стараць одговори:

Мы смо изъ Феацинскога острова, и идемо тражити трговине у Епиру. Улисъ, као што вамъ є казано, доодио є у наше отечество; али є отишао оданде. Кой є, рече Телемакъ, онай човекъ, онако невесео, што пуста места тражи, очекиваюћи, да пође ваша лађа; то є рече стараць, неки нама непознати путникъ; кажу, да му є име Клеоменесь, да є рођенъ у Фригији; да є неко прорицалиште нѣговой майци предсказало пре нѣгова рођеня, да ће онъ бити царъ, ако неузживи у своєм отечеству, и ако бы онъ остао у Фригији, Фригијани бы претрпили гнѣвъ богова чрезъ смртоносни поморъ (кугу). Како се онъ родю, нѣгови су га родители предали лађарима, кои су га однели на островъ Лесбось, где є воспитаванъ быо у потайности о трошку нѣговога отечества, коме є много за тимъ стаяло, да га држи тако удалъна. Кадъ нарасти велики, постає не крепакъ, пріятанъ и способанъ къ свакомъ телесномъ упражненю. Онъ є съ великимъ прилежанъмъ, вкусомъ и даромъ научю науке и лепе вештине, али га ни у єдној земљи не могу да трпе. Предсказанъ учинъно прогласило се, и свуда га познаду, куда бы годъ доодио, свуда бы се цареви нѣга бояли да имъ не отме престола. Дакле онъ странствујући іоштъ одъ своє младости неможе нигде на свету места да нађе, где бы му было слободно задржати се. Онъ є често преодио къ народима найдалънимъ на свету. Но єдва бы у кой градъ дошао, кадъ већ одма сазнаду нѣгово рођенъ и прорицалиште, кое се нѣга тиче. Онъ и ако се криє, и ако у свакомъ месту избира какавъ мрачанъ родъ живота, опетъ нѣгови се дарови показую у скоро, тако казую, противу нѣгове вољы и у войни и у наукама, и у делима найважнѣимъ. Подає се свагда, и у свакој земљи по гдикоя непредвидима прилика, коя га одвлачи, и чини га позната међу народима: нѣгова му вредноћа причинява несрећу. Онъ съ нъомъ задає стра, и себе изключавая изъ свою земаля, где бы онъ радъ живити. Нѣгово є определенъ бити почитанъ и удивлѣнъ свуда; но изключенъ изъ свою познати земаля. Већ нѣ младъ, а међу тимъ нѣ могао наћи никаква предела ни у Азији, ни у Грчкѣ, гди бы му дали съ миромъ живити. Онъ се чини, да нема честолобїя, и нетражи никакве среће. Онъ бы себе за пресрећна

држао, да му никада не прорицалиште обећало царованъ, и тако неостав му никакве надежде, да ќе икада видети свога отечества; ербо зна, да бы све породице у жалость привео, и у црно завіо, а и само царованъ, кога ради онъ трпи, не му нимало пожелано. Онъ иде неволянъ за њимъ, по некој печалној судбини, а она, као да бежи одъ њѣга и съ овимъ се злосрећнимъ игра до њѣгове старости. Печални даръ богова обезпокоява савъ њѣговъ животъ, и њѣму муке причинява у узрасту, у коме слабъ човекъ имаде потребу одъ усмирення. Онъ иде у Трацію, да нађе какавъ дивљи народъ, и безъ уредбе, кога бы сакупити могао, образовати, и управљати неколико година. Потомъ када се прорицалиште испуни, нећеду се имати шта одъ њѣга плашити у најцветућимъ царствама. Онъ в онда радъ отићи у едно село у Каріи, где бы се предао землѣделю, коє онъ страстно люби. То є човекъ мударъ и умеренъ, кой се бои богова, кой добро познає люде, и уме живити у миру съ њима неуважавајући иѣ. Ето, то причаю о томъ странцу, за кога ме пытате.

За време овога разговора Телемакъ обрташе често свое очи къ мору, коє се починаше колебати, ветаръ подизаше волне, коє почеше ударити о стене, обливајући иѣ њѣговомъ пеномъ. Тада рече онај стараць Телемаку: я морамъ полазити, мое друштво неможе чекати. Изрекавши те речи онъ отрча на край мора: навезоше се, вика смешана испуни обрежів жаромъ морнара нестрпеливи къ походу.

Онај странаць именовъ Клеоменесъ, блуѣаше неко време, пеняјући се на врхове стена, съ кои сматраше неизмерими просторъ мора съ дубокомъ жалошћу. Телемакъ нимало га неиспушташе изъ очію, и непрестаяше сматрати на њѣгове стопе; њѣгово срце быяше умилѣно за мужомъ добродетельнимъ, злосрећнимъ, определѣнимъ за велика дела, и одгнана игромъ немилосрдне судбине далеко одъ свога отечества. По крайнѣй мери, говораше онъ самъ у себи, може быти я ћу видети кадгодъ у Итаку: али овај Клеоменесъ неможе никада видети Фригіє. Примеръ човека іоштъ несрећнїя одъ њѣга, ублажаваше тугу Телемака. На конаць тай човекъ видећи да є њѣговъ а лаѣа готова, сиѣе съ ти стрмени стена съ таковомъ брзиномъ и живошћу, као Аполонъ у луговима Лиціє, окупавши свое плаве власи, што преко стрменити стена преоди, да стреля своимъ стрелама елене и дивлѣ вепрове; већъ тай незнани

улъзе у лађу, коя просецаше воду слану, и удаляваше се одъ землѣ.

Онда неки тайни утисакъ одъ жалости обузе срце Телемаково. Онъ скорбѣше незнаюћи зашто, сузе му течау изъ очію, и ништа му небыаше тако слађе одъ плаканя. У исто време усмотри онъ у краю све морнаре Салентинске, гди полегли быау на травѣ и дубоко поспали. Они быау утруђени и оборени; сладки санъ быаше обузео нѣове членове, и све ноѣне влаги быау прострте по нѣима у по дана силомъ Минерве. Телемакъ се зачуди, видећи то всеобщте спаванѣ Салентина, докле се Феакіянци внимателно и прилѣжно ползовау ветромъ благопоспешнимъ; іоштъ више быаше забавлѣнъ, гледаюћи како Феацинска лађа изчезаваше у мору, него будећи Салентине. Неко удивленѣ и потайна смуѣеность држаше нѣгове очи привезане къ одпловившой лађи, одъ кое се само іоштъ платна виђау, коя се белѣу у плаветной води. Онъ ни самога Ментора нечуяше, кой му говораше, но быаше савъ изванъ себе у устргу, подобну устргу Менада, када држе у рукама бакусовъ штапъ (Тирзу) и кадъ чине нѣову несмыслену вику по бреговима Ебра и по горама Родопе и Измаре.

После се мало поврати изъ овога чародейства; сузе му потекоше изъ очію, и тада Менторъ рече му: Любезни Телемаче, я се нимало нечудимъ томе, што вы плачете. Узрокъ ваше жалости вама е непознатъ, али нѣ Ментору. То естество говори, и дае се осетити. Оно умекшава ваше срце, онай незнани, кои е толико узнемирію, вашу душу, естъ самъ велики Улисѣ, а што вамъ е онай стари Феацианинъ причао о нѣму, подъ именовъ Клеомена, было е само измишленѣ учинѣно, да бы болѣ сакрили повратакъ вашегъ родителя у нѣгово царство. Онъ е отишао управо у Итаку; веѣъ е близу пристаништа, и веѣъ се наоди у местима давножелѣнимъ. Ваше очи видиле су га као што вамъ е некада предсказано, али не познаваюћи га. Скоро ѣете га вы видети и познати, и онъ ѣе васъ познати, но за сада богови нису могли дозволити, да се познате изванъ Итаке. И нѣгово е срце врло осеѣало, као и ваше што е. Онъ е премударъ у томъ, да бы се предъ икаквимъ смртнимъ открыти хотео, у ономе месту, где бы за нѣгасасма опасно было, кадъ бы о нѣму сазнали вероломни, пакостни и свирепи просци Пенелопини. Улисѣ вашъ родитель, наймудрии е одъ свію люди. Нѣгово е срце, као дубоки бунаръ,

изъ кога се неможе изцрпити нѣгова тайна. Онъ любви истину, и никада неговори ништа, што бы ю повредити могло. Али само говори, кадъ е благопотребно. Мудрость задржава нѣгова уста затворена као подъ печатомъ одъ свию бесполезни речи! колико е онъ у движеню быю, кадъ се съ вами разговарао! колико е себи насиля задавао, само да се небы предъ вами открито! Шта ли нѣ претрпю видеѣи васъ. Ето што га е чинило невеселимъ и смуѣнимъ.

При овой беседи Телемакъ умилѣнъ и забунѣнъ немогаше задржати кишу суза; одъ ецаня немогаше за дуго говорити. Найпосле повикне: ахъ драги Менторе! Я самъ сасма у ономъ незнаномъ осеѣао незнамъ нешто, што ме къ нѣму привлечаше, и што е узнемирило сву мою утробу. Но зашто ми нисте казали пре нѣгова одласка, да е онъ быю Улисеъ, кадъ сте га познавали? зашто сте га пустили отиѣи неразговоривши се съ нѣиме и чинеѣи се, да га непознаете? каква е то тайна? до века ли ѣу я быти несреѣанъ? Богови разярени еда ли су ме ради држати, као незараженога Тавтала, кога лажна вода вара, одбегаваюѣи свагда одъ нѣгови жедни устана. Улисе! еда ли сте вы одъ мене за свагда утекли. Може быти више га видети неѣу, може быти, да ѣеду га гдигодъ у заседама убити любовници Пенелопини, кое су за мене приуготовлявали, баремъ да самъ съ нѣиме пошао, да съ чѣиме погинемъ! О Улисе! Улисе! да васъ юштъ еданъ путь бура незабаци на какве стене; ербо се я свега имадемъ страшити одъ злотворне среѣе. Я одъ страа дркѣемъ, да неѣе приспети у Итаку са среѣомъ онако печалномъ, као што се Агамемнону у Мицене случило. Ахъ зашто сте завидили драги Менторе моюй среѣи? Я бы га сада загрлю, и съ нѣиме быю у пристаништу у Итаки. Мы бы се заедно борили, да бы свладали наше неприѣтелѣ.

Менторъ са смехомъ одговори му: видите драги Телемаче, како су люди створени. Ето, вы сте са свимъ неутешанъ, што сте видели вашего родителя непознаваюѣи га: шта небы вы ючедали оное, кой бы васъ уверю, да онъ нѣе умро? данасъ сте се о томъ уверили вашимъ собственимъ очима, и то уверенѣ, ков бы васъ требало испунити с' радощю, васъ држи у огорченю! Тако болесно човеческо срце ни зашто непочитуе оно, што е найвише желило, како е веѣъ у нѣговомъ притяжаню; веѣъ мучи се и мудруе за онимъ, што юштъ неприѣжава.

Богови, да бы васъ упражнявали у трпеню, држе васъ тако у неизвестности; вы то време сматрате као изгублѣно. Знайте, да вамъ ѣ то найполезнѣе у вашемъ животу: ербо васъ оно упражнява у трпеню, држе васъ тако у неизвестности; вы то време сматрате као изгублѣно. Знайте, да вамъ ѣ то найполезнѣе у вашемъ животу: ербо васъ оно упражнява у найблагопотребнѣй одъ свию добродетели за оне, кои мораю народомъ управляти; валя да научимо быти трпеливи, ако смо ради быти господари надъ собомъ и надъ другима. Нестрпеливость, коя се чини да ѣ крепость и живость душе, ѣсть слабость и немогућность подносити муке; ко неуме очекивати и трпити, подобанъ ѣ оноем, кой незна ѣтати и чувати тайну, и еданъ и други лишава се постоянства, коимъ бы себе одржао, као човекъ трчећи у колима, кой нѣ доста яке руке, да затегне, кадъ ѣ потребно свое бесне конѣ, кои већъ небоѣи се узде, устремляваю се, а слаби человекъ, одъ кога се они отимаю, пада и убия се. Тако человека нестрпелива вуку нѣгова необуздана и дивля желаня у бездну несреће. Што ѣ већа нѣгова сила, то ѣ нѣгова нестрпеливость за нѣга пагубнѣя. Онъ ништа неочекуе, недаѣ себи времена, да што измери. Све ствари силомъ принуѣвава, да бы себе задоволью, савия и пребия грану, да узбере плода, пре него што ѣ плодъ сазрео. Оѣе да жанѣ, кадъ мудри делатель сеѣ. Све, што годъ чини хитно и у невреме, зло ѣ учинѣно, и то неможе дуже остати, него и нѣгова летећа желаня. Такова су луда намереня еднога человека кой мисли да све може, и кой се предаѣ нѣговимъ нестрпеливымъ пожеланяма за злоупотребити нѣгову силу. Богови да бы васъ научили трпити драги Телемаче, упражняваю толико ваше трпенѣ, и као играю се с' вами у томъ блудећемъ животу, у коме васъ држе безпрестано неизвестна. Добра, коя вы желите, представляю се вама, и одбегаваю као лако сновићенѣ, кое кадъ се пробудимо, исчезава, да васъ науче, да саме оне ствари кое мислимо, да држимо у рукама, утичу у часу. Наймудрѣя наставленя Улисева небы вамъ одъ толике користи была, колико што ѣ нѣгово одсуство и муке, кое нѣга тражећи подносите.

Потомъ хотяше Менторъ поставити трпенѣ Телемака на последнѣ и найтврѣе искушенѣ, у онай часъ, у комъ млади человекъ принуѣваше с' жаромъ лаѣаре, да похите. Менторъ га на еданъ ма уздржа, и принуди га, да учини на брегу велику

жертву Минерви. Телемакъ с' покорношћу испуни то, што Менторъ захтеваше. Начинише два жертвеника одъ бусени: благовои́я се сажегоше, и крвь животиня потече. Телемакъ нежно къ небу уздисаше, и силно покровителство богинѣ признаваше.

Како се жертвоприношенѣ доврши, Телемакъ пође за Менторомъ путемъ мрачнимъ едногъ оближнѣгъ малогъ луга. Ту онъ опази, да на еданъ ма лице нѣгова пріятеля поче добивати нови видъ. Боре нѣгова лица изгладише се, као што сѣни исчезаваю, кадъ зора своимъ ружичнимъ прстима отвори врата истока и распламти савъ зреникъ. Нѣгове упале и строге очи променуше се у очи плаветне небесне любкости, и пуне божественога огня. Нѣгова бела и небрежљива блада исчезну: црте благородне и дрзке смешане с' любкошћу и красотомъ показиваше се очима заслепљена Телемака. Онъ познаде лице женско, с' цветомъ равнимъ, него што е цветъ нежанъ и новорођенъ предъ сунцемъ. На нѣму онъ виђаше белостъ крина смешану с' цвѣтаюћимъ ружицама. На томъ лицу цвѣташе вечна младостъ с' величествомъ простимъ и небрежљивимъ. Изъ нѣзине летуће косе изливаше се амвросіе мирисъ. Нѣзино одело сияше се као живе бое, коима сунце, кадъ се рађа, краси мрачне небесне сводове и облаке, које после позлаћуе. Ово божество нестаяше ногомъ на земљи, оно стояше лако у воздуху као птица, која га просеца нѣзинимъ крилма. Оно силомъ својомъ рукомъ држаше копљъ, које може потрести градове и народе найратоборниѣ. Самъ бы Марсъ одъ нѣга се ужаснуо. Нѣзинъ е гласъ сладакъ и умеренъ, но силанъ и проницателанъ. Све нѣзине речи подобне су огненнымъ стрелама, које пробадау срце Телемака, и одъ кои онъ осећаше незнамъ неку сладостну болу. На нѣзиномъ шлему стаяше жалостна птица Атине, а на нѣзинимъ прсима блисташе се страшна Егида, и по тимъ знацима познаде Телемакъ Минерву.

О Богиньо, рече он, вы ли сте сама удостоила руководити сина Улисва, за любовъ нѣговога родителя. . . . Онъ јоштъ хотяше говорити, али му умукосе уста, узалудъ се устне усиљавау изразити мисли, које с' у стремленѣмъ исхођау изъ глубине срца: присуствуюће божество притесняваше га, и онъ быяше подобанъ човеку, кой е у сну притиснутъ, па не може да дише, и кой труднимъ движенѣмъ свои устана не може да изговори ни речице,

Найпосле Минерва ове речи изговори: Сине Улисевъ! послушайте ме последњи путъ. Я нисамъ ни єднога смртнога поучавала с' толикимъ старанїемъ, као васъ. Я самъ васъ водила за руку крозъ кораблѣкрушеня, крозъ землѣ стране, у крвопролитне войне и крозъ сва зла, коя могу искусити срце човечіе. Я самъ вамъ искуствама осетнимъ показала права и лажна правила, по којима се може царовати. Ваше су вамъ погрешке биле толико одъ ползе, колико су и ваше несреће; ербо где в тай човекъ, кой може мудро царовати, а кой ніе никада страдао, и ако се никада ніе ползовао страданяма, у коя су га нѣгове погрешке вргле.

Вы сте као вашъ родитель испунили землѣ и мора вашимъ жалостнимъ странствованяма. Пођите, вы сте сада достоянъ, да идете по нѣговимъ стопама. Остае вамъ іоштъ кратакъ преодъ до Итаке, где онъ сада у овај часъ пристае. Сражавайте се с' нѣиме, и покоранъ му будите, као найманъи одъ нѣгови подани. Подайте са тимъ примеръ другима. Онъ ће вамъ узети за супругу Антиоу, и вы ћете бити срећанъ с' нѣоме, што нисте искали толико лепоту, колико мудрость и добродетель.

Када усцаруете, старайте се по найвише у томе славу да получите, да обновите златанъ векъ. Слушайте све люде: али неверуйте свима. Чувайте се и одъ тога, да самоме себи неверуйте. Чувайте се да се непреварите, али се никада небойте показати другима, да сте преварени.

Любите народе, и найвише о томъ радите, да васъ народи любе. Стра в нужданъ, кадъ нема любви. Али га валя свагда употреблявати с' покаянїемъ, као насилна и найопаснїя средства.

Свагда сматрайте изъ далека слѣдства одъ онога, што сте ради предузети; предвиђайте найужаснїе несреће, и знайте, да се право мужество састои у предусмотреню свїю опасности, и у нѣовомъ презреню, кадъ већ постанову нужне. Кой ій ніе радъ видити, нема довольно мужества, трпелливо сносити нѣовъ образъ: кой ій све види, кой избегава све оне, коє се могу избегнути, и кой се къ другима безъ страа усуђує, само се може назвати мудримъ и великодушнимъ.

Бежите одъ мекости, великолепїя и раскоши: полажите вашу славу у простоти: нека буду ваше добродетельи и ваша добра дела украшенѣ ваше особе и вашего двора. Она нека

буду ваше телохранителство, коє ће васъ ограђавати, и нека цели светъ одъ васъ научи, у чему се састои право поштенѣ.

Никада незаборавите, да цареви не царую за свою славу, него за добро народа. Блага дела, што они чине, простиру се на векове найудалѣнїе. Зла, коя чине, умножаваю се одъ рода на родъ до найпознїга потомства. Ђдно худо царованѣ причинява кадшто беду многимъ вековима.

Особито добро пазите на оно расположенѣ ваше душе. То є неприятель, кога ћете са собомъ свуда до гроба посити. Онъ ће се увлачити у ваше савете, и васъ изневеравати, ако га узаслушате. Та иста воля душе или нѣзино расположенѣ чини да губите прилике найважнїе: оно узрокує наклоности и одвратности детинске съ убиткомъ найвећи користи. Оно решава у найѣнимъ делима са неважнимъ и малимъ доказима. Она потамнява дароване, обара мужесво, чини човека неравна, слаба, худа и несносна. Чувайте се, и бежите одъ тога злотвора.

Имайте стра к' боговима о Телемаче! Тай є стра найвеће сокровиште срца човечїя. С' нѣиме ће вамъ доћи мудрость, правда, спокойство и радость, чиста удовольства, права слобода сладка изобилность и слава безпорочна.

Я васъ оставлямъ сине Улисевъ; али васъ моя мудрость никада оставити неће, ако вы само свагда узосећате да безъ нѣ ништа неможете. Време є већъ приспело, да се научите сами ићи. Я самъ одъ васъ одсутствовала у Египту, и у Саленту, да се привикнете бити лишенъ те прїятности, као што се деца одбїяю одъ сисе, када дође време, да имъ се недає материно млеко, но да имъ се даде яча рана.

Богиня окончавши овай разговоръ, подиже се на крилима, и зави се у златанъ и небесне плаветности облакъ, у коме и ишчезну. Телемкъ уздишући, зачућенъ, и као изванъ себе паде лицемъ на землю, подижући руке к' небу. По томъ пробуди свою дружину, похита отићи, дође у Итаку, и познаде свога родителя, кодъ вернога Еумеа.

К о н а ц ѣ .

Азбучни описъ баснословни повести,
 имена Богова, Богиня, хероя или стари юнака, земаля,
 градова, река, брда и т. д. што се налазе у књиги при-
 ключеня Телемакови. Многа є Г. Фенелонъ и измислио
 имена, коя се у исторіи и у древности ненаоде;
 зато немогу се ни тумачити.

А.

Агамемнонъ, царъ у Аргосу и Мицени, быо є врховни
 повелитель надъ Грчкомъ войскомъ противъ Трое; зато га
 стихотворци царомъ надъ царевима називаю. Быо є горда и
 висока духа. Одъ Ахила отео є быо лепу Бризу, али ю є о-
 петъ морао натрагъ вратити. Тако є исто морао свою кћеръ
 Ифигенію у пристаништу Аулозкомъ Діяни жертвовати, коя є
 послала была тишину ветрова и кугу у воинство. После узећа
 Трое получіо є цара Пріяма кћеръ Касандру као зароблѣницу,
 у ову се залюбіо, и повео є дома. Нѣгова жена Клитемвестра,
 премда є и сама нарушивша бракъ живила с' Егистомъ, замр-
 зи нато, и даде єдномъ на пиру и Агамемнона и Касандру у-
 бити преко истога Егиста.

Аграга, брдо на острову Сициліи у дамашнѣмъ пределу
 Мазара, у старо доба быо є обзиданъ зидомъ; на врхъ нѣга
 стояо є градъ Агригентъ. Ту су Єлини учили конѣ, ков су у-
 потреблявали при трчаню и нѣновимъ играма. Данасъ зове се
 тай градъ Гиргенти.

Адметъ, царъ Ференски у Тесалии, у кога є Аполонъ
 служіо као чобанинъ. Нѣгова жена Алцеста тако га є нежно
 любила, да є по изреченю оракула за нѣга умрла, да бы са
 тимъ свога мужа здравлѣ подигла. Но Просерпина, на много
 плаканѣ овога владѣтеля дарує опетъ Алцести животъ.

Адонисъ, цара Динара изъ Кипра, и Мирхе нѣгове кће-
 ри синъ, быо є тако лепа стаса, да се Венера у нѣга смртно
 залюбила и са свимъ неутешна постала, кадъ є овога младога

човека дивљи вепаръ убіо. По баснословію онъ е по томъ пре-
обраћенъ быо у цвѣтъ Анемоне.

Адрасть, царъ Аргоса а по томъ и Сиціона у Ахаи, по
сили тестаментѣ, матернѣга деде цара Полибія. Адрасть скупилъ
много войску да мете свога зета Полиника на престолъ у Те-
би у Беоціи, кога е Етеоклесъ быо отео. У той войны было е
іоштъ седамъ кралѣва. Али су сви при обсади тебанской поги-
нули осимъ єднога Адраста, кога е нѣговъ брзи конь избавіо.
Кадъ се врати у свою землю подбуги онъ синове ти погибши
царева и тако опетъ буде седамъ владѣтеля, кои побіо Тебан-
це и сви се натрагъ победоносни врате, осимъ Адрастова си-
на Егилеа, кои е ту погинуо. Онъ умре одъ жалости за сво-
имъ синомъ. Г. сачинитель, применює ова обстојтелства, као
стихотворацъ, коя немаре за место и време и ако ій преобуче
у друго одело него што су.

Авернъ, езеро у Кампаніи, при коме се наодила єдна пе-
ћина, кою држау за уходъ у пакао. То е езеро было некада об-
колѣно брдама и густимъ шумама.

Аяксъ, Теламановъ, Саламинскога цара синъ, быо е по-
сле Ахила найхрабри и наймужествені међу Грчкимъ царе-
вима при Трой. Онъ се тукао с' Хекторомъ и дао опытъ из-
редне храбрости. Када су после смрти Ахила не нѣму но У-
лису дали оружіє Ахилево, онъ полуди, и удари на неко стадо
у полю, одъ кога кадъ много искасапи, мислећи да су они
предъ нѣимъ, кои су му толику неправду учинили, а кадъ са-
зна свою погрешку, убіє се: быо е іоштъ и други Аяксъ, синъ
Елеа цара Локріанскога. Паласъ га е ударила громомъ, ербо
е Касандру у нѣзиномъ храму обесчестіо.

Алгида, градъ у Италиі у староме Лаціуму између Туску-
ла и брда Албана.

Алфей, велика и брза река у Елиду у пелопонезу, кой
поредъ града Олимпіє протиче, гди су се Олимпіске игре
празновале.

Алцидъ, и тако се Херкулесъ назива.

Алциной, царъ Феацински, на острову Корфу, Навзитоевъ
синъ и Нептуновъ унукъ, учиніо е свое безсмртно име са сво-
имъ вештачкимъ и лепо наређенимъ вртоградима, и са најпріят-
нимъ начиномъ, коимъ е приміо Улиса, кадъ е кораблѣкру-
шенѣмъ баченъ быо на нѣговъ островъ. Као што Омиръ о томъ
подробнѣ явля.

Акроцераунія, чрезвычайно висока брда у Епирѹ, о која често громови удараю, леже на мору, коє є пуно стена и опасни места, на којима често кораблѣшеня биваю.

Аматонъ, стари градъ на острову Кипру, где су многи каменосечци и образосечци живили, ербо се на овомъ острову Венера, као стара Богиня обожавала; тако є было много каменосечаца, кои су ню изсецали одъ камена, као што су у Ефезу были многи златоделци, кои су форме храма Діяннина правили: данасъ зове се Аматонъ Лиссо у рѣавимъ обстоятелствама.

Антилоксъ, Несторовъ синъ, кой є у Троянской войны одъ Мемнона убиенъ быо.

Антиопа, Никтеева кћи и жена Тебанскога цара Ликуса, с' којомъ є юпитеръ родіо Зефта и Амфіона; у 22 књиги Антиопа назива се Идоменева кћи, у кою се Телемакъ залюбіо и хотео ю узети за жену. Управъ є та Антиопа образъ супруге Херцега Бургундекога.

Амфитрита. Богиня мора, Переева и Океанова жена.

Анхиносъ, жена Египетскога цара Белуса и Нилова кћи.

Анкизесъ, Троянски велможа Лаписовъ синъ, и Асаракъ унукъ, кога є Венера сасма любила, с' којомъ є она Енеу родила, Венера га є лишила очію, зашто се хваліо са томъ нѣзиномъ любви. После пада Трое, дошао є онъ у Италію, гди є и умро и погребенъ є на брду Ериксу.

Апенинска брда леже у Италиі, започиню у Савони покрай Генуе, саєдиняваю се с' Алпскимъ горама, пружаю се преко целе Италиє и тако сву на две части деле.

Аполонъ, Юпитеровъ и Латонинъ синъ, Діяннинъ братъ, родіо се у Делосу. Древни су га почитали за изобретателя музике, стихотворства, лекарства, и уобште учености, и учинили га поглаваромъ надъ Музама. Приписивали су му пророчишта (Оракула) или божествена предсказаня. Зато є имао храмове, у Делосу, у Клару, на Тенеду а особито у Делѹ. Каживау, да є имао сунчана кола, којима є обтекући около неба, причинявао данъ и ноћ. Зато га описую са лучнимъ лицемъ; нешто є быо скривіо на небу, зато є морао доле сићи. Отишао є к' цару Адмету и чувао му стадо на реки Амфрису у Тесалиі, а међу тимъ су му нѣгова кола сама трчала около неба. Види књига II.

Арахне, кћи Идмона изъ Лидіе, имала е распру с' Минервомъ у вештини веза или златотканя, Минерва е тога была изобретателница, Арахне е напротивъ навезла сасма искусно неки везъ, кои е нѡй Паласъ раздерала. На то се Арахне тако расрдила, да се одъ ярости сама обесила. По томъ ю Минерва преобратила у паука.

Арцезіи синъ Юпитеровъ и отаць Лаертовъ, а овай е био отаць Улисевъ, зато се називао божествени Лаертъ, а Телемакъ био му е унукъ. Язични цареви сви су хотели одъ божественога рода происхидити.

Аргонаути. Повесть е ови следуюћа. Фриръ, Тебанскога цара Атамаса синъ, био е принуђенъ одъ свое маћіе Юноне Кадмусове кћери изъ отеческога дома отићи. Онъ узме са собомъ велико сокровиште, отиде са своіомъ сестромъ Хеломъ на лађу, на којој е знакъ био овна и одвезу се изъ Грчке у Азію. Ту дође у предель Колхисъ, гди свое благо у цара Ете остави. Изъ овога е изишла басна, да е Фриръ на златномъ овну преко мора отпловіо, овна заклао, и нѡгову кожу у цара Ете разалео. Данашнѡга дана цветајући Орденъ златнога руна изъ ове басне происходи. Язонъ, цара Езона у Тесалии синъ, воспитанъ одъ Хирона подъ надзирательствомъ свога стрица Пеліе, овай е свога брата Езона съ престола збаціо, и боећи се, да то Язонъ неосвети, пошаль га, да га се избави у Колхисъ да донесе златно руно, или кожу овна, то естъ сокровиште Фрирово. Язонъ отиде съ избраномъ младежи Грчкомъ на лађи одъ 50 весала; будући да се кораблѡвстројчъ називао Аргосъ отудъ се цело дружество назвало Аргонауте. Язонъ е помоћу Медее, која се у нѡга залюбила, добио златно руно, и узео Медеу за жену. Кадъ се натрагъ врати даде онъ Пеліи златно руно, отера Медею и отиде у Коринтъ.

Ариадне, цара Миноса изъ Крете кћи, тако е облюбила Тезеа, да му е дала конаць, кога е помоћу изишао изъ лабиринта. Тезей е убио Минотавра, кое е было едно чудовиште, одведе Ариадну са собомъ, али изъ худе неблагодарности остави ю на острову Наксосу у Архипелагу у спаваню, и побегне самъ у Атenu; ту е ню опазио Бакусъ и у ню се залюбіо.

Аристодимъ, кога е Менторъ Кретьянима предложіо за цара, име измишлѡно.

Арпосъ и Арпи предель у докунској Апуліи, где е био главни градъ Аргирипа. Види Диомедъ.

Ахелой, река у овдашнѣмъ пределу Акарнаніе близу Епира и Тесаліе, извире изподъ брда Пиндуса.

Ахеронтъ, было е градъ одъ Луканіе у Апуліи, стояо е на врху еднога брда на край Италіе; у подножю тога брда, наодила се нека пеѣина, у кою река Ахеронъ съ устремленѣмъ утиче. Стихотворци су то држали за уходъ у пакао. Овде кажу, да е Херкулесъ сишао и извукао Цербера.

Ахилъ, Пелеевъ и Темисе синъ, найвеѣи Херой у Грчкой, было е родомъ изъ Тесаліе. Мати га е нѣгова у мочила у воду Стиксъ, зато се нѣ могао ранити развѣ у пету, у кою су га сви гаѣали. Она га е преобукла у одело девоячко и послала га у дворъ цара Ликомеда, да неиде къ обсади Троянской. Али га Улисъ изнаѣе и са собомъ поведе. Ахилъ се чрезъ многа храбра дела одличю. Парисъ га е раню стреломъ у пету, одъ чега е и умро и погребенъ е на Сигейскомъ предгорю. Кадъ е Александеръ Македонски видю нѣговъ гробъ почествовао га е съ круномъ и Ахила за среѣна држао, што е у животу имао пріятеля Патрокла а по смрти стихотворца Омира, кои га е прославио.

Астреа, *Астреева Титана* и *Темисе* кѣи и богиня правде. Она е сишла была съ неба и меѣу людма живила, кадъ е было златанъ на земљи векъ. Али люди са нѣновимъ греовима и неправдама тако ю увреде, да се опетъ врати на небо.

Аталанта, Шенеа у Скиросу царева кѣи, одъ многи принцева прошена за жену, хотела е удати се, али за онога, кои ю престигне у трчаню за окладу, а кои ю непростигне онога да убие: Хипоменей велможа почне съ нѣоме трчанѣ у обкладу, но по савету одъ Венере даномъ баци онъ три златне ябуке на путъ. Аталанта се сагне да ѣй покупи, и са тимъ се задржи те Хипоменей добие победу и жену.

Ацестъ, синъ Криниза реке у Сициліи и Егесте Троянкинѣ. Онъ е отишао у Трою кадъ е Пріямъ у нѣой царовао. После опустошеня Трое вратио се е опетъ у Сицилію, где му жители даду комадъ землѣ. Кадъ су Анхизесъ и Енеасъ побегли изъ Трое, приміо ѣй е Ацестъ у свой домъ. Кажу, да е онъ многе градове сазидао.

Атисъ, было е младиѣ изъ Фригіе, кога е Цибеле сасма любила, и кои е было жрецъ кодъ те богинѣ съ тимъ завештанѣмъ, да ѣе сахранити целомудріе. А кадъ е преступіо свой

заветъ, побесни противъ самого себе и отруе се. Зато су после нѣга жреци Цибелини морали быти сви ушкоплѣни.

Атласъ, царъ у Мавритани и славни звездочтець, почитую га за современика Моисеова. Казую, да е онъ годину у нѣзина времена, а небо у крузе разделіо. Поради тогъ нѣговогъ труда, говори се о нѣму, да носи на своимъ леѣима небо. Отудъ су стихотворци уображавали нѣгово преображенѣ у брдо Атласъ, кое е у Африки.

Атреи и Тиестъ, синови Пелопса и Хиподаміе. Атрей е родіо Агамемнона и Менелая. Оба брата были су цареви у Мицени, али су еданъ на другога тако мрзили, да су другъ другу свако зло чинили. Тиестъ е потайно држао жену Атрееву Еропу. Атрей узме оба детета, што е у томъ безакономъ браку изродила, за колѣ ѣй, позове Тиеста на обедъ и мете му нѣово месо да еде. Тиестъ е потомъ употребіо свога роѣвога сина и нѣговомъ помоѣи убіо Атреа. Сенека римски мудраць списао е о томъ едну трагедію подъ именовъ Тиестесъ.

Атриди есу Менелай и Агамемнонъ Атреа цара у Мицени обадва сина.

Атропосъ, види Парце.

Аулоиъ брдо у Калабрии, сада Кауло.

Ауфидъ река, данасъ Лофанто, у Неаполитанскомъ краљвству, кои извире изъ Апенински брда. Не далеко одъ нѣга е роѣнъ стихотвораць Ораци. Ту е близу Кане градъ, гди е Ханибалъ побіо сасвимъ Римляне.

Атена, древни и негда најславнии градъ у Грчкој у тако названой Ливадии. Атинци су се хвалили, да они нису дошляци, него уроѣеници жители; Атена е была обиталиште сваке учености, вештине и вѣжества. Са своју страна шияли су у Атену родители свов синове на науке. Тай градъ быо е Палади или Минерви посвећенъ, и совуляга птица была е нѣой света. Атенци су сматрали ту птицу као предсказанѣ победе и среће. Зато се Минерва представля носећа ту птицу на шлему на глави. Атена е данасъ село и зове се Сетинесъ.

Б.

Баханте, гомила жена и люди, кои су Бакуса, кадъ се као победитель вратио изъ Индіе, пияни пратили. Те су жене были Бакусове жречице, коме су сваке треће године ноћу на брду Питерону у Теби жертву доносили, и тако и на другимъ

брдама у Траціи. Тирзусъ, кога Бахусу или Бахантима у руку даю, быо е са виновимъ лишѣмъ штапъ или ражанъ обмотанъ, а на врху е имао ябуку.

Бахусъ, Юпитера и Семеле синъ, прошао е съ великимъ воинствомъ жена и люди крозь Египетъ, Индію, поксріо народе, кои су му се противили, и учіо люде обделаню винограда, зато су га люди за бога вина држали. И друга многа изобретеня нѣму се приписую. Древни су га описивали као младића съ нѣжнимъ и слабымъ теломъ и причислявали су га у нѣнова найлепша божества. Данасъ сѣ описуе као найружнїя пїянчина безъ сумнѣ што се чрезъ дуго пїянство тако покваріо, да га сада држе за преисполню пїяницу. Седи на победоноснимъ колима, коя вуку леопарди и тигрови. Скити га нису почитовали, зашто имъ се смешно видило онога обожавати, кои люде будаласте чини. Обично сматраю га за Нимрода или Ноя. Нѣму се жертвую магарци и ярцеви за показати чрезъ то, да они, кои вино милую, луди и похотљиви люди бываю.

Бетика, часть Италиѣ, подъ тимъ се именовъ разуме савъ предель, кой е на реки Бетису. Та се река данасъ зове Гвадалквиръ, а предели Андалузіа, Естремадура, Гранада, Мурціа и Валенціа, то е найплоднїя часть шпаньолске землѣ. Лепо описанѣ наоди се у кнѣиги 8.

Белъ или *Балъ* значи у Еврейскомъ господаръ. Ово су име у древности носили различити цареви. Белусъ е први Асириски царъ, кога неки за Нимрода почитую, а неки за изобретача идолослуженя.

Балъ, тако е быо Белусъ царъ у Египту; быо е други Белусъ царъ у Тиру, и прадеда Пигмаліоновъ и Дидонинъ. Белусъ е быо и Пигмаліона и Дидоне царъ у Тиру.

Белерофонъ, Епирискога цара Глаука и Меропинъ синъ. Неотице убіе свога брата, зато е морао побећи у Аргосъ к' цару Прету. Овога цара жена Стенобеа залюби се у нѣга, а када онъ нехте нѣой да удовлетвори, она га обтужи кодъ нѣзина мужа, да ю е хотео обезчестити. Претъ нїе се хотео самъ зато осветити на свомъ госту, будући да га е приміо у покровителство, него га пошалъ къ цару Іобату у Лицію, оцу Стенобее с' писемама, да га онъ убіе. Овай непрочитавши одма писмо, узлюби га и самъ врло. А кадъ прочита писмо, нїе хотео Белерофона тако забадава убити, него га подложи некимъ опасностима, у коима бы морао пропасти; али му богови за нѣго-

ву невиность помогше, дадоше му коня Пегаса на коме в онъ Солимяне, азійтски народъ, Амазоне и Химеру среѣно победіо. На ово се Тобать тако разжали, да му свою кѣерь Филоною даде за жену, и учини га своимъ наследникомъ. Види Химера.

Белона, Марсова сестра и предстательца войне. Кадъ Марсъ у войну походи, она му справля кола и конѣ.

Бриндизи, градъ и пристаниште у Неаполит. Кралѣвству, имаде најболѣ пристаниште у Италиі.

Брутианцы были су некада народъ у Италиі и жители еднога полуострова у оностранской Калабриі. Ови су народи были чрезвычайно брзи у трчаню.

В.

Венера, Богиня любви, грація и красоте, по баснословію была в Діонина и Юпитерова кѣи или по мнѣнію други роди-ла се изъ морске пене, удала се за Вулкана и почитована за майку Хименеа, Купидона, Енее и Грація. Описую в на лете-ѣимъ колима, коя вуку два голуба. Островъ Кипаръ нбой в посвеѣенъ. Имала в славне храмове у Пафосу, у Цитереи, у Идалиі, и была в обожавана.

Венуза, данасъ Веноза мала варошица у Неаполитанской.

Вулканъ. По баснословію богъ огня и ковача, Юпитеровъ и Юнонинъ синъ. Кадъ се родіо, Юпитеръ га в нашао тако ружна и скаредна, да га в туріо с' неба на землю. У томъ високомъ паданю сломіо в Вулканъ ногу, зато в свагда рамао. Да бы га за ту несреѣу утешіо, Юпитеръ му в дао лезу Венеру за жену, и наложіо му, да куе са Циклопима мунѣ и громове.

Векъ Златни. Было в по мнѣнію стихотвораца оно време када в Сатурнъ царовао, подъ коимъ в златанъ векъ Янусъ на землю донео. Онда в земля раѣала најболѣ плодове одъ саме себе; Астреа, богиня правде, царовала в на земљи; люди су меѣу собомъ живили у любви чистой, у миру, и у прія-тельствеу.

Г.

Гадесъ, данашни Кадиць, име еднога града на острову у Бетикской Шпаніи или сада у Андалузіи. Тай в градъ быо некада славанъ трговачки градъ, у кой су сви народи, особито

Финикијани или Тиріјани трговину водили, као што кажу, да су га ови и начинили. Древни су мислили, да в кодъ Гадеса край света, ербо онда іоштъ нису ништа знали за Америку. Язични жители тога града чинили су Херкулу божествену почестъ, и быо в на острову Гадесу славанъ храмъ Херкулу посвећенъ. Кадъ в Херкуль у теченю нѣгови славни дела до Гадеса на край света дошао, подигао в, тако пишу, за вечни споменъ нѣгове храбрости два стуба; гди су ти стубови стаяли, сазиданъ в градъ Гибралтаръ и Цеута, и с' едне и с' друге стране водоуза.

Галесъ, река у Неаполитанской.

Ганимедъ, лепъ младићъ цара Троянскаго синъ. Юпитеръ кадъ в Хебу лишіо достоинства точити вино дао в преко єднога орла донети на небо Ганимеда, кои в тада у лову быо на Брду Ида: онъ постане богъ и морао в на небу Юпитеру вино или нектаръ точити, а на частима богова служити виномъ, и чаше пунити.

Гаргантъ, брдо у Неаполитанской, у Апуліи.

Граціе, три кѣри Венере и Бакуса, кой се и любавникъ назива. Оне су были Венерине другарице, и то в дало поводъ стихотворцима, да о таинственномъ поясу Венериномъ чудне ствари повествую.

Д.

Данаиде, Даная цара у Аргосу педесетъ кѣри, удале се све педесетъ за педесетъ синова Египтови, кой в нѣима стриць быо, али су ій све побили у првовенчаной ноѣ осимъ єдне Хиперменестре, коя в свога младоженю Линцеа оставила у животу. За то безаконо дело све су у паклу осуѣене были, да пробушено буре наливаю водомъ, изъ чега в дакле пословица изишла залуду неки посао чинити.

Дедалъ, у древности славанъ художникъ изъ Атене, правіо в статуе, ков су се саме собомъ мицале, и изнашао іоштъ и друге машине, ков су му име безсмртно учиниле. Боеѣи се онъ, да га нѣгоу нѣкъ Талъ небы у нѣговой вештини превазишао, тури га онъ с' Атенскаго града, и побегне са своимъ синомъ Икаромъ у Крету к' цару Миносу. Овди кажу, да в онъ онай у баснословію прославлѣни Лавпринтъ сазидао, у кои су нѣга самога затворили зато, што в нѣговъ синъ Икаръ царици Пазифанъ у любавнимъ нѣзинимъ делима помагао. Дедалъ в потомъ измисліо ветрила на лаѣи, да бы тимъ пре из-

бегао одъ освете Миносове. Но будући да Икаръ нѣ ветрила по заповести свога отца управляо, падне у море, и утопи се. То е дало стихотворцима поводъ, да певаю о крилма Икара. Дедалъ побегне у Египетъ, и начини у Мемфису славна дела, за која га Египтяни обожавау. Миносъ е зактевао Дедала натрагъ, и претио Египетскомъ цару Кокалу е' войномъ, на кое овај, за уклонити войну, художника у едной купалници даде убити.

Деянира, Етолскога цара Енея кћи и супруга Херкулева. Центавръ Несусъ заљубио е се у ню, и украо ю, а Херкулесъ га е зато устрелио својомъ отрованомъ стреломъ. Несусъ пре него што умре даде своју окрвављену кошуљу или доламу Деянири, и увери е, да Херкулъ, докле годъ узноси ту альбину на себи, неможе другу жену узљубити. Кадъ се Херкулъ у Јолу заљуби, пошаль му Деянира ону кошуљу отровану, коју Херкулъ кадъ обуче, удари му отровъ у тело, и учини га сумашедша да е у томъ очаяню самъ себе сажегао. После овога и Деянира се убила е' Херкулевомъ чворновакомъ.

Демолей, име измишљено Г-дномъ Фенелономъ у Грчкој, быо е неки войвода Демолей, кога е Еней убио,

Демофантъ, име измишљено; овакови измишљени имена много се наоди у овомъ сачиненю.

Диана, славно божество кодъ язичника, была е Юпитера и Латоне кћи и Аполонова сестра. По богословіи древни, была е на небу Фебе, на земљи Диана, а у подземномъ царству Хекате или Прозерпина. Стихопевци много говоре о нѣзиномъ целомудрју. Иначе е она была богиня лова. Описую е са црвенимъ летућимъ краткимъ до колена оделомъ и стреламъ у руци. На глави іой стои двороги месецъ, и на златнимъ колима седи, коя вуку два бела елена. Идолопоклоници правили су іой многе храмове у Ефезу, имала е найдрагоцени и найславни храмъ, кога су у седамъ светски чудеса причислявали, и кой е онај исти данъ изгорео, кадъ се Александръ у Македоніи родио.

Диадема или круна, коју су источни цареви на глави носили, као знакъ нѣвогъ достоинства.

Дидона, Белуса цара у Тиру и Сидону кћи, жена Сихеа, побегла у Африку одъ свирепости свога сребролюбивога брата Пигмаліона, кой е Сихеа убио, и ограбио нѣгово богатство. Она е сазидала свету славни градъ Картагену у Африки. После тога просіо ю Хиарбиасъ Гетулски царъ за жену, и Картагеня-

нима войномъ претио, ако она за нѣга непође. Дидо даде начинити велики костеръ или гомилу дрва, и почне ту жертвовати подѣ изговоромъ, да ублажи душу Сихеа, пре него пође за Хиарбиа: предѣ целимъ народомъ удари се ножемъ у срце, пакъ скочи у ватру и изгори. То юначко дело даде іой пуничко име Дидоне, то естъ храбре Госпође, ербо се е найпре називала Елизомъ.

Диомедъ, царъ у Етоли, Тедеевъ синъ, после Ахила и Аякса найхрабри међу Грчкимъ царевима предѣ Троіомъ, кой се противъ Енеа и Хектора храбро боріо, и првога у бедро раніо. Резуса Тракискога цара, кой е с' нѣговимъ коньма Троянима у помоћ дошао, убіо е, и помоћу Улиса уватио Резусове конѣ. Диомедъ е узео Паладіумъ слави, и задржао га за себе, као часть плѣна изъ Троє. Раніо е Венеру, коя е дошла у помоћ Енеу, покриваюћи га нѣзиномъ завесомъ за избавити га изъ опасности. Венера на то лютита гонила е Диомеда, и кадъ се у свое царство повратио, многе е несреће имао; у пределу Арпи многе е градове сазидао.

Долопи, народъ у Тесали; говоре, да су то были Ахилеви војници, кое е Пелей нѣовъ царъ к' обсади Троянской одправіо подѣ заповешћу Феникса.

Дулихиумъ, островъ Ехинадски, принадлежао е у оно време Улису, данасъ се зове Траки.

Е.

Егисъ или Егида, штитъ Юпитера одѣ Елинске речи, коя значи козу. Кажу да га е Юпитеръ начиніо одѣ коже козе Амалоее, коя га е одоила. Медузе Горгоне змінна глава была е на нѣму сапредѣ. Юпитеръ се с' нѣиме боріо противу Гиганта, а после га е подаріо Минерви. И будући да е онъ поставіо на тай штитъ Медузину главу, то е получіо силу люде у стене и каменѣ превртати, како га погледаю. А то е было овако: биле су три сестре, Горгоне назване. Една е између нѣи именовъ Медуза обезчешћена Нептуномъ у храму Минервину. Минерва преврне Медузину косу у саме зміе, по кои погледу люди се окаменяваю; ту Медузину главу помоћу Минерве одсече Перзей, коя му е свой штитъ одѣ найтврђе меди к' томе позаймила. По томъ е Минерва метула ту главу у нѣзинъ штитъ а за страшило.

Еолъ. Царъ ветрова, по баснословию быо е царъ на Еолскимъ и Вулканскимъ островима. Нѣму се приписуе изобретѣнѣ платна, или ветрила при мореплавству. Страбо списатель явля, да е Еолъ сматраюћи приливъ и одливъ мора, токъ облака и испареня, коя се дижу на Вулканскимъ островима, могао ветрове и непогоде предсказати. То е дакле дало песницима поводъ, да Еола цара и повелителя надъ ветровима учине. Но нѣгова се власть простирала само надъ ветровима тврде землѣ; ербо кадъ е онъ у Тирхенско море пустио ветрове, кои су флоту Троянску расули, врло се быо разердио Нептунъ на Еола.

Еея, или Цирцей градъ на краю старога Лаціума. Омиръ и Виргилиі називаю га островомъ, ербо е моремъ и брдама као островъ быо окруженъ. Данасъ назива се Цирчело. Ту е волшебнице Цирце домъ стаяо, у коме е она дружину Улисеву посредствомъ прутѣна волшебнога у свинѣ преобратила.

Ескулапъ. Богъ лекарства и синъ Аполоновъ. Лечио е болести, у којима болесници нису имали надежде. Кадъ е умршега Хиполита оживио, разерди се на нѣга Јупитеръ, и уби е га громомъ. Оставио е два сина Махаона и Подалирија и две кѣери Хигею и Язо, кои су сви искусни лекари были. Язични народи обожавали су Ескулапа подъ символомъ змиѣ у граду Епидауру у Пелопонезу и у Пергаму.

Ебалія, быо е градъ у южной Италиі не далеко одъ Тарента.

Ета. Брдо у Тесалиі између Парнаса и Пинда. Брдо се Ета простире до Архипелага, где се Европа окончава к' истоку. Стихотворци мечтавали су, да се онде сунце и звезде рађаю, и да одъ тога брда данъ и ноћ долазе.

Етна, данашњимъ даномъ зове се Чибело: есть брдо у Сицилиі, кое познато блюе ватру, и чрезъ то многа опустошеня причинява. Древни стихотворци казую, да е на томъ брду Гиганта Тифеа Јупитеръ разгазио: а у нутра у брду наоди се Вулканова ковачница. Види Циклопе.

Едолија, негда предель у собственой Грчкой коя се Хеласъ, Ахая, Атика, и Ливадія називала, лежи на Јонискомъ мору; река Ахелои дели е одъ Акарнаніе; с' десне стране имала е пределе Локриду, Фоциду, Беоцију, а одъ севера Тесалију.

Екинадски острови при утоку Ахелоя реке у море, зову се се данасъ Коцулари.

Египетъ. То лепо и велико царство у Африки имаде свое име одъ цара Египтуса, сина Белусова и брата Данаева, кой е негда ту царовао. 180 миля дугачко и 150 широко. К' северу имаде средиземно море, к' Югу Нубію и Абисинію, к' западу Варварию и пустињу Барка, а к' истоку црвено море и землѣ-узъ Суецъ. Турци зову Египетъ сада Мисиръ, а у светомъ писму зове се Мизраимъ. Крозъ средъ Египта тече река Нилъ, лежи ниско, чрезвичайно е земля врућа, и блато, кое Нилъ своимъ наводненѣмъ оставля, чини нездравъ воздухъ, зато често бива у той земљи куга. Иначе е Египетъ најболя земля на свету, земля е наплоднія, особито у житу. Јоштъ у време праотца Якова и Јосифа, и у време Римляна звао се Египетъ житни кошъ. У свимъ осталимъ земнимъ плодовима, и у животиняма имаде изобилѣ. Овце се у Египту два путъ ягнѣ и по два и по три ягнѣта. У старимъ исторіјама наодимо, да е у Египту било до две хиляде лепи и богати градова, кое се и данасъ по развалинама познае. Египтяни были су негда најдревніи, најмудріи и најспособніи народъ на свету. Они су многа знаня кое изнашли, кое до савршенства довели, као рачунанѣ, землѣмеріе, звѣздочтеніе, и лекарску науку. Любомудріе Египетско было е најпре на свету тако славно, да се ніе могао философомъ назвати, кой се ніе неколико година у Египту учио. Млади люди изъ други земаля путовали су у Мемфисъ, и ту су трошили свое новце, као што се данасъ у Бечу, Паризу, Лондону и пр. чини. Египтяни су безъ сумнѣ у старо доба познавали истинога Бога. Могли су то одъ прекрасногъ Јосифа и нѣгове браће научити, али су нѣгови свештеници замотавали то познаство у саме тамне образе и хероглифе. По времену упали су были у најгорче суеверіе и најсрамотніе идолослуженѣ, да су се и други идолопоклоници нѣовой вери ругали. Они су обожавали волове и друга животна, многе бильке, тако е было у нѣи грехъ лукъ прегризти зубма. Ювеналъ говори: *quis nescit, qualia demens Egyptus portenta colat? Crocodilon adorat — Porrum et coepe nefas violare et frangere morsu. O sanctas gentes, quibus kae nascuntur in hortis numina.* Ко незна каква чуда Египетъ люди обожава? Крокодилу се моли, и бои се лукъ прегристи зубма, о свети народи, коима се у саду такви рађаю. Богови! — — у данашнѣ време нѣова мудрость незначити ништа, и сва се састоит у предсказаняма и у некимъ магичкимъ вештинама.

Егистъ убио е Агамемнона у нѣговой рођеной кући помоћу Клитемнестре, кадъ се вратио победоносанъ изъ войне Троянске натрагъ, кою е онъ у одсутству Агамемнона любіо.

Елизиумъ. Елисейска поля по баснословію была су оно место, у кое су праведне душе они, кои су на свету добродетельно, кротко и праведно живили, после смрти преодиле. Стихотворци описую та места као најпріятниі, најсветлиі и најрадостниі предель, и као најблаженіе живованѣ они, кои имаю срећу у нѣга приспети.

Енна, древни градъ у средъ Сициліе положенъ, было е славанъ ради еднога храма, кой е ту посвећенъ былъ Церери. Одавде кажу, да е Плутонъ Просерпину подигао, и одвео са собомъ.

Епиръ, было е негда славно царство у Европи. На ушћу Венеціанскога мора Восса del golfo di Venezia, одъ тврде землѣ окруженъ брдама, Акроцераунія названима, у данашнѣ време Епиръ се зове нижня Албанія. У време древни Римляна ту е царовао царъ Пирхъ. Быо е ту онай славни Борђе Скендербегъ Кастріотъ, кой е Турцима страшанъ былъ. Знатна су места ту Делфино Капофиголе или познато у древности предгорѣ Акціумъ, гди е Октавианъ или Цесаръ Августъ победіо на мору Марка Антонія 20 година пређе рођеня Христова.

Еребъ, естъ богъ мртви, кога е породіо Хаосъ и помрчи-на, и отаць ноћи: стихотворци описую Ереба, да е то накао или царство мртви.

Ерихтонъ, четврти царъ у Атени одъ Вулкана и землѣ рођенъ, имао е ноге као зміе. Да бы ове прикріо, изумео е кола и кочиє; када бы излазіо предъ народъ само е горню часть свога тела народу показивао; кажу, да е онъ изобретатель монете или новаца.

Ериксъ, синъ Буте, и некада царъ у Сициліи, о коме мисле, да су онъ и Еней одну майку заедно богиню Венеру имали. Зато и песници као любиму браћу називаю ій. Нѣгова права мати звала се Ликаста Сициліанска жена, кою су за нѣзину лепоту Венеромъ звали; Херкулъ е овога Ерикса убио за овај узрокъ кой слѣди. Кадъ е Херкулъ цара Иберіе или Шпаніе Деріона убио, отерао му е и волове нѣгове у Италию. А кадъ съ нѣима преброди море, еданъ одъ нѣи најлепши преплива натрагъ у Сицилію. Ериксъ га отме, и Херкулъ га е натрагъ искао. За ово се почну обоица страшно тући. При свой Ерик-

совой вештини у Цесту убиѣ га Херкулъ. Брдо и градъ Ериксъ добили су свое име одъ нѣга, и ту е у старо доба было Венеринъ храмъ. Данасъ се зове у Сицили то брдо Ст. Юліанъ.

Еубеа, највећи островъ у Грчкој, и сада се зове Негропонтъ. Недалеко одъ тврде землѣ Ливадіе, међу којима има само еданъ мореузъ.

Еухарисъ или Евхарисъ, една одъ оне Нимфе богинѣ Калипсо, у коју се нашъ Телемакъ заљубіо. Име е измишљено; али подъ тимъ разумева и описуе Г. Фенелонъ неку Француску херцегиню, у коју се онда Лудвигъ четрнаести краљ Француски заљубіо было, дела Валіеръ. — Књига седма о томъ гласи.

Еумей, тако назива Омиръ у 14 књиги Одисее некога вернога слугу Улисева, кога е онъ настојникомъ надъ слугама и марвомъ, и ключаромъ одъ ела и пића у Итаки оставіо. После 20 година свога отсуства, кадъ се Улисъ натрагъ у Итаку вратио, нађе онъ тога Еумеа на салашу, и даде се одъ нѣга известити о свему, што се случило было међу тимъ у пѣговомъ двору. После овога одведе Еумей Улиса у Итаку, гди су башъ тада љубавници Пенелопини гостили се и частили. У то време приспе и Телемакъ дома, и сада позна свога отца. Еумей помогне Улису побити љубавнике Пенелопине.

Еуридика или Евридика Орфеева жена, уведена одъ зміе умрла е онога дана када се удала. Орфей ю тражаше у паклу, и сладошћу свое свирале и свога гласа получи дозволенѣ одъ Плутона узети са собомъ међу живе Евридику, съ тимъ условіемъ, да се на ню необазре, докъ не вѣађе изъ пакла. То немогаше Орфей одржати, него се обазре на ню, и чрезъ то ю опетъ на веки изгуби.

Еуримакъ, неки подли Долопъ у воинству саюзника противу цара Адраста у књ. 16. Адрастъ га е за велике новце подкупио, да му уводи, шта се ради у воинству саюзни царева. Подъ тимъ образомъ описую се шпиони, кога е Лудвигъ 14-ти кодъ своју Европейски дворова и у свимъ войскама саюзни царева, противу нѣга, кои су му све мисли дворова, нѣгови генерала и министра майсторски умели доказивати.

Еуропа, Феницскога цара Агенора кћи и сестра Кадмусова, Јупитеръ се у ню заљубіо, и преврати се у бика, одведе Еуропу, и донесе ю у Крету у ону часть света, коју данасъ Европомъ називамо.

Еурогаъ река у Пелопонезу, или у данашньої Морей, коя покрай Лацедемона протиче, у Аркадиско море утиче. Аполонъ се туда наодио за любовъ лепога младиѣа Хіацинта, и ту б певао песме. Сада се та река зове Базиликопотамо.

Ж.

Жертва, жертвованъ, види Хекатомба. Жертва одъ сто волова.

Жертвовати се, быо е обичай кодъ Грка и Римляна, да су се лица жертвовала за благо общества. Тако су се у стара времена цареви и херои пожертвовали за свой народъ. Господ. Фенелонъ овди два примера спиминъ, прво Діоклида цара у Каріи, а друго Еунезима цара Пелейскога. Тако се у Риму Курціи, Хораціи Коклесъ и пр. пожертвовао.

Жреци, или свештеници кодъ идолопоклоника, были су люди, кои су изъ црева или утробе принесени животни на жертву сматрали и предказивали волю богова у човечіимъ предузећама, и тако варали слепи прости народъ. Мудри люди знали су нѣове лаже и преваре. Цицеронъ се негди шали говорећи, чудимъ се вели, како се жреци еданъ другомъ не смею, кадъ се на сокаку сусретну.

З.

Зацинтъ, островъ у Грчкомъ мору, на коме су были велики лугови.

И.

Ида, високо брдо на острову Крети или Кандіи, гди се Юпитеръ родіо. Имаде и више брда, коя то име носе: тако е было брдо Ида кодъ Троє, коє е томъ граду заштитомъ или заклономъ служило. Тако исто има брдо Ида у Фригији.

Идалиа, градъ на острову Кипру, где е Венера негда обожавана была, и храмъ свой имала.

Идоменей, быо е царъ у Крети, еданъ одъ они Грчки хероя, кой е у рату Троянскомъ быо. Быо е Девкаліоновъ синъ и Миносъ унукъ. Кадъ се вратио у Крету, нападне у путу на нѣга велика морска буря, и онъ учини заветъ, да ће он жертвовати, што му се при излазку на землю прво представи, али се после весма покає, што е такавъ заветъ учиніо, кадъ му нѣговъ единацъ синъ први предъ нѣга на сретенъ изађе.

Идоменей га опегъ зато пожертвуе. Нѣгови се поданици на то тако узбуне, да га протераю изъ царства. Отишао е после тога у Италию, и ту сазидео градъ, кой се Салентъ звао. Господ. Фенелонъ украшава по пространо та обстоятелства.

Инахъ, први царъ Аргивски у граду Аргосу у Пелопонезу, кое се сада Мореа назива. Юдейски еписатель Иосифъ, Таціанъ, Клементъ Александриски и други држе га за савременика Мойсеева. Онъ е быо Форонеа и Јо отаць. То е царство до Стелена траяло, по томъ е припало Данаю; последньи наследникъ нѣгова рода быо е Езприн. После смрти овога, пређе Аргивско царство на Миценяне, и остало е на ньима до Агамемнона.

Ирисъ, Таумуса и Електре кѣи, и Харпиа сестра, была е по баснословию вестница Юноне, као што е Меркуриу быо вестникъ Юпитеровъ. Нѣзино Елинско име значи дугу, као што име нѣзиногъ отца Таумаса удивленѣ означуе.

Измаръ, високо брдо у Траци.

Итака, зове се сада Валъ ди компаре, островъ, кой међу Цефалониомъ и Дулихиомъ лежи и къ Коринтскомъ мору пружа се, быо е Улисево отечество, и царство, али малено и ако е къ нѣму и Дулихумъ вриневавао. Сада принадлежи къ седмоостровномъ нароодообществу.

Иксионъ. Царъ Лапитовъ, оженіо се са Діомъ, али нѣ хотео дати тасту своме Діонеу дарове, што е обрекао по обичаю. Діоней му зато отме конѣ. Иксионъ притвори се за ту обиду, и позове свога Таста у гости, но чрезъ сакривену яму тури га у огнѣну пећъ, гди онай у часъ изгори. Иксионъ се зато безчовечно дело покае, и позове га за трапезу Юпитерову. Ту се онъ залюби у царицу Юнону, али некомъ сенкомъ буде преваренъ, коя е Юнони подобна была; одовудъ е Латинска пословица изашла *Nubem pro Junone amplecti*, т. е преварити се. За ту безобразность, што е Иксионъ хотео Юнону осрамотити, низрине га Юпитеръ съ громомъ у пакао, и привеже га са зміяма за едно коло, кое еднако вѣгаръ тера и окреће, и са тимъ Иксиона мучи.

Нере или бореня, види Цестъ. Кодъ Елина е было и трчанѣ съ колма яко у употребленю. Различне дуге преграде начинявале бы се, и на концу ови стояо е нишанъ. У свакой одъ ти прегради стаяла су лака кола и найбільи коньи запрегнуты. Како бы прогласитель повикао, и знакъ дао, одма бы по-

трчали, па ко сада први до нишана достигне, тай е победіо и добио определѣни даръ.

I.

Гола. Цара Еуритуса у Ехалин кѣи. Херкулъ се у ню залюбіо быо, и просіо ю за жену, али му е нису дали. Зато онъ Еуритуса убіе, и одведе Іолу са собомъ. Но Деянира жена Херкулева на то се тако жестоко расрди, да му пошлѣ Несусову отровану доламу одъ чега онъ полуди.

К.

Какусъ, елински Какосъ, Зли, быо е по баснословію Вулкановъ синъ, чобанинъ и разбойникъ. Имао е у Авентинскимъ брдама свою пеѣину, у којой е живио и едатле сво суседство узнемиравао. Покрао е Херкулове краве и волове, и одвукао ій за репъ натражке у свою пеѣину. Стихотворци мечтаваю, да е имао три челюсти, изъ кои е оганъ и пару блювати могао. Кажу, да е до поливине тела човекъ, а одъ половине рутаво дивлѣ зверѣ быо. Херкулесъ увуче се за нѣмъ у нѣгову пеѣину, чуюћи рѣку свои крава, и убіе Какуса.

Калидонско дивлѣ свинче: Енеусъ царъ у Калидону доносио е боговима, осимъ Діане, првенце свои плодова на жертву. Діана се на то расрди, и пошлѣ дивлѣ свинче, у предель одъ Калидона, кое све тамо опусти и поштети. Найпосле га Мелеагръ Енеусовъ синъ помоћу Тезеа убіе.

Калипсо, по баснословію была е средня богиня. Говоре, да е была кѣи Атласа и Тетисе. Управъ была е и она царица на некомъ острову у средиземномъ мору, за кой се у данашнѣ време ништа више незна. По сведочби Омира славнога Елинскога стихотворца, Калипсо е примила Улиса после кораблѣ-крушеня на свой островъ, на коме е пребывао седамъ година. Калипсо, као да прѣисходи отуда, што е Улисъ задуго у потан проживіо, да нико о нѣму нѣ ништа знао, одъ Елинске речи калиптинъ, сакривамъ.

Каникула, псеѣа звезда, звезда у великимъ зубима небо-снога Пса. И Сиріусъ зове се. Древни су мислили, да онъ чини велико действо на части света подъ нѣмъ лежеѣе, када у то време сунце у Лафа уоди, кое се при концу Юлія збыва, и зато се до 23. Августа то време псеѣи дани називаю, то есть, када највише пси бесне, и у то су време највеѣе вруѣине.

Кафарейски Масъ или предгоръ, лежи на острову Еубеи, сада названой Негропонту. Ту су многи Елини съ лаѣама пропадали, кадъ су се изъ Троѣ вратили дома, и Аяксъ Елеовъ синъ ту е громомъ убивнъ, што е Касандру цара Пріяма изъ Троѣ кѣрь, коя е была девица и пророчица у храму Паладину осрамогіо. Данасъ зове се Капо Фигера.

Карпатусъ сада Скарпанто една одъ Спорадски острова при уходу у архипелагъ меѣу Кандіомъ и Родосомъ.

Картаго, или Картагена у старо време преславни и великолепни градъ у край Африке башъ спрема Рима, што е царица Дидона сазидала. Дуго време была е саперница Римска, и то саперништво проузроковало е оне тешке пуничке войне измеѣу Римляна и Картагеняна или Пуна. Найпосле ю войвода Римски Сципionъ разори, зато получи име Африканца. Пределъ, у коме е Картагена стояла, звао се Африка собствена или земля Пеника, коѣ значи Финикию; ербо су ю Фяникіяни сазидали. Данасъ е на ономъ месту Тунизъ, и сада е онде село Марза, где е пресилна Картагена была.

Касторъ и Полуксъ, была су по баснословию два сина Леде. Кастора е родила са своимъ законимъ мужемъ Тиндаромъ, а Полукса и Елену имала е одъ Юпитера; Касторъ е дакле быо смртанъ, а Полуксъ бесмртанъ. Но Полуксъ изпроси милость одъ свога оца, да може свое бесмрће са братомъ Касторомъ делити, коѣ су по томъ еданъ са другимъ имали. Ова два брата живили су свагда заедно, и у многимъ приликама юнаци се показали, особито у путу за Аргонаутима у Колхиду. Касторъ е умео добро конѣ учити, а Полуксъ е быо добаръ борацъ. Они добию место после нѣове смрти меѣу звездама на небу, и сада су у звездочтеню знакъ близнаца, ербо се ове звезде никада обе заедно немогу да виде, као што и оба брата редомъ живе. Зашто, кадъ е еданъ одъ нѣи мртавъ, други онда живи.

Каистръ називала се река у Натоліи или малой Азиі недалеко одъ града Ефеза.

Каронъ. Ереба и ноћи, то есть пакла и мрака синъ, превози душе умрши преко адски река. То онъ нечини туне; зато су у древности по край мртваца метали новаца подъ ѣзикъ, да може са тимъ Карону платити. У Египетскомъ ѣзику значи Каронъ лаѣаръ.

Коцитъ. Звала се кривотекућа адека река, која е истицала изъ Стикса. Вода му е црна, лежећа и смрдљива.

Колхисъ или Колхида, види Аргонавти.

Крета. У данашњѣ време Кандіа, велики островъ на средиземноме мору, кой кралѣвство представља. Тай се островъ са тимъ хвали, што се на нѣму родіо Юпитеръ и воспитао, зато се онъ назива Кретски Юпитеръ. Ту е онај славни законодавацъ Миносъ царовао; види Миносъ. Ту е Идоменей свога единца сина жествовао. Види Идоменей. Ту е био онај славни Лавиринтъ; види Лавиринтъ. У време Миносово и нѣгови наследника были су жители Кретски разумни, праведни и трудолюбиви люди. Древна исторія ово о Крети явља: Сатурнъ е био царъ у Крети, и тада е царовао златни векъ. После нѣгове смрти поделе нѣгови синови то царство. Юпитеръ е добио горню часть, Нептунъ средню, а Плутонъ долню. Изъ овога су грчки стихотворци често мечтавали, да е Юпитеръ богъ неба, Нептунъ мора, а Плутонъ ада. У старо доба кажу, да е било сто градова на томъ острову. Земља е богата у многимъ производима. Наипре е био у Венеціана, а сада га држе Турци.

Кротона, градъ у Италији на Јонскомъ мору. Пифагора е ту подигао школу, и установио названу Италијанску секту. Жители тога града и предела држали су за најболѣ стрелце и борце: зато су у пословици говорили: најслабији Кротоніјанинъ, најјачи међу Грцима, као што се о Милону явља примеръ одъ чрезвычайне ячине.

Купидонъ или Аморъ синъ Венере. Представљамъ га подъ видомъ лепа крилата и голога младенца, кога е месо црвено као ружица, и кога су очи покривене завесомъ. У одной руци носи онъ затегнути лукъ, у другой машалу, а на леђима висиму котарчица пуна остри стрела, којима срца къ любви запалює и хвата.

Л.

Лавиринтъ на острову Крети, био у старо доба врло славанъ. То е подземни путъ, кой крозъ хиляду странпутица на свакояке начине као изненада и безъ свакога поредка у внутрености еднога холма на брду Ида стое. Уоди се у нѣга крозъ поредачна врата, која су седамъ осамъ корака широка, али тако ниска, да се едва низакъ човекъ у нутра увући може, а да се непогрби. Земља е ухода врло неравна. Висина е

плъсната и поставлѣна многимъ плочама, коє една на другой леже. После овога показує се очима нека пеѣина мрачна. Но кадъ се далѣ поѣе, онда се то место показує на єданъ путь чудесно. Све саме странпутице виде се ту, одъ кои главна нїє тако замршена, као остале, и води хиляду и двеста корака у нутра. Имаде ту две лєпе и велике сале, у коима се може и одпочинути. На лево одъ оне пеѣине на 30 корака наоди се оно опасно место одъ многобройни странпутица, у коме се може човекъ изгубити. По баснословію наодило се у томъ лабиринту, кога є майсторъ славни Дедалъ изъ Атене бую, неко чудовиште названо Минотавръ, кога описаѣ подъ словомъ М. види. Тезей убіо є то страшилиште и принцеза Ариадна дала му є клупче конаца, да по нѣму опетъ путь натрагъ наѣе. Плини и Діодоръ изъ Сициліє пишу, да се у нѣово време нїє ни место познавало гди се оно чудовиште задржавало. Нови путници, кои су у нутра были, кажу, да є та древна чудесна пеѣина отудъ произишла, што су у стара времена много четвороуголни каменя одавде изсецали и односили, и зидали оне славне градове и вароши у околнимъ местима. Чрезъ тай дугвремени посао, изгуплѣна є земля на подобіє майдана, коя шупльина за много часа трає.

Лакезисъ, смотри Парце.

Лаконія или Аркадія. Тако се у древности називала земля, где є Лацедемонъ или Спарта стаяла, у преѣашнѣмъ Пелопонезу, а садашнѣой Морей; гди є пре была Спарта, место оно назива се Мизистра.

Лаертъ Улисевъ отаць, кога є столица была Итака. Стихотворци називаю ту землю Лаертова царства.

Лаомедонъ, царъ у Трои, наследію свога оца Илуса, и дао сазидати платно около града са богатствомъ, коє є Аполону и Нептуну посвеѣено было. Ово є дало стихотварцима поводъ, да измишляваю, да су тай зидъ богови сазидали около Трое сами собомъ, а када имъ се недаде обеѣано Лаомедономъ награѣенъ, они зато на нѣму се освете. Аполонъ кугу, а Нептунъ потонъ послали су у нѣгову землю. После овога Лаомедонъ преда по савету Оракуловомъ свою кѣерь Хезіону єдномъ морскомъ чудовишту, Херкулъ обеѣа му избавити хѣерь, ако му Лаомедонъ пошалѣ конѣ одъ божественога семена роѣене. Херкулъ избави Хезіону, али нѣзинъ отаць неodrжи речъ с'

коньма. Зато Херкулъ дође и убиѣ Лаомедона, и даде Хезіону Теламону за жену.

Ларесъ, Пенатесъ. Види домашњи богови.

Латона, Титана Кеуса и Фебина кћи, у кою се Юпитеръ залюбіо. Юнона царица завидљива супруга Юпитерова, прогна ю са землѣ, и даде ю гонити чрезъ змію Питона. Наипосле се смилуе на ню Нептунъ и пошалѣ пловући островъ Делосъ на коме Латона породи Діану и Аполона.

Лемносъ островъ на Егейскомъ мору, где в Вулканъ свою ковачницу отворио, зашто на томе острову много громови и мунѣ севаю. У данашнѣ време зове се С' Талимене.

Лерна, была в бара у одной шуми у пределу Аргосу у Пелопонезу, у којој в живила Хидра или змія одъ толико глава, кою в Херкулъ убио. Види Хидра.

Лезбосъ. Ђданъ одъ najveћи спорадски острова на Егейскомъ мору, имао в најпре много имена; то в име получіо одъ сина Лапитова, кой в по савету Оракула отишао на Лезбосъ, и оженіо се са к' ћери Макариа Метимномъ; ова в имала сестру именовъ Митилене, одтуда в по томъ име острова произишло. То в островъ плодоносанъ, и у старо доба отечество многи велики люди, као што в Питакусъ, тданъ одъ седамъ мудраца Грчке, музикантъ Аріонъ, Теофрастъ, Далцесъ и Фанія све философи, и песнице Зафо было в отечество.

Лете. Изворъ паклени, изъ кога ко се годъ нашіе воде, све на свету заборава, происходи одъ елинске речи лете, заборава.

Левтригони. Жители града Ламоса на обрежу Кампаніе, а пре су живили у Сицилиі. Они су вли люде, и Улисъ в неколико свои люди изгубіо кодъ нѣи, кое су му они поели. Нѣиновъ се царъ звао Антифатъ.

Лефкатъ. Предгоръ у Акарнаниі, кое име одъ бели стена происходи.

Ливанъ, или Либанонъ. Ни едно брдо нѣ тако у светоме писму и у другимъ света исторіама славно, као то брдо, кое в за свою висину, красоту и достоинство за удивленѣ. То брдо лежи међу обећаномъ земљомъ т. е. Юдеомъ, Сириомъ, и Финикиомъ. Дели се у Ливанъ предњи и стражњи. Одоздо до врха у висину има 21 миля талианска. Снегъ на многимъ местима стои на нѣму до юлія месеца; но зато има много равне поврхности на врху, и стоѣ садови и нѣиве по нѣму посеяне, и најболѣ скотоводство на нѣму се наоди осимъ различни пло-

доноси дрва, а и они по свету славни Кедря расту ту. Доле кодъ града Балбеки извиру две реке Оронть и Елефтеріа. Юштъ изъ те горе извиру две реке, една се зове Іоръ, а друга Данъ; Іоръ тече одъ истока, а Данъ одъ Запада. Оне се по томъ сѣдиняваю, и чине ону славну реку Іорданъ, која крозъ целу Сирію и Палестину протиче, а наипосле у мртво море утиче.

Либацио одъ libare коштати, окушати, звало се кодъ идопоклоника, када се вино на жертвенике и животиняма на главу посипало, кое су на жертву даване. Жрецъ бы окушао вино, и давао бы и другимъ жрецима да се напию изъ сасуда. По томъ бы се то вино или на рогове жертва или у огань на алтаре, или на столъ посипало, и то е бывало за честь богова.

Линъ, или Линусъ изъ Калцида Аполоновъ или Меркуриевъ и Ураніе синъ, а Орфеа братъ, быо е Херкулевъ учитель. Некада кудећи Херкула, што зло свира у лиру, овај узме лиру, лупи га по глави и разбіе му главу. Кажу, да е онъ песме лирске изобрео, нѣму се приписуе и изобретенъ лире.

Лирисъ река, сада се зове Гаригланъ.

Локрианци, одъ нѣове столице Локросъ тако названи, быо е непобедими народъ у пределу Фоциди, гди су они е обе стране брда Парнаса живили. После Троянскога рата у различне су се землѣ поселили, а многи су дошли у Италију.

Ликасъ. Слуга некога жреца Јупитерова. Деянира му е дала едовиту доламу, да ю однесе Херкулу. Како ю Херкулъ обуче и к' жертвенику пође, да на нѣму жертвуе, почне едъ као ватра горети, и удари у тело. Херкулъ ужасну болю добиваюћи одъ тога, и немогући ю садерати е тела, увати Ликаса, као доносителя тога тако печалнога подарка, и баци га одъ себе чакъ у Егейско море. Тетиса га преврне у морску стену, која е школькама и пужевима обучена была.

Ликомедъ, царъ у Скиросу; ово е быо еданъ одъ Цикладски острова и сада се Скиро назива. Кодъ нѣга е Ахилесъ у девоячкимъ алынама одъ Тетисе преобученъ быо, да га у Троянски ратъ невуку. Нѣгова кћи Дридаміа дозна, да е Ахилъ мушко; ербо е она одъ нѣга добила Пирха и чрезъ то се обличи и дозна Ахилъ.

Лидіа е предель у малой Азиі данасъ Анадолиі, на средиземномъ мору лежи, која се у старо време Меонія називала.

Река Пактолъ златоносна протиче туда и Тиартира быо е престолни градъ у ньой.

Луканіанци, воєни народи у древной Хесперіи, а садашньої Италіи.

М.

Мандуріанци народи у Апуліи у царству Неаполитанскомъ, одъ езера Андоріо тако названи, о коме Плини говори, да нѣгова слапа вода нити се умалява нити умножава.

Марсъ, Богъ войне, рата, Юноне синъ, коя га е чрезъ прикосненѣ єднога цвета зачала. Приключеня любовна Марса и Венере, и како іѣ е обоє уватио Вулканъ у преѣу и другимъ боговима за смехъ, чудо и поруганѣ показао, описана су Смирномъ и другимъ стихотворцима. Римляни су га држали за отца Ромулова и показивали велико почитанѣ къ нѣму. Подизали су му храмове и празновали су га особљиво. Образци му се наоде свуда.

Мемфисъ. Древни престолни градъ у Египту, лежао е на ономе месту, гди се Нилъ на два рукава раздѣлює; быо е велики слави градъ, у коме е свако великолѣпіє, мудрость и вештина Египтяна царовала, и гди е Мойсей нѣгова велика чудеса предъ Фараономъ чиніо, у библии се назива Зоанъ такоѣеръ и Танисъ. Данашњимъ временомъ незна се веѣ ни место, гди е стояо. Пределъ е, у коме е тай градъ стояо, најпріятни и најплодоносни у целомъ Египту.

Менаде, быле су луде жене и Бакусове жречице; оне се зову и баханте, види то исто. Кадъ су кои празникъ Бакусу славиле, посртале су ціяне, и као полудиле зипарале, држећи у руци Бакусовъ штапъ. У такове ужасне будалаштине падали су идолопоклоници.

Менелай, синъ Еропинъ и Атреевъ, и братъ онога славнога Агамемнона, царовао е у Лацедемону, кадъ му е Парисъ изъ Троє, украо жену славу на свету Єлену и одвео у Трою о томъ види мой уводъ у ову књигу. Одовудъ се родіо Троянски ратъ: Менелай чрезъ свое посланике искао е свою жену одъ цара Пріяма и то му се одбіє, зато буду сви Грчки владѣтели увреѣени и стану то држати за срамоту, ступе сада у саюзъ, яве ратъ, обколе Трою, и окончаю войну съ пропашћу града и Троянекога царства. Менелай е осамъ година по томъ бдудіо, докъ е дома дошао.

Менторъ, быо е негда царъ у Пилосу и найвернии другъ и пріятель Улиса, коме е онъ, кадъ е на Трою пошао, предао управленъ свога двора. Омиръ е нѣгово име у Одисеи учиніо безсмртнимъ, и нѣгову старость, мудрость и благоразуміе прославіо. То е чиніо изъ благодарности къ благодеян्याма, коя е онъ одъ Ментора получіо, ербо кадъ се Омиръ изъ Шпаніе вратіо и тешка боля очію на нѣга напала, онъ дође у Итаку и уживао е кодъ Ментора много добра. У овой кнѣиги Господ. Фенелонъ представля, да е Минерва богиня, узевша на се съ поля образъ Ментора, тако младога Телемака водила по путовима, да бы науке важніе учиніо, кое изходе изъ уста Менторови, кое су прекрасне и безсравнѣне.

Меркури. Юпитера и Маие синъ по баснословію, вестникъ богова, имао е на своме шеширу и на ногама крила или зміяма обмотани штапъ у руци. Идолопоклоници веровали су, да онъ води душе покойни у адъ, и имаде силу вратити іѣ натрагъ. Они су га држали и за изобретача разни вештина и почитовали су га за бога красноречія, трговаца и крадльиваца. Меркури е убіо Аргуса, покрао Аполону волове, преврнуо Батуса у каменъ пробе (Probierstein) и родіо съ Венеромъ Хермафродита и съ другима женама многу другу децу. Ослободіо е Марса изъ робства, везао Прометеа за Кавказъ, и учиніо іоштъ многа дела.

Меріонъ, Молуса синъ, и Диктуса изъ Крете братъ, кой е Троянски ратъ описао, кога исторія служила е Омиру за основанъ Иліаде. Тай Меріонъ водіо е двадесетъ лађи у ратъ Троянски. Онъ е водіо кола Идоменеа и показивао свою храбрость у многимъ приликама.

Месапіа, предель, кой се сада Калабрія назива. Месапъ изъ Грчке изъ Аятедоније у пределу Беоціи дође у Италию, узме край полуострова къ истоку лежећа, и назове га Месапіомъ.

Метапонтъ градъ, кога е у старо доба Несторъ са Пиліанцима построіо.

Минерва или Паласъ, славно божество кодъ язичника, богиня мудрости, вештине и войне. Она е по баснословію рођена изъ мозга Юпитерова безъ соитія са женомъ. Она се съ Нептуномъ свађала, ко ће одъ нѣи двога честь имати наденути име Атени. Но поравнаю се изреченъмъ Ареопага или великога суда у Атени, да ономе буде честь, кой найполезніе ствари за

родъ човечески учини. Нептунъ своимъ трезубцемъ удари о землю, изъ коег искочи конь, Минерва произведе маслину, и ова се за полезнiю предпочитуе, ербо е она знакъ мира. Атинци су почитали Минерву за свою богиню покровительицу. Римляни су празновали Минерви празнике подъ именовъ Минервалiя. Тада су ученици доносили своимъ учительима плату, коя се Минервалъ називала. Да е она подъ образомъ старога Ментора проводила Телемака, о томе смо чули.

Миносъ, царъ у Крети, Юпитера и Европе синъ, кою е найпре Юпитеръ у Крету островъ довео, кадъ е у виду вола къ нбйзи дошао. Онъ е основао многе градове у Крети. Дао е Кретианима законе, и имао е сина именовъ Ликаста, кой е Миноса II. цара у Крети, Сарпедона и Радаманта родiо. Они су съ таквомъ ревншћу правду чинили, да су после тога постали судiе у аду. Миносъ III. изъ исте породице царовао е у Крети острову на 1300 година пре рођеня христова. Онъ е своимъ предцима у правдолюбiю тако подражавао, и дао е многе законе, кое е како кажу одъ Юпитера добио. Када му сина Андрогее Атински царъ Егей убiо, обколи Миносъ градъ Атину и натера ю, да се после дуге обсаде на милость и немилость преда. Морали су у исто време Атинци се подвезати сваке године седморо деце и толико девојка у Крету шилати за ради Минотавра.

Минотавръ. Пазифае, поменутога Миноса III. жена залюбила се у некога вола. Она се у едну одъ дрвета начинъну краву затвори, чрезъ што се случило, да е она одъ тога вола зачала и родила чудовиште, кое е било полакъ човекъ а полакъ во: ово се чудовиште називало Минотавръ, кое су затворили у Лавиринтъ; морали су га людскимъ месомъ питати. Толкованъ ове басне естъ слѣдуюће: Пазифае была е жена похотљива, залюбила се у некога слугу именовъ Тавръ, одъ овога затрудни, и кадъ се породи, роди утвору или аветиню.

Морфей, слуга бога спаваня, успављивао бы люде, и представляо бы имъ различне образе у сну.

Музе, Богинѣ наука и вештина, были су по баснословию кћери Юпитерове и Мнемозине. Омиръ и Хезiодъ набрају ий деветъ, сирѣчь: Клио, Еутерпе, Талия, Мелпомене, Терпсихоре, Ерато, Полихимнiя, Уранiя и Калiопе. Клио е богиня исторiе, Еутерпе Фруле, Флауте, Талия комедiе (веселе игре,) Мелпомене трагедiе, (жалостне игре) Терпсихоре шимпана, Крато лире и

гусала доброгласни, Полихимніа сладкоречія, велеречія; Ураніа звездочтеніа, астрономіе, Каліопа епическогъ стихотворства. Музе описую као млада и лепа женска лица накіћена цвећемъ и венцима. Десети е Аполонъ предъ њима съ лаврама увенчанъ и држи лиру у руци. Музе съ Аполономъ обитаваю на Парнасу, Хеликону и Пинду. Прво е брдо у Беоци, а друго такођеръ недалеко одъ Парнаса; и Пиндусъ е у Тесалии. Конь Пегасъ ту пасе, кой е крилатъ, ербо мисли стихотвораца лете као на крилима, то естъ брзе и летуће мораю быти. Хипокрепа, изворъ близу брда Хеликона, когъ е Пегазъ съ ударомъ свое копите произвео, и изъ кога Музе воду пію, кромъ тога палмово и лаврово дрво было е њима посвећено, одъ кои су оне венце или гранчице носиле.

Н.

Набофарзанъ, то е Навукодоносоръ II. царъ Асирски и Вавилонски с' названѣмъ велики наследіо свога оца Набополасара, и покорио готово сву Азію. Онъ е градъ Єрусалимъ узео и разорио, сокровишта светога храма понео, и Чифуте у робство у Вавилонъ одвео. Савъ истокъ кадъ већъ покори, даде себи начинити одъ злата статуу, и заповеди свимъ своимъ поданимъ, да га обожаваю. Шта се са она три младића Еврейска у стгнои пећи случило, читамо у пророку Данилу. Друге године свое владе види тай царъ у сну велики образъ одъ четири царства, кое му е пророкъ Даниль толковао. После тога видіо е у другомъ сну подсечено високо дрво. Даниль му га истолкуе, кое онъ искуси и осети, зато е божімъ гнѣвомъ каштигованъ быо, и седамъ година, као говече, траву пасо по полю, но по томъ опетъ дође к' разуму, позна силу и благость истинога Бога, и стане опетъ на престолъ. После 43 године свога царованя умре.

Наяде биле су Нимфе, кое су на рекама и изворима настаивале.

Нарцисъ, реке Цефиза и Лириопе синъ, која е была Океянова кћи, быо е младъ човекъ чрезвичайне красоте. Пророкъ Тирезія предскаже му, да ће онъ дотле живити, докъ самъ себе неогледа. Онъ е презирао све нимфе у своіой земљи, и оставіо Ехо (одзивъ), кою ніе више хотео любити, да изнемогава одъ жалости; тако ништа више одъ нѣ неостане кромъ еднога гласа (одзива); кадъ се едномъ изъ лова уморенъ и слабъ на-

трагъ врати и заустави се кодъ еднога извора, да утоли жеѣъ, тада види себе у води, и тако се у себе залюби, да одъ тога и умре. Богови се на нѣга разжале, и преврну га у цветъ именовъ Нарцисъ.

Наупліи, Нептуновъ и Амимонинъ синъ, было в царъ у Еубеи. Кадъ види, да му Улисъ сина нѣгова неправедно на смртъ осуди, проѣе съ едномъ четомъ млади люди крозь целу Грчку и обиѣе дома оставлѣне жене лежеѣи Грка предъ Троіомъ, да ѣй превари. — Кадъ онъ с' еднога високога брда упазѣ флоту Грчку у страшной бури, запали оганъ на предгорю Кафареу, да примами Грке, и да имъ подави лаѣе. Кое онъ и домами на то место и потопа све. Само Улисъ и Диомедъ избаве се одъ те беде, узевши други путь. Будуѣи да Науплія нѣе получіо успехъ у своме намереню, да ону двоицу утопа, разсрди се на то, скочи у море, и утопа се.

Наксусъ данашнѣга дана Накси, островъ Цикладски, врло благороданъ и плоданъ особито виномъ. Нимфе тога острова воспитале су младога Бакуса, зато су на небу у звезде преобраѣене, и зову се Иліяде.

Немейска шума, была в шума у Ахаи, у коіой в неки лавъ, кога нити су могли са стрелама нити съ батинама убити, Херкулъ га шчепа за ноге, и распара му трбу. Скине му кожу, кою в по томъ непрестано на себи носио, ербо ю никакво гвожѣе нѣе могло пробити. По времену држане су игре Немејске за споменъ Херкулу.

Немезисъ богиня освете, Юпитера и Нужде кѣи, поставлѣна в была да каштигуе зла дела, коя одъ човечіе правце остану ненаказана. Она се зове и Адраста и Рамнузіа. Имала в славни храмъ у Риму у Капитоліуму.

Неоптолемъ естъ презиме Пирха Ахилева сина, кога в Ахилъ дао у виду женскомъ воспитати съ Дридаміомъ: види Ликомеда. Имс дооди одъ Неоптолемосъ, нови ратникъ, зашто су га врло млада одвели у Троянски ратъ, ербо су фата или судбине казале, да се Троя освоити неможе безъ племена Еакискога (Ахилева).

Нептунъ, Богъ мора, Сатурновъ и Рее синъ, братъ Юпитеровъ и Плутоновъ. Онъ в с' Аполономъ заедно с' неба протератъ было, зашто се у неку буну противъ Юпитера уплео было. Онъ в подигао зидъ около Тров, и каштиговао Фригискога цара Лаомедона, кой му нѣе хотео за тай трудъ платити. Имао в

с' Минервомъ распру заради Атене. Види Минерва. Кажу, да е онъ изнашао вештину укроћавати конѣ. Описую га брадата и съ трешнлястимъ вилама или трезубцемъ (Тридене); кадъ што стои онъ на морскимъ волнама, или се вози на колима, коя морски коньи вуку.

Нереиде, морске нимфе, Нереа и Дориде кћери.

Неритъ, сада Нардо, мали градъ у кралѣв. Неаполитанскомъ.

Несторъ, царъ у Пилосу Нереа и Хлорисе синъ, вданъ одъ најславнии люди древнога света. Онъ е покорио Елеанце, и убио Центавре, кои су Хиподамию хотели одвести. К' обсади Трое ишао е у друштву са Агамемномъ и за свою мудрость и красноречиве имао е велико одъ нѣга почитанѣ. Онъ е у оно доба, по сведочби Омировой, био тако старъ, да е већъ човечія три века проживио. Изъ овога праве неки 300 година; но ако узрастъ еднога човека узмемо на 30 година, то е онда Несторъ био 90 година старъ.

Никостратъ, победитель и убица еднога Гиганта или чудовишта, кое е ватру бљувало на брду Гаргану. Измишлѣно е име.

Нилъ, ова славна река извире у тако названимъ месечнимъ горама у Абисини, тече седамъ хиљада миля крозъ цели Египетъ, и излива се у три ушћа кодъ Александрије у средиземно море. Вода му е мутна и глибовита, но најздравија на свету за пиће. Нилъ е за своје свако годишнѣ наводненѣ удивленя достойна река. Она починѣ одъ почетка месеца Юнија до конца Септемвра растити. Онда му е вода зеленикаста, а како стане падати, почне црвенити одъ црвенога песка, кога изъ Абисиније са собомъ носи. Узрокъ нѣговога растеня лежи у томе зашто е у то време на онимъ месечнимъ брдама онда зима; снежна вода слива се у нѣга, и одъ тога она бива велика. Нови естествоиспитачи приписую то наводненѣ Нила некој роси, кою Египтяни Кочија зову, и коя у то доба изобилно пада. И казую, да та роса ирчинява то чудесно нарастенѣ реке. Како Нилъ почне растити, престае куга у Египту: имаде међу повимъ и старимъ Каиромъ Ниломера, по којой се висина Нила мерити може. Кадъ стане долазити та река, носи са собомъ неки дебели глѣбъ, кой поля чрезвичайно нагноява и при своје изливаню наплођава. Египтяни су гди гди начинили уставе кои могу, кадъ хоће, да напусте воду на нѣова поля. Нилъ

ніе свуда за броденѣ, ербо имаде на некимъ местима водопада.

Нерей, царъ Наксоса, быо е najlepши мужъ међу Грцима, кои су на Трои рагъ водили, али ніе имао срца.

Но, была е у старо време славна варошъ при ередиземноме мору, где се река Нилъ великимъ ушћемъ у море улива. Александеръ Македонски дао ю е изъ нова сазидати, кадъ се вратио изъ храма Юпитера Амонскога натрагъ, у години 331 пре христово рођеня. Зидаръ е быо Динократъ, и Александеръ назове ю своимъ именовъ Александриомъ: колико е она некада славна была и тако славне люде мирске и духовне имала, толико у садашнѣ време мало значи. Некада е была хранилиште и магазинъ свию еспапа трговачки изъ источне Индіе и Африке. Нико се већъ несме ту установити збогъ куге, коя сваке године люто мори. У нъой живе Турци, Грци, Арапи, Копте и многи Европейци, кои имаю свои консуле. У томъ е граду была она славна библиотека Птолмеа Филаделфа, и ту е было оно одъ 70 люди састоѣе се друштво, кое е кнѣиге особито свето писмо преводило и толковало.

Нимфе, были су управъ кодъ идолопоклоника божества, коя се у води наодила. Али су другимъ боговима и богиняма на послугу одаване были. Женскога су рода, но небезсмртне, као што су врховна божества. Оне су чрезвичайно задуго по мнѣнїю язичника живиле. Оне су были надъ водама, езерама, брдама и шумама.

О.

Оазисъ, велика пустина у Египту у данашнѣ време зове се пустина С-тога Макарія. Лежи к' западу сунца, и доста е дивльи пределъ. Имаде ту манастиръ стародревни, где е Несторїи быо прогнанъ, и где е и умро.

Олимпъ, име, кое 12 брда на себи носи, најглавнїе наоди се у Тесалии к' Македонїи. Нѣговъ е врхъ тако високъ, да бы помислю, да удара у небеса. Зато га стихотворци и небомъ називлю.

Омфала, царица Лидиска, Тмолова удовица, одкупила е Херкула као роба, када е себе после убиства Еуритусова морао продати. Али га она почне тако почитовати, заради нѣгови юначки дела, а особито, кадъ е неку велику змию, коя е землю те царице опустошавала, утукао на реки Сангару. Херкулу се лепота те царице тако допадне, да се то двоє едно у

друго залюбе. Херкулъ! велики Херкулъ сама себе заборави, скине са себе лавову кожу, остави своју чворноваку, и почне у друштву те Госпође прести, и кажу, да е Ламона с' њоме изродіо.

Оракулъ Аполоновъ, или пророчиште бывало е у Делосу и у Делфу. Ово е было најславније, и о овоме ћемо дати извешће. Делфи было е у средъ Грчке или у давашњој Ливадіи. Мало више града надила се една пећина у земљи, изъ које е пара изилазила, и којъ бы ю први осетио, бивао е надахнутъ и добывао бы чрезъ то даръ прорицаня. Лаковерни е народъ мислио, да е Аполоново жиће подъ томъ рукомъ у земљи. Чрезъ то су жители побуђени были подићи величествени храмъ на томъ месту, и напунити га многимъ жрецима. Надъ шупљиномъ те пећине метали су едну справу или столицу одъ три ноге, одтуда е произишло име тренога. Далеко после тога извуку рибари златачъ Треногъ с' прећомъ изъ воде, којъ е посвећенъ быо Делфискомъ Аполону и у последуюћимъ временима врло се прославио. Люди, кои бы питали тай оракулъ, морали су на кратко питања чинити у неколико речи, али најпре знатне дарове и жертве принети. Најзнатније лице, које е у најдревниимъ временима одговоре давало, была е девица, или девствена жрица Аполонова Питія. После су избирали петдесетолетне жене, које су морале бити обучене као девојке за то званіе. Пре него бы се дао одговоръ, предходили су свакояке церемоніе. Питія умивала бы се на извору, којъ у подножю брда Парнаса извире, званомъ Касталискомъ, потресла бы ту растеће лаврово дрво, и накутила бы се одъ њгова лишћа оплетенимъ венцемъ. Онда бы се попела на тай свети треногъ, и очекивала надохновенъ одговора. Овога е получавала у трбуу, одъ чега бы се сва надувала; често бы се кривила као луда и најпосле давала бы одговоръ. Ово се случавало с' јаснимъ и велегласнимъ гласомъ и по вишой части у херойскимъ шесто-сложнимъ стиховима. Премда су по томъ и у прози одговори давали, чему су се мудраци, особито Епикурейски подсмевали, да Омиръ лепше стихове уме правити него Делфиски Аполонъ. Ти су одговори бивали кадшто правични, кадшто лажљиви, много пути дволични и неразумително смишљени; Луцианъ говори, Аполонъ Питиски потребуе другога Аполона, којъ ће њгова изреченя толковати. Кадъ се Христосъ родио, тада е ућу-

тао и тай и сви други оракули, и у данашнѣ време ненаоде се више нити слѣди оне шупљине, нити храма Аполонова.

Орестъ царъ у Мицени, Агамемнона и Клитемнестре синъ. По савету своје сестре Електре онъ ѣ осветио смртъ свога оца, и нѣ ни своју рођену майку поштедио. Убио ѣ и Пирха сина Ахилева, што му ѣ Хермиону одвео, која ѣ нѣму определѣна была за жену. Кадъ ѣ своју матеръ убио, кажу, да ѣ полудио, или како стихотворци повествују, одъ Фурія быо мученъ. Види Фуріе.

Орфей изъ Траціе, славни Елински стихотворацъ, старин него Омиръ, синъ Аполоновъ и тако славанъ музикусь, да су при певаню нѣгова гласа и нѣгови гусала реке у нѣвовомъ теченю зауставляле се, стене к' нѣму свисходиле, и найдивльи зверови питоми бы бывали. Онъ ѣ сязазію у адъ, да извади своју жену. Види Евридика. Одъ тога времена нѣ више маріо за полъ женски, на кое су се Тракиске госпође тако разсрдиле, да су га на парчета растргле. После нѣгове смрти Музе су се старале за нѣгово тело, а нѣгова лира или гусле оставлѣне су међу звезда.

II.

Паладіумъ, была ѣ у Трои статуа Паладина или Минерве с' малимъ штитомъ и копльмъ посвећена, с' намеренъмъ, да ѣ градъ бити непобедимъ, докле годъ образъ Минерве у нѣму пребуде. Ёдни кажу, да ѣ та статуа с' неба пала, други опетъ да ѣ начинѣна изъ костію Пелопса. Диомедъ и Улисъ, крозъ подземне шупљине увуку се у Трою, и украду ю изъ тамошнѣ крепости, која се Пергамъ називала. Чрезъ тай плѣнъ Паладіума дођу они у станъ то да отму Трою.

Паласъ: Види Минерва.

Панъ, богъ чобана, по баснословию пратио ѣ Бакуса у Индію, и помагао му добити победу. Сматрали су га у древности као бога природе, и представля ли га с' роговима и црвенимъ лицемъ с' многимъ звездама на пресима, с' рутавимъ и козіимъ ногама, при томъ давали су му флауту и штапъ на врху накривлѣнъ у руке. Веровали су да Панъ ноћу прооди крозъ планине; и одтудъ су стра, кои су имали ноћу одъ самога мечтаня, панички стра називали.

Пандора, значи удивително женско лице. Вулканова кћи, получила ѣ одъ свакога божества по едно савршенство. Венусъ

іой є дала красоту, Палада мудрость, Меркуръ велеречіє, и та- да Юпитеръ расрдивши се на Прометеа, што є огань с' неба однео, пошалъ Пандору на светъ са шкодльивомъ кутіомъ. Е- пиметей, Прометеовъ братъ узме Пандору, и отвори кутію. Таки излете болести и хиляда други зала, и простру се по земля. Само іоштъ єдина надежда остане на край кутіє при- лепльна.

Пафосъ, градъ на острову Кипру и морско пристаниште, данашньимъ даномъ Бафо назива се. Ту є Венусъ была обожа- вана, и имала свой храмъ.

Парисъ, Троянскаго цара Пріама и Хекубе синъ, кодъ стари списателя сасма є славанъ, будући да є Хекуба уснила да ће дете, коє она у своіой утробі носи, принети Трои про- пастъ, то даде Пріамъ дете, како се роди, єдномъ одъ свои слугу именовъ Архелаю с' заповешћу, да га убіє. Хекуба се смилує на дете, узме га потайно, и преда га пастирма на гори Ида. Парисъ ускоро се одличи своимъ лецимъ растомъ, своимъ разумомъ и вештиномъ у упражненіа телеснимъ. Ожени се с' Нимфомъ Еонеомъ, и Юпитеръ га постави судіомъ у распри, кою су Юнона, Минерва и Венера међу собомъ имале; єрбо Богиня распре или свађе, єдномъ на обеду богова у сватовима Пелеевимъ баци златну ябуку на асталъ с' надписомъ: красо- та нека ю узме. Свака одъ оне три богинѣ мислила є да є najlepша, и Парисъ є морао пресудити и пресуђенѣ изређи; онъ пресуди Венери златну ябуку, коя му за то лепу Єлену за награду обећа. Парисъ отиде у Трою, гди се са Хекторомъ и Пріамомъ упозна. После неколико времена наоружа єдну флоту и одплови у Грчку. Менелай, царъ у Спарти, мужъ ле- пе Єлене, прими га лепо. Овай Менелай по своіой потребности отиде у Крету, а Парисъ ползує се тимъ одсуствомъ, и одве- де лепу Єлену у Азію. Та похара приузрокує онай славни Троянски ратъ у коме є Париса Филоктетъ убіо. После нѣго- ве смрти уда се Єлена за брата му Деифоба. А кадъ се Троя освои, онда Єлена принадне своимъ првомъ мужу Менелаю.

Парце. Стихотворци ій опишю као три кѣри Ереба и Ноћи, а Клото, Лахезисъ и Атропо називаю ій. Ове преду жи- цу човечієга живота: то єсть Клото држи преслицу и куделю, Лахезисъ вуче и продужава, а Атропосъ пресеца жицу.

Патроклъ быо є са Ахилемъ одъ Хирона воспитанъ; изъ тога є онъ чрезъ тесно пріятельство с' овимъ херовмъ тако

славянъ. Онъ е био вѣданъ одъ грчки владетеля, кои су обколявали Трою. Кадъ види, да Ахилесъ свадивши се са Агамемнономъ, неће више да съ Грцима воюе, и да се онъ самъ залудъ труди, да овога к' другимъ мислима приведе, то онъ обуче нѣгово одело, да бы баремъ сатимъ Троянима стра задао. Та хитрость даде Грцима мужества лишенимъ опетъ срце. Трояни бежау предъ Патрокломъ, за кога су они мислили, да е онъ Ахилесъ, па тако е онъ надбио и Сарпедона у другој битки. А кадъ га познаду Трояни, окупи га, надвлада и убиѣ Хекторъ. Ахилесъ разлуди се кадъ прими вестъ о нѣговој смрти, освети га и убиѣ Хектора, и вукао е по земљи нѣгово тело около зидова града Тров.

Пелей ожени се са нимфомъ Тетисомъ, и имао е на својој свадби честь, што су му и богови дошли у сватове. Сваки е донео по кој даръ. Ерисъ, богиня распре, при тој прилици баца златну ябуку међу жеве, изъ чега су толике свађе произишле. Изъ те женидбе родио се Ахилесъ.

Пелопонезъ, полуостровъ и полудневна часть Грчке: у данашнѣ време зове се Мореа. Пелопонезъ води свое име одъ Пелопса, кой е ту некада царовао: био бы Пелопонезъ цели островъ да при Коринту не зависи одъ Грчке землѣуомъ. У древно време были су ту силни и славни градови, на примеръ Коринтъ, Свиціонъ, Аргосъ, Мицене, Елисъ, Лацедемонъ, Патре, Наупліа и други. Та е земля принадлежала Венеціанима, а у години 1715 отели су ю Турци, и сада ту живе.

Пелузіумъ, био е градъ у Египту на самомъ утоку Нила к' истоку или Азиі. По времену се назвао Даміятомъ, и тако се и данасъ зове. У древности назива се Хеліополь, варошъ сунцу посвећена. Царъ Ели Пертинаксъ назвао ю е Пелузіомъ. У Крстовосной войны често се о нѣој помиѣ, зашто е была ту тврдиня, и лежи 5 сати далеко одъ мора. Сви велики бродови мораю ту стати зашто далъ немогу одъ Нила. Не далеко одъ тога града стоя тврдиня Бокасъ названа. По измисленю Г. Февелова ту е био Телемакъ у кули затворенъ. При тој тврдинѣ најопаснѣ е мореплаводство на средиземномъ мору, збогъ непостоянни ветрова, и збогъ брзога утока у море реке Нила.

Пенати, или домашњи богови кодъ идолопоклоника, које су они у внутрености нѣовога дома обожавали и за најнужније ствари дома држали. Ларесъ држали су за душе нѣови родители или сродника, кои су они мислили, да безпрестано на домъ

и домашнѣ станѣ надзираваю и браве. Те су домашнѣ богове с' цвећемъ, коє су у ватру бацали, виномъ, кадиломъ или тѣстомъ обожавали и почитовали. Ако се приключило, да є ко морао изъ свога дома бежати, то є свое богове носио са собомъ.

Пенелопа, Икарова кћи, удала се за Улиса и родила Телемака, за време рата Троянскога, и за 20 година одсутствуюћега Улиса многе су велможе искале Пенелопу, коє лепота њима се допадала. Они су казивали, да є Улиса пропао, и принуђавали ю, да се уда, и она се обрече удати, али заште да јој даду времена да отка пређу на разбоју. Но она є ноћу разстављала, што є даню откивала, и тимъ хитримъ измшлѣнѣмъ задржавала просце, докъ се нѣ вратио Улиса, коє Улиса потомъ побѣ и растера.

Петиліа, градъ у Тоскани, у древной Тусци, сазиданъ Филоктетомъ, данасъ се зове Петиліано.

Певцети, народи Италиски и суседи древнимъ Донијанима.

Плутонъ, богъ ада или пакла, Сатурна, и Описе синъ, Јупитеровъ и Нептуновъ братъ, представљаю га на колима, кога четири врана коња вуку с' ключевима у руци, кои ключеве смрти значе. Нѣга самога описую с' црномъ брадомъ, с' кипресовимъ листомъ накићена, држи у єдној руци скиптръ, кой є као штапъ с' две рашлѣ. Кћерь Церере Просерпину отео є и оженио се с' њоме.

Подалири, Ескулаповъ синъ и искусанъ врачъ.

Полуксъ. Види Касторъ.

Полифемъ, Нептуновъ синъ, єданъ одъ Циклопа у Сицили, имао є само єдно око на челу. Улиса у његовомъ заблудѣномъ мореплаванству дође у тай край, где є Полифемъ живіо, и усудио се у његовомъ одсутству с' неколико свои друга улѣсти у његову пећину. Домаћинъ дође дома, нађе незване госте, навали велики каменъ на врата свое пећине, и поєде неколико одъ Улисеви друга на вечера. Улиса є имао єдну плѣску вина кодъ себе, коє се Полифему тако допадне, да се одъ њга опиє и заспи. Улиса истргне оштри колацъ, и избѣде му и оно єдно око. Кадъ се Циклопъ пробуди и наваљани каменъ одвали да пусти свое овце у полѣ, Улиса увати се за вуну исподъ трбуа єдноме якомъ овну, те тако сакривенъ спасе се изъ пећине, и на своимъ лађама утече.

Прозерпина, Церере и Јупитера кћи, украдена одъ Плутона, кадъ се с' Богинјама Минервомъ, Дианомъ и Венеромъ

на брду Етни берући цвеће забављала. Нѣзина майка, коју е за њомъ врло срце болело, тражила ю е по свима земляма, докъ нѣе најпосле разбрала, куда се дела. Молила е сасма Јупитера, да поврати Просерпину; Јупитеръ јој то допусти, ако иначе nebude Просерпина у аду ништа ела. Но будући да е изъ вртограда Плутонова седамъ граната поела, зато е была осуђена, да буде у паклу жена Плутонова и царица у царству ноћи. Но Цересъ е толико измолила, да е Просерпина шесть месеци на земљи кодъ свое майке остати могла. Држе ю за оно божество, које се на земљи Діана, а на небу Феде или Луна зове. Древни су подъ тимъ и подземни оганъ разумевали.

Пигмаліонъ, некада славни царъ у Тиру 900 година пре рођења Христова, царовао е са својомъ сестромъ Елизомъ, или како е потомъ была називана Дидона уобште. Ова госпођа удала се за свога уйца Сихеа, кој е многа сокровишта имао. Но Пигмаліонъ, сребролюбиви, сумнителни и свирепи владетель, даде онога убити да зграби њгова богатства. Дидона потомъ побегне съ некимъ Тирянима у Африку, и узме свога мужа и благо са собомъ. Она ту оснуе Картагену около године 882 пре Христа.

Р.

Резусъ, царъ у Траци, дошао е обколѣнимъ Троянима у помоћ, и са собомъ довео конѣ, о којима е оракулъ предрекао, да, ако се напию воде изъ реке Коавта, која тече покрај Тров, и успасу на поляма кодъ Тров, то ће Троя бити непобедима. Кадъ Резусъ приспе, нађе врата градска затворена, и буде привуђенъ разапети свое шаторе на брегу реке. Неки Троянацъ, кој е стражу чувао, именовъ Долопъ, изда га Грцима. Диомедъ и Улисъ привуку се ноћу у њговъ станъ, убию Резуса, и узму те страшне конѣ, кои се јоштъ небыју напили воде изъ поменуте реке.

Родопе, брдо у Траци.

С.

Салентъ, престолни градъ земљѣ салентиске, у данашњѣ време зове се ла terra ди Отранто, лежи у Апулији у царству Неаполитанскомъ. Царъ Идомеи, кој е свога сина у Крети пожертвовао и зато одавде побећи морао, сазидао е тај град.

Самосъ, островъ у Архипелагу, гди се Юнона богиня на реки Имбразу подъ едномъ врбомъ родила. Самосъ е отечество многи велики люди, као Питагоре и други. Тай е островъ чрезвычайно плоданъ, и Самоска се земля весма хвали своіомъ добротомъ.

Сатурнъ, быо е по язичкомъ баснословію отаць богова, неба и Вестинъ синъ а Титановъ братъ. Титанъ као старіи братъ даде Сатурну да царствуе на небу и острову Крети, но подъ таковимъ уговоромъ, да никаквога мушкога наследника невоспита, и да царство опетъ припадне нѣговой деци. Сатурнъ обећа то. А кадъ га изреченѣ оракула извести, да ће га еданъ одъ нѣгови синова збацити с' престола; то онъ науми да све свое синове како се изроде поеде. Опсѣ иначе Реа названа нѣгова жена и сестра роди му Юпитера, Нептуна и Плутона. Но она иста сакриве ту децу одъ свирепости Сатурна и Титана, и даде їй у потайности у Крети кодъ поверени люди одранити. Юпитеръ кадъ одрасте, почне у глави мислити, како ће свога немилосерднога оца Сатурна съ престола збацити. Сатурнъ га хоће да предупреди, но Юпитеръ дозна нѣгове лукаве умисли, отме му царство, и протера свога отца. Сатурнъ отиде на лађу и побегне у Италию. Ту га Янусъ, древни царъ, добровольно прими, и начини с' нѣмиме добре законе за народе. Отуда е изишао гласъ, да е Сатурнъ с' неба сишао и са собомъ привео златни векъ. Италию е Лаціумъ назвао, ербо се у нѣой сакриво одъ гоненя нѣгова сина. Представляю га са косомъ у руци. Римляни су му храмъ подигли и праздновали седамъ дана у зиму, кои су се звали Сатурналія.

Сатири, были су по поетичкомъ описаню неки шумски духови, кои су съ главе были човеку подобни, а доле су имали ноге козѣ. Стари Сатири зову се Силени; такавъ е еданъ стари Силенъ быо Бакусовъ учитель, кой е на магарцу яшіо нѣянъ. На глави е имао рокове, носѣ као маймунъ, а ноге човечіе. Плутархъ пише, да су предъ онога Римскога войводу Силу таквога Сатира довели. Но будући да се они уобште людма ругаю и подсмеваю, за то се ругателна и подсмешљива писаня сатиры називаю.

Сицила, види Харивду.

Скиросъ, у данашнѣ време Скиро названъ, есть островъ у Архипелагу.

Семеле, Кадмуса и Херміоне кћи, затруднила е одъ Юпитера. Юнона почне завидити и мрзити на то и науми е са света скинути. Она се претвори у Берое Семелину доплю, и наговори Семелу да непроси у Юпитера, да онъ къ нѡйзи у онакомъ виду дође, као што къ Юнони дооди. Юпитеръ дође съ муњяма и громовима, кое Семеле нѣ могла сносити, и одъ тога умре. Но будући да е Бакуса іоштъ у утробѣ носила, кой іоштъ нѣ быо донешенъ, то Юпитеръ просече утробу Семеле, да извади Бакуса и мете у свое бедро, да постои, докъ се деветъ месеци наврше. Онда га опетъ извади, и преда нимфама, да га одранюу на острову Наксосу.

Сезострисъ, царъ Египетски, и еданъ одъ найвећи освоенча на свету, живіо е неколико векова пре Троянскаго рата, онъ е хотео сву Азію себи подвластити, зато е оставіо свога брата Даная владетелѣмъ у свое царству, побіо е Асиряне, Медеане и Ските, покорио Финикіяне и нѡвоу градъ Тиръ, Тирію и све пределе у Малой Азіи, Тракію и Холхиду. Свуда е подигао памятнике за вечни споменъ нѡгови победа. За време ти победа и завладеня изванъ царства братъ нѡговъ Данай науми учинити се самодржцемъ у Египту, Сезострисъ престане одъ воєваня, врати се дома натрагъ, протера свога брата и царовао е по томъ 33 године. Страбо казуе, да е Сезострисъ намеравао Црвено море съ рекомъ Ниломъ чрезъ каналъ савдинити. По повести у нашемъ Телемаку представля се, као да е Сезострисъ живіо после пада Трое, али е известно, да е онъ далеко пређе тога у Египту владао. Такове невремености много се наоде у овой кнѣги, будући да се времена и лица савставляю, коя су у многимъ столеѣма различна. Но тако чине поете, стихотворци, тако е учиніо Виргилиі съ нѡговимъ юнакомъ Енеомъ и Дидономъ. Но то у таквомъ списаню ништа немари: іоштъ више е красота по намереню Г-дна Списателя, кой къ наставленю младога царскаго сина различна свойства одъ зли и добри царева подъ еднимъ образомъ савдинява и представля.

Сибарити были су народи у Италиі одъ древнога Сибари града у великой Грчкой. Тай е градъ быо тако великъ, да су други 25 градова нѣму подвластни бывали. Сибарити были су похотливъ народъ. Кротоніянци су разорили тай градъ. И данасъ іоштъ наоде се развалине нѡгове у Калабриі.

Сигей, данашнімъ даномъ Каю де Янисари, у Анадоли кодъ Галиполя противъ Урумелів, недалеко одъ Трое и єсть предгорѣ. Ту лежи погребенъ Ахилесъ; види Троя.

Симоисъ, река у пределу Трояди, коя изъ Горе Ида итче, крозь землю Троянску протиче, и у Скамандра упада, кой у Егейско море утче.

Сипонгини народи были су у Неаполитанской.

Сирене, морска чудовишта и три кѣри реке Ахелоя, и Каліопе или Мелпомене музе, и звале се Партенопе, Левкозіа и Лигеа. Различно їй описую. Горня часть тела представля сасма чаробно женско лице, а долня или птицу или рибу. Єдна є одъ ти Сирена певала врло сладко и умилно, друга є дувала у флауту, а трећа є ударала у лиру. Чрезъ те прїятности мимобродећи приводили бы се у обаятелно усхищенѣ, да су ударали о камеѣ и разбіяли лаѣ. Судбина є ти Сирена была дотле живити, докле когодъ мимопралазећи и чуюћи нїюве песме проѣ здраво и ненаказано. Улисъ по науки добивеной одъ Цирце, запушіо є воскомъ уши свое дружине, а себе самогъ дао за катарку привезати и тако безъ вреда туда проѣ. После овога Сирене поскачу у море. Све басне древни садржаваю лепу науку и себи, тако и ове Сирене, чрезъ кое се чари сладострастни показую. Ко нїи послуша, тай пропада у бездне порока. Ко такове слуша и презире, невредимо пролази; сладострашћа присаєдинѣна су срамоти и безчестію, и немогу задуго обстати.

Сисифъ, Еоловъ синъ, разбойниковао є у Атинскомъ пределу и убіенъ є Тезеємъ. За каштигу нѣгови преступленя осуде га богови да непрестано валя велики каменъ на високо брдо, кой се єднако натрагъ валя, како доѣ на врхъ брда.

Солонъ, єданъ одъ седамъ премудри мужева у Грчкой и славни Атински законодаваць. За нѣгову мудрость и храбрость даде му се управлянѣ нѣговога отечества. Строге законе Драконове онъ укине, и даде полезніє и меканіє законе Атинскомъ народу. Г. Фенелонъ явля о нѣму у кнѣиги 19 подъ именовъ мудра законодавца, именууюћи Солона. Кажу, да є онъ присаветовао Атинцима, да се закуну, да ќе законе дане дотле хранити, докле онъ сѣ пута опетъ дома недоѣ. Но онъ се своєвольно бедности предао, и нїє се више дома вратио, да бы обвезао Атинце да довека хране нѣгове законе. Казую, да є на острову Кипру умро, и заповедію, да после смрти нѣгове кости у пепео

спале и на острову Саламину разаспу. То говори Плутархъ у описаню нѣгова живота, и Діогенъ Лаерци у животу мудролюбаца. Луціанъ у Макробію и други являю, да в онъ сасма остаривши умро у Атини, и при градскимъ вратима явно погребенъ.

Сперхи, река у Тесалии, коя извире исподъ брда Пиндуса.

Стиксъ, источникъ у Аркадији, кой у подножю брда Нонакриса извире, вода му в смртоносна и тако остра и ладна, да се сваки металъ у нѣој пребія и само у коньској копити може се одржати. Како се или човекъ или друго животно напие, съ места мора умрети. Стари баснословци назвали су га пакленомъ рекомъ. Богови су га у тако страшномъ почитаню имали, да су се нѣиме заклинали. Заклетва Стиксомъ была в боговима света и нерушима. Кой бы се богъ усудио нарушити такву заклетву за сто година лишавао бы се свога божества и насладе небеснога Нектара.

Судбине, были су по мнѣнію идолопоклоника редъ неки предопредѣлѣни ствари и приключеня, коя су у хотеню Юпитера и у нѣговимъ найсакривенімъ советима лежала, и на неминуемой нужности основана. Оно, што Срби кажу суђено му в, морало в быти тако. И богови и люди и све на свету твари были су томъ предопределеню подложне. Юпитеръ в често своя хотеня или те судбине откривао Боговима самъ собомъ, а людма чрезъ оракула, прорицалишта, а и данасъ веруе већа часть света тимъ судбинама. Да шта в Prædestinatio, да не те судбине и предопределеня.

Т.

Танталъ, царъ у Фригији, имао в некада богове на гостби; да бы искусіо нѣово божество и силу, даде свога сина Пелопса у делове изсећи; и предъ богове међу другимъ елима и нѣгово месо изнети. Богови одкрию то таки, и нису вло ни додирнули осимъ Церере, коя замишлѣна изеде му леву руку. Юпитеръ опетъ оживи Пелопса, и даде му место оне изедене руке, другу одъ слонове кости. А Тантала после овога одсуди на чрезвычайну и прекѣстествену и непрестану гладъ и жеђъ. Даде га у едномъ езеру везати, где му в вода до браде долазила, а како бы се сагао, да се напие, упуть вода бежаше на трагъ. Воћемъ обтерећена грана висаше му до уста, а како бы хтео, да загризе, дигне се упуть грана у висину.

Тарентъ, варошь у Калабріи, кою е Фалантъ изъ Ебалие подигао. Стояла е у преѣшньої великой Грчкой. Први основачъ тога града быо е Тара другъ Херкулевъ.

Тартара, пайдонѣ место у Аду одъ речи тарато замућуемъ, зашто е на дну пакла сами ужасъ и сметня. Ту се они грешни за нѣове смртне греове муче.

Телемакъ, главно лице у овой Епической поезіи, Улиса и Пенелопе синъ. Видеѣи онъ да просци нѣговой майци у одсуству нѣгова оца врло навалюю и досађую, и много зла у нѣговомъ двору и царству причиняваю отиде на путь, да штогодъ разбере за свога родителя. Кадъ се Улисъ врати дома у Итаку, потуче онъ све те просце или любавнике, у чему му Телемакъ буде одъ помоѣи. Славни нашъ Господ. С писатель представля подъ именемъ Телемака, наследственога принца, кога воспитава достойнимъ владетелѣмъ. Млади Херцогъ Бургундски, кога е Г. Фенелонъ воспитаво, быо е любитель митологіе, (баснословія) зато се Г. Фенелонъ по нѣговомъ вкусу владоа, и подъ оваковимъ приключеняма давао му овако славна правила царованя.

Тебе, славни градъ у Египту, у светомъ писму зове се Но-Амонъ а Елини га називаю Диосполисъ, ради драгоценога храма, кой е Амонскоме Юпитеру посвеѣенъ быо, и у томъ граду сазиданъ. Градъ Александриски звао се такоѣеръ некада Но. Тебе быо е најсаянни градъ у Египту горнѣмъ на реки Нилу, и цели се предель одъ нѣ називао Тебачки. Было е у томъ граду сто капія, и толико царски дворова, стубова, пирамида и други безчислени кумира (статуа) и памятника.

Терзитъ, име еднога обешеняка, или невалялца у Грчкомъ воинству; быо е човекъ неваляо, блебетуша и бесполезанъ; свое старіе ніе почитовоа, и подбупъивао е свое друштво к' буви и непокорности. Зато му е Улисъ давао често ударати батине. Омиръ у 2-ой каѣиги свое Иліяде представля га. Име нѣгово естъ знаменѣ еднога неваляла, многоговорльва, лажльва и недостойна човека.

Тезей, быо е по баснословію полубогъ, Атинскога цара Егея и Етре синъ. Показивао се юнакомъ храбримъ у многимъ приликама. Онъ е завоевао Амазоне, побіо Креона цара Тебанскога, убіо Минотавра у Лавиринту у Крети, и нашао путь исхода помоћу Ариадне. Церера ядеѣи толико за своіомъ

кѣри Прозерпиномъ, то сиђе Тезей с' Пиритоемъ у Адъ, да ѓ оданде извади. Али овди онъ на зло доспе. Плутонъ га окуе у ланце, и ту ѓ морао дуго време лежати, докле га Херкулъ нѣ ослободио. Онъ ѓ саединио 12 градова у Атини, и основао темель републике. Кадъ по смрти опетъ дође у пакао, прикую га за вданъ каменъ, и ту ѓ морао на веки остати у робству.

Тиесть, Види Атрей.

Тирза, види Баканте.

Тигія, Юпитера и Клагинъ синъ, будући да ѓ Келату Юпитеръ претиснуо, закопа ю у землю, изъ коѓ изиђе по томъ овай Тигія, као прегрдна гигантска людина, и зато су га за сина землѣ држали. Аполонъ га убиѓ стрелама, што ѓ хотео Латону да осрамоти, и баци у пакао, гди му ястребъ срце и утробу изчупава, коя непрестано опетъ нарашћуе.

Трахина, градъ у Тесалии, коя ѓ одъ Херкула добила име, и називала се Хераклеа.

Триптолемъ, Елеузиновъ синъ, учио ѓ Грке найпре, како ће обделавати землю, зато поете о нѣму пишу, да га ѓ Церера одранила и научила, по томъ га метула на кола, у коя су быле упрегнуте крилате змиѓ, и тако га по целомъ свету шияла, да учи люде, како ће радити землю. Кажу, да ѓ Триптолемъ Атинцима законе давао, кои су три ствари у себи садржавали: Богове препознавати, родителѣ почитати и меса неѓсти.

Тригонъ, морски богъ, Нептуна и Амфитрите синъ, сматрали су га за тромпетера Нептунова, и представляли га са трбуомъ риби подобнимъ; репъ ѓ имао као делфинъ, а ноге коньске. У руци држи криву скольку, коя му ѓ место тромпете служила.

Троя. Овай славни градъ, после створеня мира на 2870 година после десетогодишиѣ обсаде одъ Грка быо ѓ разоренъ. Ёрбо, када ѓ Парисъ Троянскога цара Пріяма синъ, Ёлену сужругу Спартанскога цара Менелая украо, онда се целомъ свету познати и славни Троянски ратъ подигао, кой се окончао с' опустошенѣмъ тога града.

Троя или Трояда ѓсть пределъ у Натоліи у малой Фригій, коя се сада Мингрелія зове, коѓ столични градъ називао се Иліумъ одъ цара Илуса, недалеко одъ Брда Ида. Но називао

се и Троя одъ цара Троеса; равнимъ начиномъ и Дарданія одъ Дардана Троева деде. Сви ти цареви зидали су Трою. Крепость звала се Пергамъ, и стаяла е на едноме брегу. Юштъ се и данашнѣга дана виде развалине, и колико се може судити, имао е овај градъ у наоколо 7 миля немачки.

Троянски конь. Грци или Елини лежећи десетъ година около трое и немогавши освоити овај тврди градъ, Улисъ измисли едну превару. Онъ даде начинити одъ дрвета великога коня, као брдо. Грци су говорили да ће да одступе одъ града, кадъ му немогу ништа. Да бы на путу нѣовомъ срећни были и благополучно дома се вратили, наумили су посветити Минерви тога коня. У тога се коня сакрју најхрабѣи юнаци грчки, и међу нѣима Улисъ. А остали одступе одъ Трое, и приседну на острову Тенедосу, и ту се сакрју. Трояни помисле, да су Грци са свимъ отишли. Обрадују се сасма, провале велику яму у зидовима града, с' великимъ трудомъ увуку тога дрвенога коня у свой градъ, и мету га у крепость. Почну торжествовати зато, и поизопіяю се. Ноћу извуку се Грчки юнаци изъ коня, најпре изсеку све стражаре, даду знакъ Грцима у Тенедосу, ови дођу и улѣгну крозъ ону яму у зидове града. Трояни пѣяни беху поспали, и нису се пре пробудили, докъ Елини нису све огнѣмъ и мачемъ испунили, тако изгори тай градъ, и са свимъ се разори.

Тиръ. У старо време богати, силни и славни трговачки градъ на едноме острову у старой Сиро Финикии на средиземномъ мору. Први основатель тога града быо е Тирасъ Яфетовъ наймлађи синъ, дакле е сасма старъ градъ быо. Други кажу, да е Агеноръ, Кадмуса, Феникса и Еропинъ отацъ нѣга основао; но древномъ повествованю кажу, да су ови люди први изнашли олова, и Кадмусъ е први донео у Грчку. Водећи тай градъ силну, и на све стране разширену трговину, то су се и нѣгова поселеня свуда распрострла и разширила. Свето писмо често споминѣ тай градъ. Онъ е сасма быо укреплѣнъ, и држао се за непобедима. Но Александръ Македонски нашао е средства да испуни море између града и тврде землѣ, и после седмомесечне обсаде освои га и разори. По томъ се опетъ мало подигне, и у време Христа спасителя юштъ е цветао и славио се трговиномъ. У време крстоносне войне на ново е разоренъ, и данасъ на нѣговомъ месту стоѣ неколико рибарски колиба.

У.

Улисъ, синъ Лаертовъ и Антиклие, Антилокове кћери. Быо е царъ надъ оба острова Итакомъ и Дулихиомъ, и родіо е са своіомъ супругомъ Пенелопомъ Телемака. Ніе имао волѣ поћи у ратъ Троянски, зато се учиніо да е лудъ, кадъ га е Паламедъ к' томе позвао. Алъ кадъ сазнаду нѣгову претворность, морао е поћи. Изъ злобе к' Паламеду учини Улисъ, да онога посеку. Онъ е довео Филоктета са стрелама Херхулеви-ма предъ Трою, безъ кои се тай градъ небы могао узети. Но-ћу е убіо Тракискога цара Резуса у средъ нѣгова стана, и од-вео нѣгове конѣ. Онъ е измисліо онога Троянскога коня, онъ е изнео Паладіумъ и Лаомедоновъ пепео изъ Троє. После ра-зореня Троє отиде онъ са своимъ людма опетъ на бродове, и пође у Итаку, али га ветрови однесу у Трацію, пакъ одатле отераю у Африку к' Лотофагима, одатле у Сицилію к' Цикло-пу Полифему, кой му е шесть момака повео, по томъ к' Еолу, после къ Лестригонима, гди му е Антифатъ опетъ два момка изео, и кога му е народъ две лаѣ каменѣмъ утопіо. Одавде дође к' Цирцеи, коя неке нѣгове люде у свинѣ преобрати, с' коіомъ е онъ изродіо Телегона и Наузифа. Дође и у накао, гди е све Троянске и Гръке херое видіо, потомъ прошао по-край Сирена и иокрай Сциле, и дође опетъ у Сицилію. Овде му Юпитеръ упали громомъ и сажеже лаћу и едва съ мукомъ ис-плива на островъ Калипсо. Где се седамъ година бавити морао. Напоследакъ дозволи му Юпитеръ дома отићи, али му Нептунъ разбіе лаћу, и онъ іоштъ еданъ путь исплива на островъ Феа-цински или Корфу, где га царъ Алциной приятельски прими, и са многимъ даровима отправи у Итаку. Овде е морао с' хи-трошћу и силомъ просце Пенелопине да побіе, да бы опетъ добіо свою жену. Омиръ у своіой Одисеи описуе пространо сва та нѣгова чудополна странствованя, ербо Улисъ се назива у Елинскомъ взику Одисей. На томъ путу провео е десетъ година.

Ф.

Фалантъ, поглаваръ чете млади Лакедемоняна, кои су изъ Спарте у Италію дошли, и освоили градъ Тарентъ, и ту се поселили.

Фаросъ, быо е островићъ у старо време предъ градомъ Но сада Александриомъ називаномъ. На нѣму е была врло висо-

ка и майсторски сазидана кула одъ Птоломеа Филадельфа Египетскога цара 470 година пре построєня града Рима. Архитектъ е быо славни Состратъ, кой е о царскомъ трошку 800 таланта злата на ню потрошио, (готово едапъ милионъ форинти), коя е тако майсторски сазидана была, да су, тай Фаросъ или на острову Фаросу кулу у седамъ светски чудеса брояли, коя е одъ тога островиѣа свое име получила, и ноћу е светлила лаѣама, коє су доодиле или одходилие. Зато су и друге той подобне куле називали Фаросъ.

Фауни, были су богови, кои су се по шумама и на ливадама наодили, и радо играли и с' людма се разговарали.

Феацински островъ, или Корцира, у данашнѣ време Корфу, коя се найпре и Шерв називала. Финикияна су юй то име дали одъ Шара, коє значи трговачки градъ, лежи у Ионискомъ мору, близу Епира. Ту е Улисъ пристао кодъ цара Алциноя; види Улиса.

Филоклесъ, Протезилай и Тимократъ три измишлѣна имена налазе се у 13 книзи. Подъ именовъ Филоклеса представя Г. Фенелонъ некога пошгена, богобоязливя, чистосрдечна, истинолюбивя генерала и министра, — а подъ именовъ оне двоице Протезилая и Тимократа неке лукаве, подле, и лажливие министре и плеткарє у двору французскомъ у оно време.

Филоктетъ, Пеановъ синъ, быо е веранъ другъ Херкулевъ. У нѣга су были стреле Херкулеве, као и што и самъ о себи повествує Телемаку.

Флегетонъ, река у аду, коя е огнѣмъ текла. Елини су веровали такви седамъ паклени река сиречъ Ахерона, Коцита, Стикса, Флегетона и Лете. Сва та имена узета су одъ различни источника у грчкой, кои су вредоносну воду имали, и за су иѣ називали паклеве реке, ербо су мислили, да и у паклу такви река имаде.

Фоцисъ или Фоцида предель у Ахаи у старої Грчкой, данасъ све то подъ турскимъ игомъ стєнѣ.

Финикия, лепа земля на средиземномъ мору у Азиѣ, коє су престолни градови были у старо време Тиръ и Сидонъ, води свое име одъ Феникса Агенорова сина; Финикияни су найстарии народъ на свету были. Они су измислили и друге научили пиємена; нѣнова су се поселєня далеко простирала: Картагена у Африки, Тебе у Беоциѣ, Гадесъ на Океану и други

славни градови имаю свой поводъ одъ Финикіяна. Умножію имъ се быо народъ сасма, зато су га раселявали.

Фениксъ, учитель Ахилеса.

Фтія градъ и пределъ у Тесалии, Ахилево отчество и владанѣ.

Фуріе, у паклу се мучительнице Фуріе, на земли Харпіе, а на небу Дира, или Юпитерови пси називали. Имаде іѣ три: Тизифоне, Алепто и Мегера. Овимъ трима іоштъ су и друге подчинѣне, кое имъ служити мораю. Те се Фуріе шило за каштиге на люде, да іѣ муче болестима, кугомъ, лудованѣмъ, беснономъ и хиљадама други зала.

Х.

Харивда и *Сцила* две стене у Сицилискомъ мору: врло опасно каменѣ за лађе, ербо туда пролазећи ако покрай еднога срећно лађе прођу, удараю на друго; Латинска пословица *Incidit in Scyllam, qui vult vitare Scarybdin* — Улисъ в ту шесторицу свои друга изгубіо.

Хебе Юпитерова и Юнонина кћи, была в богиня юности, и пунила в по баснословію боговима особито нѣзиномъ оцу чаше с' виномъ. Али в она изгубила ту малу дужность, када в едномъ пала и сукня се нѣзина подигла до главе. Юпитеръ после тога преда то званіе Ганимеду, и учини га виноточомъ. Кадъ в *Херкулъ* међу богове дошао, онда су му дали Хебу за жену.

Хебрусъ или *Ебро* река у Трацији, која в некада златанѣ песакъ у себи носила. Одсечена глава и гусле Орфеове кажу, да су бачене у ту реку; на той реци говоре, да се и *Марсъ* родіо.

Хекатомба была в великолепна жертва, кою су идолопоклоници Юпитеру и другимъ великимъ боговима давали, састојала в се изъ сто валова, одъ чега и име носи. Но башъ нису морали бити све волови, узимала су се и друга животна, и допуњавало число. Такове су се велике жертве чиниле при торжественимъ приликама, при помазаню царева, при добивенимъ победама. Кадшто у нужнимъ обстоятелствама у време войне, куге, помора и пр.

Лекторъ, *Приама* и *Хекубе* синъ и *Астіянакс* оцацъ, своіомъ храброшћу учиніо се безсмртанѣ, коіомъ в Трою дуго време противъ Грка браніо. Найпосле га в *Ахилесъ* убіо и

с' за кола привезанимъ теломъ Хекторовимъ обтрчао около цела града Трое, али га найпосле опетъ Приаму за многе новце одао.

Хелена или Елена Тиндара цара у Лацедемону и Ледина кћи, нѣзиномъ се лепотомъ прославила. Тезей быо ю в украо, али ю опетъ повратио нѣзиной браћи Кастору и Полукеу на трагъ, кои су ю за цара у Спарти Менелая удали. Али ю по други путъ украде Парисъ изъ Трое, и то в быо узрокъ ономъ Троянскомъ рату, кой се с' разоренѣмъ Трое окончао.

Хеленъ, Приамовъ и Хекубинъ синъ, показао в Грцима она места у Трои, чрезъ коя су найлашнѣ у нѣи ући могли.

Херкулъ, Юпитера и Алкмене синъ, коя в была Амфитринова жсна, учинио се својомъ храброшћу найславниимъ херомъ у древности. Рођенъ в у Теби у Беоци. Кадъ в јоштъ у колевки быо, разтргао в едну змию, кою в Юнона къ нѣговомъ пропађеню послала была. Кадъ в нарастао младитъ за едну ноћ су затрудниле одъ нѣга педесетъ кћери Теспія, коє су по томъ толико синова изродиле. Стъ оваковимъ смешнимъ повестима све су биографіє древно хероя напунѣне. После овога они 12 дела учине га славнимъ, коя му в царъ Евристей наложио, и койма се онъ по заповести Оракула подложио. Убио в лава у Немейской шуми, гадну змиюрину Хидру у Лернейской бари. Великога дивлѣга вспра на брду Ериманту у Аркади, по томъ Харпиє. Кучку на брду Меналу. Извукао в Цербера изъ пакла и тако друга юначка дела почивіо. Било в у стара времена и други, кои су се Херкули називали, и што су многи починили, то су све едному приписивали Грци, одъ кои понайвише басне дооде. Ти исти стихотворци Грци повествујо, да в една одъ жена Херкулеви Деянира, да бы га одъ любви Јоле одвукла, послала му кошулю умочену у крви Центавра Несуса. А како Херкулъ ту кошулю обуче, полуди одъ страсти и даде се сажећи. После смрти нѣгове примлѣнъ в у богове, и да бы царицу Јонону, коя га в гоняла ублажио, узео в Хебуза жену. Херкулъ се кодъ стихотвораца и Алцидъ назива.

Хеспериа, подъ овимъ именовъ разумеваала се Шпанія и Италиа, за што су то Грцима землѣ западнѣ биле.

Хеспериде, три сестре и кћери, или Хеспера брата Атласова или самога Атласа, коє в онъ изродіо са Хеспридомъ; називале су се Егле, Аретуза и Хесперетуза. Нѣовъ отаць дао имъ в садове, у койма су имале златне ябуке. Те садове или

башче чувала е една бдителна аждаа, кою е Херкулъ убио, и све златне ябуке похарао.

Химера. Стихотворци певаю, да е Химера страшилиште, коє лавову главу има, изъ уста му огань иде, на прсима е ярацъ, а репъ му е као у аждае. Кажу, да е Белерофонъ то страшило убио. Управъ та басна одовудъ проиходи: у Лицији имаде брдо, кога врхъ блюе ватру, у среди брда пасу козе, а подъ брдомъ имаде много змиа и другихъ гада.

Химера была е у старо време славна варошъ у Сицилији. Картагенци подъ предводительствомъ Ханибала войводе разорили су тай цветајући градъ. Древни нѣзини жители были су люди воени и юнаци, кои су на свое суседе често разбойнички нападали и харали.

Хиполитъ, Тезеа и Антиопе синъ, у кога се маѣя Федра заљубила за нѣгову лепоту, и нехотевши ю послужити, она га е облагала кодъ Тезеа, кой га е проклео, и зато су га морска чудовишта прождерала.

Хидра, змиа у Лернейској бари, кою е Херкулесъ убио, имала е педесетъ глава и Херкулъ нѣ ю могао другачиє убити, докъ нѣ усіянимъ гвоздѣмъ спалио ране глава, коє су на ново израшћавале у двое, и коє е онъ својомъ чворновакомъ поизбјао.

Хиласъ, Тіодамасовъ синъ любимацъ Херкулевъ, кой е пошао съ крчагомъ на воду, упао у бунаръ, и узегъ быо одъ Нимфа. Залуду су га Херкулъ и Аргонавте искали. После су га светковали люди, и при источницима нѣгово име призивали.

Хименъ, Хименей богъ брака.

II.

Цекропъ, родомъ Египтянинъ, начинио е и увеличао градъ Атину; быо е први Атински царъ 1558 године пре Христа. Онъ е жителъ дивлѣ онога предела укротио, и облагонравио, и увео полезне законе, коє е собомъ изъ Египта донео. Међу другимъ забранио е држати много жена. Заповедио е едномъ човеку имати едну жену. Атина називала се нѣговимъ именомъ Цекронія, а жители Цекропиде.

Центаври, зову се у баснословію чудовишта горнио часть, тела имаю као люди, а на дољной представляю се као коньи.

одъ Иксиона и одъ Нубе. Они су управъ были на-
алии, кои су яшенъ на коньма, и с' коня борити се
чили. Лапити были су имъ суседи. Центавре е по-
и Херкулъ.

паклено псето, кое е на вратима пакла лежало,
уше или тѣни лаяло. Имао е три главе, и репъ
Херкулъ сишавши къ паклу извуче Цербера за
га цару у Мицену, кой е по заповести Юноне
днѣ опасности налагао.

ера, Сатурна и Рее кѣи, научила е люде жито сеяти,
наипре дивлѣ расло. Зато е она кодъ идолопоклоника
богиня плодова почитана и сматрана была. Види Прозер-
на.

Цестъ, игра, была е неки родъ рукавице одъ рутаве и
рде говеѣе коже, кадъ што е была поставлѣна желѣзомъ или
ловомъ. Борци, кои су се с' нѣоме при бореняма тукли, при-
везивали бы ю около руке и около рамена с' каншима да не
спадне.

Цирце, сунца и Перзеева кѣи, была е по баснословію най-
славнѣя волшебница у древности. Она е отровала нѣзиногъ му-
жа, Сарматскога цара, после чега е она изъ свое землѣ про-
гнана. Побегне у Италию и преврне Сцилу у чудовиште мор-
ско, што їой нѣ дала нѣзинога милосника Глаука. Кадъ е У-
лисъ на нѣзинъ островъ дошао, преврнула е она неке Улисе-
ве люде у свинѣ.

Циркусъ, место, на коме су у стара времена игре држа-
ли. Зове се кругъ, зашто е у округъ правлѣнъ быо. На три
се части деліо Циркусъ, у одной су седили гледаоци, друго е
было посипато пескомъ, гди су играли или с' колима трчали, а
изъ треѣега излетали су с' коньима или с' колима. Такви
су Циркуси были при олимпискимъ играма у Грчкой; после
и у Италиі имало їй е.

Цитера островъ, кои стои не далеко одъ Крете и Пело-
понеза.

Ю.

Юпитеръ или Зевсъ: подъ овимъ именовъ язичници су
разумевали и почитовали врховно божество, зато су га називали

отцемъ и царемъ богова и люди; синъ сатурновъ , и
брду Ида, и воспитанъ потайно, да га Сатурнъ неи:
ву Крети. Братъ Нептуновъ и Плутонувъ. Види С ште,
столь в свой имао на Олимпу. яма в

нъ то
Лицин
у козе,
Сициліи.
пазо.

Конацъ.

Види С ште,
яма в
нъ то
Лицин
у козе,
Сициліи.
пазо.

ГГ. УПИСНИЦИ :

БЕОГРАДЪ.

Одъ неименованогъ.

ГГ. Јоца Поповићъ, Андрија Тадићъ майсторъ чарукѣски, Радованъ Лазичъ трговацъ изъ Валѣва, Тодоръ Стефановићъ калѣа пушкарски, Марко Вукосавлѣвићъ жандар при управителству вароши Београда изъ Чачка, Црногорацъ изъ Ябленице, Спасое Р. Шайићъ жандаръ, Панта Станоевићъ, Риста Радовићъ родомъ изъ Ерцеговине, Мирко Вуядиновичъ поднаредникъ жандармериѣ коняничке, Милошъ Костићъ, Ђорђе Мишковићъ тракслеръ.

Свега 12 књига.

Уписани кодъ г. Аранђела Милошевића ученика V. разр.

ГГ. ученици V. разр. гимн. Илија Бранковићъ за сестру Евдоксию, Лазаръ Илићъ, Михаило Солдатовић, Антоніе Бодичъ, Ђорђе Јовановићъ, шапчанинъ, Коста Живковићъ смедеревацъ, Драгутинъ Јовановићъ, Сава Врачевићъ соковљанинъ, Димитрије А. Ђорђевићъ ягодинацъ; ученикъ I. разр. гимн. Лазаръ Пашићъ.

Свега 10 књига.

Скупіо Мияило Р. Здравковићъ ученикъ шестогъ разреда.

ГГ. Ученици шестогъ разреда: Лазаръ Поповићъ, Петаръ Петровићъ, Михаило Р. Радовановићъ.

Свега 3 књиге.

Скупіо Миланъ Живковићъ изъ Београда.

ГГ. Илија Кремановићъ рудничанинъ практикантъ, Коста С. Банковићъ терзія, Риста Вельковићъ изъ Орида терзія, Светозаръ Ђ. Обрадовићъ за брата Косту родомъ изъ Валѣва, Владимиръ Л. Симићъ за брата Косту родомъ изъ Београда, Иван Максимовићъ калѣа ђурч., Тодоръ Ђ. Ђуричићъ дуванѣја, Петаръ П. Пећићъ ђурчія изъ Ягодине, Яня Димитријевићъ изъ Велеза терзія, Јованъ Т. Костићъ калѣа бакалски, Милошъ Бркићъ калѣа бакалски изъ Београда, Алекса Ђ. Марковићъ, родомъ изъ Црнуѣа калѣа шнайдерски, Миланъ У. Аѣићъ калѣа шнайдек. Илија С. Вельковићъ каф., Атанасіе Стефановићъ за сина Божиѣара, Периклесъ Балзанеловићъ род. изъ Царигра. кал. трг.

Свега 16 књига.

АЛЕКСИНАЦЪ.

Уписани кодъ г. Јове М. Живкиѣа практиканта суда округа алексиначкогъ.

ГГ. Милосавъ Атанасіевићъ наредн. стрелаѣа, Аврамъ Поповићъ практикантъ суда за брата Владимира учителя у Арилю, Јово М. Живкићъ практикантъ суд. за супругу Любицу, Милошъ Андреевићъ практикантъ суда за сина Михаила и кѣрь Милеву, Радованъ Лазаревићъ практикантъ суда за себе, Светозаръ Минићъ ѣата изъ Кормана у оставци практикантъ поште, Димитрије — Мита — С. Яношевићъ трговацъ за себе и ортака 2 књиге, Новакъ М. Јовановићъ ѣата изъ Греяча, и напоследку за лице кое не жели имати подписа.

Свега 10 књ.

А З А Н Ъ.

Уписани кодъ г. Димитрія Вуйковића учителя школе азаньске.

ГГ. Коста майсторовић свештеникъ за сина Николу, Крста Радовановић за синове Илию и Јована 5 књига, Јанко Ђлић за сина Обрада 2 књиге, Живко Степановић за сина Трифуна, Радойко Лазић за Павла ученика I. разр., Илија Претровић меанџија из Азанъ, Милисавъ и Петаръ пинтери изъ Азанъ, Живанъ И. Новаковић за сина Лазара, Милисавъ Поповић за кѣрѣ Станию, Петаръ Марковић за унука Петра, Любомиръ Димитриевић сапунџија изъ Азанъ, Алекса Майсторовић за сина Живка, Андрея Јовичић за сина Арсенија, Марко Новаковић трговацъ жит., Јованъ Ранковић трг. за сина Мирка, Марко Бабић бурџија за синове Алексу и Благоя, Милинко Радовановић за сина Сретена, Ђорђе Костић за сина Василија, Димитрие Поповић за синовца Милоя, Прока Пантелић писаръ общине азаньске, Петаръ Даниловић за сина Миливоя. Свега 26 кнрига.

ВАРВАРИНЪ окр. ягодинско.

Уписани кодъ г. Јована М. Живановића учителя варваринскогъ.

ГГ. Аксентије Милићевић парохъ варварински, Јованъ Живановић учитель варварински за синове Драгутина и Ђрема, Ђорђе Петровић учитель школе њивевачке окр. алексиначк. за ѣрку Ђлисавету, Илија Томић практ. среза темнић. за кѣри Ђлисавету и Анђелию, Мата Живкија вић изъ Катуна за сина Светозара, Василије Савић изъ Маскара бояџија и любитель књига, Миланъ Лазаревић изъ Маскара любитель књига, Илија Стойковић изъ Маскара любитель књига, Василије Симоновић клисар цркве варваринске и любитель књига. Свега 9 књига.

ИВАНЬИЦА.

Уписани кодъ г. Луке Ђ. Бојовића практиканта среза моравичкогъ.

ГГ. Стеванъ С. Дробњакъ практикантъ среза моравичкогъ, Любомиръ Матић надзиратель магацина иваньичкогъ, Миланъ Ђукић писаръ суда вароши Иваньице, Петаръ Стефановић председникъ общине шуми., Матеј Поповић свештеникъ опалѣнички, Миланъ Стевовић трговацъ у новой вароши. Свега 6 књига.

КНЯЖЕВАЧКО окружје.

Уписани кодъ г. Илије Райковића учителя I. II. и III. разреда.

Илија Райковић учитель у д. Каменици за сина Андру, Игуманъ монастира св. Троице, Пантелемон за 2 ученика Васу Хапковића изъ III. разр. и Тому Николића изъ II. разреда, Првуль Миленовић трговацъ изъ д. Каменице за братанца Јосифа ученика III., Божинъ Никић кнезъ д. каменички за сина Милана ученика II. разреда, Милованъ Марковић за сина Светомира ученика III. разреда, Дина Милоић за сина Милана ученика II. разреда, Цветко Николић за сина Тошу учен. II. раз. Радосавъ Првуловић за сина Василија ученика I. разреда, Милойко Митровић изъ Штупца за сина Милоша ученика III. разреда, Ђлепко Милосављвић изъ Туковца за сина Мату ученика I. разреда, и Миливое Првуловић изъ Алдинца за сина Милена ученика II. разр. Свега 12 књига.

МЕТРИМА округа и ср. краинскогъ.

Уписани кодъ г. Илије Кнежеввића учителя метримскогъ.

ГГ. Радой Мияйловић кнезъ общине метришке, Милија Матић кметъ общине метришке за сина Константина, Станойло Петровић за

сина Борѣа, Борѣе Милановићъ за сина Аврама, Илия Паићъ за сина Николчу, Милосавъ Паићъ за сина Глигорія, Милія Коићъ за сина Јована, Станое Николићъ за сина Миту, Милошъ Миленковићъ за унука Милоја Станисавъ Аврамовићъ за сина Светозара, Борѣе Миљковићъ за сина Николу, Мита Манойловићъ за сина Милисава, Риста Бурићъ за сина Станоя, Јованъ Радосавлѣвићъ послужителъ школе метришке, Тома Живановићъ за унука Јована, Миљко Бурићъ за сина Анѣла, Милое Миленковићъ за сина Милисава, Милка за сина Анѣла, Борѣе Цонићъ за сина Стефана, Стоядинъ Николићъ за сина Алексу, Никола Милошевићъ учен. I. разреда основне школе. Свега 21 књига,

НЕГОТИНЪ.

Уписани кодъ г. Стевана Радуловића трговца.

ГГ. Стоянъ Ж. Яковлѣвићъ изъ Неготина за браћу Борѣа и Воислава, Марко Антонијевићъ трговацъ изъ Неготина, Јованъ С. Станковићъ трговацъ, Петаръ Ценићъ трговацъ за сина Андрею, Мияило I. Петровић абаѣја за брата Спасоя, Николче Пржићъ за сина Станся ученика III. разреда, Мияило Јотићъ калѣа абаѣиски изъ Граяла. Борѣе Првуловићъ калѣа абаѣиски изъ Неготина, Никола С. Маринковићъ ђурѣја изъ Неготина, Владимиръ Павловићъ родомъ изъ Ягодине, Стеванъ Радуловићъ за синове Живка и Јована. Свега 11. књига.

ПРЪИЛОВЦИ срезъ Бугаръ-моравски.

Уписани кодъ г. Божидача Михайловића практиканта среза бугар-моравск.

ГГ. Младенъ Живановићъ писаръ среза бугар-моравскогъ за сина Алексу ученика II. реалке, Миладинъ Мартиновићъ намѣстн. ср. бугар-моравскогъ за сина Лазара ученика I. реалке, Тодоръ Паввићъ парохъ умянски за сина Стояна ученика, Живоинъ Поповићъ парохъ кормански за себе, Божидар Михайловићъ практикантъ канц. среза бугар-моравскогъ за брата Димитрја ученика IV. разреда, Новакъ Јовановићъ писаръ общине Гредочке за себе, Милойко Кузмановићъ пр. канц. ср. бугар-моравск. за себе, Тодор Бошковићъ кметъ умянски за синовца Милана Беговића, Стоядин Бошковићъ изъ Умяна за сина Саву ученика. Свега 9 књига

РАШКА окр. чачанско.

Уписани кодъ г. Јована К. Миловановића учителя рашкогъ.

ГГ. Василіе Симоновићъ парохъ белячки за сина Саватія ученика I. разр., Миленко Ф. Прибаковићъ практ. ср. студеничк. за сестрића Стевицу, Саватије М. Бурмазовићъ трг. изъ Рашке, Тимотије С. Андријанићъ трговацъ за сина Веселина, Сима Николићъ трговацъ за синовца Николду учен. I. разр., Спасоје Перовићъ изъ Плешина. Свега 6 књ.

ГГ. Константинъ архимандритъ м. Раче, Јоаникије еромонахъ и економъ богословіе, Максимъ еромонахъ м. Раче, Радое Б. Јовановићъ пар. стойнички, Арсеније Симић пар. конатички, Иванъ Ђвтићъ парохъ винчански, Живоинъ Пашићъ парохъ кораѣички, Велимиръ протићъ за супругу Персиду. Свега 8 књига.

РГОТИНА.

Уписани кодъ г. Н. Теодоровића учителя рготинскогъ.

ГГ. Алекса Здравковићъ трг., Борѣе Јанковићъ пис. общ. суда., Милета Пуићъ меанц., Н. Тодоровићъ учитель. Свега 4 књиге.

СИПИЊЪ окр. крагуевачко ср. лепеничк.

Уписани кодъ г. Василия Марковића учителя школе сипиѣске

ГГ. Василіе Нешићъ архимандритъ монаст. Благовѣшт. окр. рудн.
Анта Пантићъ марвени трговацъ изъ Сипића, Јова Радосављ-
вићъ трговацъ марв. изъ Сипића за синовца Милоя ученика шк. сипић.,
Сава Ђ. Јанковићъ писаръ среза лепеничк., Урош Борђевићъ землѣдѣл.
изъ Сипића за сина Стеву ученика шк. сипиѣске, Неделько Сретеновићъ
землѣдѣлацъ за сина Весу ученика шк. школе сипиѣске, Сава С. Нико-
лићъ землѣд. за сина Светозара ученика III. разреда школе сипић., Ми-
лосавъ Стоиловићъ землѣд. за сина Аксентія ученика школе сипиѣске,
Милосавъ Борђевићъ кметъ сипиѣски за сина Милоя регрута стоеће вой-
ске, Панта Павловићъ землѣд. за сина Радосава ученика школе сипиѣск.,
Сима В. Глигоріевићъ послуж. школе сипиѣске. Свега 11 књига.

ЦАРИНА.

Уписани кодъ г. Ереміе Ђорђевића учителя царинскогъ.

ГГ. Еремія Борђевићъ учитель царински, Крста Бермановићъ тр-
говацъ за сина Михаила, Ефремъ Василѣвићъ трговацъ изъ царине за си-
на Николу. Свега 3 књиге.

ЕЖЕВИЦА окр. чачанск.

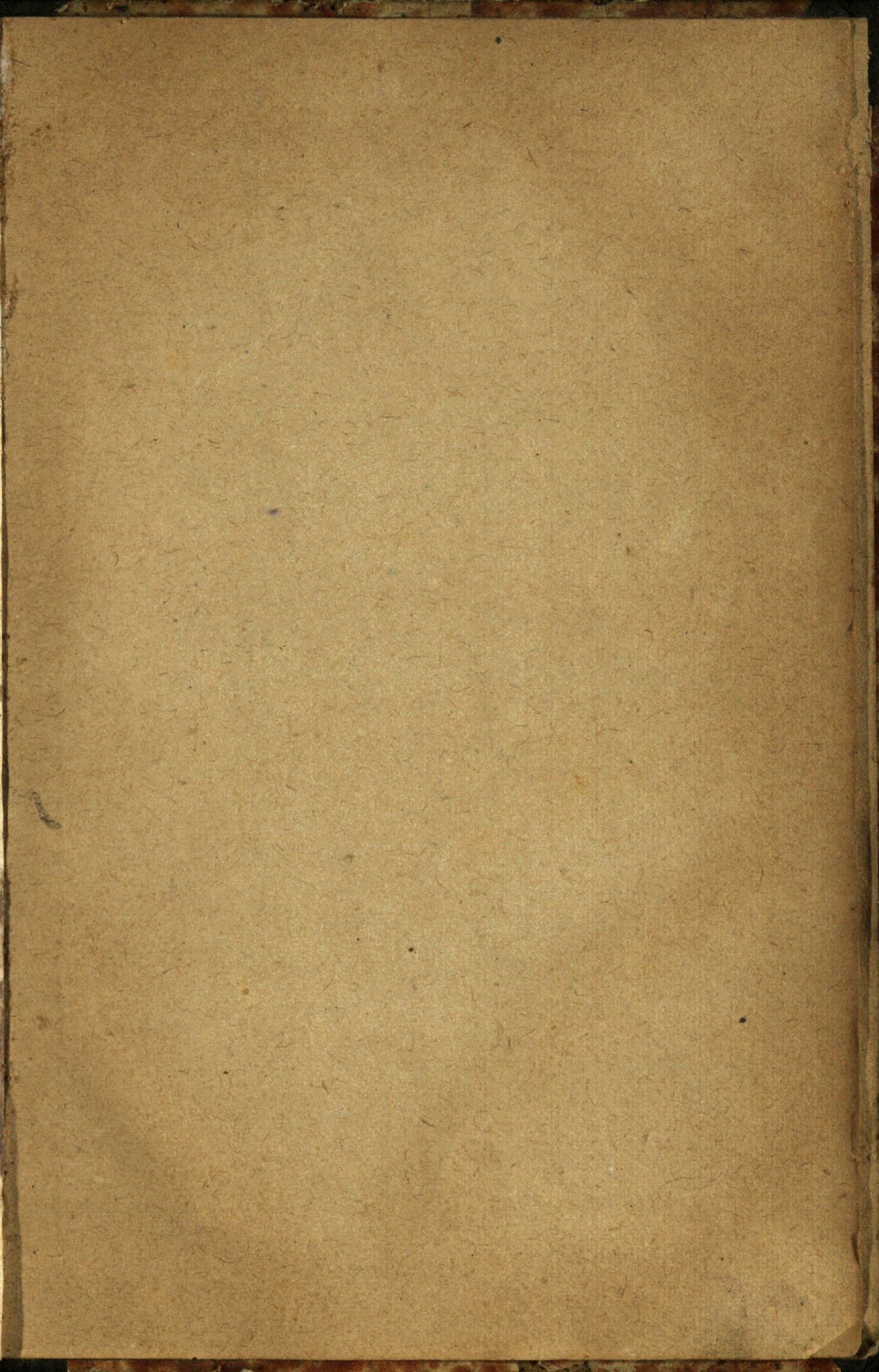
Уписани кодъ г. Радослава Майсторовића учителя ежевачкогъ.

ГГ. Радославъ Майсторовићъ учитель ежевачки за супругу Елиса-
вету, ученици II. разреда: Вићентије Ђвтовићъ, Живко Ефремовићъ, Мила-
динъ Ђвтовићъ, Милошъ Плазанићъ. Свега 5 књига.

ЯСИКОВО срезъ оомольски окр. пожаревачко.

Уписани кодъ г. А. Димитріевића учителя школе ясиковачке

ГГ. Радивой Стефановићъ свештеникъ ясиковачки, Траило Ста-
ноевићъ, Илия Стефановићъ, Павле Јовановићъ, Станко Николићъ, Дими-
тріе Борђевићъ, Петаръ Димитріевићъ, Јованъ Младеновићъ, Благое Па-
вловићъ, Младенъ Богдановићъ ученици шк. ясик. Свега 10 књ.

C2

~~76~~

5
3

1 30

9-30

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Радцо II 1037 / 1.1